

LA FACULTAT DE PSICOLOGIA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

40 anys d'història pas a pas

ENRIC JANÉ CALLEJA

**LA FACULTAT DE PSICOLOGIA
DE LA UNIVERSITAT
DE BARCELONA**

LA FACULTAT DE PSICOLOGIA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

40 anys d'història pas a pas

ENRIC JANÉ CALLEJA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

© Edicions de la Universitat de Barcelona

Adolf Florensa, s/n

08028 Barcelona

Tel.: 934 035 430

www.edicions.ub.edu

comercial.edicions@ub.edu

ISBN: 978-84-1050-057-0

És rigorosament prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra. Cap part d'aquesta publicació, inclòs el disseny de la coberta, no pot ser reproduïda, emmagatzemada, transmesa o utilitzada per cap tipus de mitjà o sistema, sense l'autorització prèvia per escrit de l'editor.

A Ana Isabel Martínez González, llicenciada en aquesta facultat i psicòloga de vocació, que ens va deixar massa aviat, quan no tocava...

M'agradaria que aquest llibre de la història de la que va ser la teva Facultat fos un cert tribut al teu llegat com a psicòloga i com a ésser humà excepcional, i que a través de les seves pàgines es mantingui viva la teva memòria.

T'estimen i et recordarem sempre.

In memoriam.

Índex

<i>Pròleg</i>	II
1. Els inicis de la psicologia a Espanya i Catalunya	15
2. La creació de la llicenciatura	19
2.1. Entre l'edifici del carrer de les Egipcíiques i l'Edifici Històric. . .	21
2.2. L'etapa a la Facultat d'Empresarials	29
2.3. L'etapa a les Torres	33
3. La constitució de la Facultat de Psicologia	37
3.1. L'etapa a l'edifici prefabricat de Pedralbes	40
4. Els degans	43
4.1. Jaume Arnau Gras	43
4.2. Antonio Caparrós Benedicto	47
4.3. Carme Triadó Tur	52
4.4. Josep Maria Tous Ral	73
4.5. Mari Carmen Giménez Segura	84
4.6. Montserrat Freixa Blanxart	88
4.7. Manel Viader Junyent	93
4.8. Josep Batista Trobalon	102
4.9. Antonio Solanas Pérez	106
<i>Epíleg</i>	125
<i>Agraïments</i>	127
<i>Bibliografia</i>	129
<i>Annex</i>	131

Pròleg

Sempre he estat de l'opinió que, quan una pilota et ve a parar als peus i tens la porteria buida al davant, has de xutar a gol sense vacillar. Després ja veurem si la pilota es recull al fons de la xarxa o si cal anar-la a buscar a la Diagonal... Ara, quan per fi he resolt donar per enllestida la tasca encomanada, raono que potser va ser per aquesta manera de pensar que, molt probablement —en realitat, podria dir que amb certesa—, em vaig precipitar quan, sobre la marxa i sense aturar-me a reflexionar-hi gens ni mica, vaig acceptar l'encàrrec del degà Antonio Solanas d'escriure aquesta primera part del recorregut de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, ja que llavors no em podia imaginar les dificultats que tindria per trobar documents escrits que avalessin els fets i em facilitessin el compromís que havia assumit.

D'altra banda, la veritat és que sempre he volgut escriure un llibre relacionat amb algun fet històric, però, evidentment, no vaig pensar mai que tractaria sobre la història de la nostra Facultat. Jo somiava que seria sobre la història de Roma, però ja se sap que el destí tot sovint fa el que li ve de gust i no precisament allò que cadascú pot desitjar en aquell moment...

Justament per això, em permetré una certa llicència i, a despit d'haver de deixar l'anhel d'escriure sobre la història de Roma per a una altra ocasió, faré servir en part les diferents èpoques del que anomenem Imperi romà per acotar els períodes pels quals ha discorregut l'esdevenir de la Facultat i així, d'aquesta manera, potser enganyaré una mica el subconscient i em sentiré més a prop del meu somni, encara que sigui com a historiador ocasional o de retruc.

Així doncs, per deixar-ho més clar, el fil conductor que seguiré discorrerà paral·lel a la història de l'Imperi romà, de manera que les seves

etapes més importants es reflecteixin també en diferents moments de la història de la Facultat, amb l'esperança que aquesta llicència narrativa faci la lectura una mica més entretinguda i agradable.

En aquesta línia, hauríem de començar pel període corresponent a la monarquia i els set reis de Roma per referir-nos als qui van decidir començar a recórrer el dur camí que qualsevol empresa es troba en els inicis i en què tant en la història de Roma com en la de la nostra estimada Facultat, aquests pioners, d'entrada, van haver de buscar un emplaçament adequat on establir-se, fundar una ciutat els primers i una escola els segons i, fins i tot, tal com uns van ordir el rapte de les sabinas, els altres gairebé van haver de «raptar» també professors que poguessin fer les primeres classes amb prou garanties... No obstant això, aquests precursors de l'ensenyament de la psicologia a Barcelona ni eren reis ni tampoc van ser set, sinó que segurament van ser molts més, si bé la història escrita només ha conservat el nom d'alguns per haver participat significativament en un moment determinat.

Com sabem, després dels set reis de Roma (Ròmul, Numa Pompili, Tul·lus Hostili, Anc Marci, Luci Tarquini Prisc, Servi Tulli i Luci Tarquini el Superb), es va esdevenir el llarg període de la república. El podríem fer coincidir amb l'etapa de consolidació d'aquell somni inicial que —a empentes i rodolons, fent petits avenços, amb canvis d'ubicació continus i, sens dubte, amb grans dificultats— va portar a l'autorització oficial de la llicenciatura en Psicologia i que, comunicada el setembre del 1968, es va publicar oficialment en el *Boletín Oficial del Estado* (BOE) del 5 d'octubre d'aquell mateix any. És la primera gran efemèride consolidada abans que comencés la història de la Facultat pròpiament dita.

Pel que fa al període transitori just des del moment en què es va autoritzar la llicenciatura en Psicologia, es pot adaptar al que va transcórrer des del final de la república fins al començament del denominat alt Imperi i que, amb alguna llicència, el podríem acotar amb el mandat de tres personatges: Luci Corneli Sullà, Gai Mari i Gai Juli Cèsar. Cal aclarir que, tot i que aquest període es podria anomenar dictadura, no

té res a veure amb el sentit pejoratiu que actualment hem donat a la paraula, ja que, a l'Imperi romà, el dictador era escollit pel Senat en temps de guerra i la persona que ocupava aquest càrrec, durant un espai de temps curt (sis mesos), podia fer el que volgués sense consultar-ho amb el Senat, per tal de protegir la república. No cal dir que es triava el més fort i preparat per al càrrec, i és en aquest sentit que vull comparar aquests dos períodes de l'Imperi romà amb els de la nostra Facultat, que, avanço, no va ser una facultat pròpiament dita fins al 1983. Així doncs, va ser en aquest moment en què homes com Joan Vilà Valentí —aleshores degà de la Facultat de Geografia i Història—, els doctors Miquel Siguan Soler i Jaume Arnau Gras —que seria el primer degà de la Facultat de Psicologia— o professors com Carles Ballús Pascual o Joaquim Torrens Ibern van començar aquest nou camí. Alguns d'ells l'havien estat cercant amb afany, amb iniciatives com ara l'Escola de Psicologia de la Universitat de Barcelona, impulsada també pel doctor Siguan, com a catedràtic de Psicologia de la UB.

A aquest període dels dictadors romans —que, com s'ha dit, va marcar el pas de la república a l'anomenat Imperi romà (que es va dividir en l'alt Imperi, fins al 305 dC, i el baix Imperi, des del 305 fins al 476 dC, data en què es fixa la caiguda definitiva de l'Imperi)—, li succeeix un encadenament d'emperadors: Tiberi, Calígula, Claudi, Neró, Galba, Otó, Vitelli, Vespasià, Tit, Domicià, Nerva, Trajà, Adrià, Antoní Pius, Marc Aureli... i així fins a prop de cent setanta, ja que no debades Roma va liderar bona part del món conegut en aquell moment durant prop de mig mil·lenni. En aquest punt, cal donar entrada a un dels escriptors més importants del període: ni més ni menys que Suetoni. Malgrat que se sap molt poc de la vida privada d'aquest autor i que no han arribat gaires obres seves fins avui, n'hi ha una de lectura obligatòria per a qui vulgui iniciar-se en el coneixement de la vida d'aquells primers emperadors romans. Em refereixo a *Vides dels dotze cèsars*, que comprèn la història dels dotze primers emperadors, des de Gai Juli Cèsar fins a Tit Flavi Domicià (12.7.100 aC – 18.9.96 dC).

En aquesta part de la història de la nostra Facultat, miraré d'encaixar els diferents períodes dels nostres primers degans, ja que, així com els cèsars van dirigir els primers passos de l'Imperi, també els degans han conduït la Facultat de Psicologia des que es va fundar fins a l'actualitat. El futur a partir d'aquest moment serà escrit, evidentment, per qui correspongui —i espero que no hagi d'abordar mai la caiguda de l'Imperi romà, ni tampoc ocupar-se del baix Imperi, que va acabar degenerant fins a provocar la seva caiguda final.

D'altra banda, per la meva formació tècnica sé del cert que un edifici no és només la construcció que veiem al nivell del carrer, sinó també el que hi ha sota rasant. Em refereixo als soterranis que es poden utilitzar com a magatzems i, tot sovint, com a aparcaments de vehicles i també a una altra part que ni tan sols es veu, però que és encara més important: els fonaments, que formen un tot amb el terreny i sobre els quals descansa realment l'estructura que finalment donarà lloc a l'edifici pròpiament dit. De la mateixa manera passa amb l'inici de molts projectes, ja que, si bé s'acostuma a marcar-lo amb una data determinada, en realitat cal buscar les bases que el van fer possible amb bastant anterioritat, i la major part de les vegades es tracta d'accions aïllades de persones avançades al seu temps que van saber veure les necessitats futures i, amb les seves accions, assentar els fonaments necessaris perquè, posteriorment, altres poguessin donar vida a la seva visió. En aquesta línia, abans de començar la història de la Facultat de Psicologia de la UB des que es va fundar l'any 1983 —data en què el BOE va publicar la transformació en facultat pròpiament dita de la que fins aleshores havia estat només la Secció de Psicologia de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació (més endavant, Facultat de Filosofia i Lletres)—, faré recular el relat uns anys, ja que, per mi, és en aquest moment quan es van establir els fonaments de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona. Vegem, doncs, quins van ser aquests anys i què hi va succeir.

1. Els inicis de la psicologia a Espanya i Catalunya

Els inicis de la psicologia acadèmica a Catalunya i, més concretament, a Barcelona, els trobem a Madrid. Efectivament, a principis dels anys cinquanta del segle passat i després d'una desena d'anys treballant allà —alguns, com a professor de l'Escola Professional de Psicologia—, el doctor Siguan torna a Barcelona per impartir, com a catedràtic, una assignatura de psicologia general a la Secció de Filosofia i una altra a la Secció de Pedagogia de la Universitat de Barcelona.

Un parell d'anys més tard, aprofitant el vent a favor de la psicologia i, molt especialment, de la psicologia aplicada, el doctor Siguan va posar en marxa uns cursets sota la denominació de Cursos lliures de psicologia, que, com ja suggereix el seu nom, no tenien cap validesa oficial, però que en la ment del doctor Siguan, privilegiada i avançada al seu temps, varen començar a marcar el camí de la propera posada en marxa d'una escola per a postgraduats, similar a la que ja hi havia a Madrid sota el nom d'Escola de Madrid, i a la qual podien accedir estudiants procedents de qualsevol facultat per rebre durant un parell d'anys una formació que combinava teoria i pràctica. Són sorprenents i admirables tant la capacitat de convicció del doctor Siguan com la voluntat i l'entusiasme d'aquells primers alumnes desconeguts que van ser capaços de seguir la formació que preparaven professors també entusiastes, als quals difícilment es podia pagar. A més, com ja he indicat, els cursets no tenien cap mena de reconeixement oficial, i ni tan sols es lliurava un títol que donés validesa a la formació rebuda. Queda clar que tenien a favor seu que era l'única opció disponible i, per tant, era això o res.

En una entrevista que la professora i excel·lent escriptora Mariana Miras va fer al doctor Siguan el juny del 1986, publicada a l'*Anuario de*

Psicología del maig del 1987, el professor, amb el seu fi i característic sentit de l'humor, manifestava que en aquella època, si bé l'Administració del país no facilitava mitjans per fer res, tampoc no posava cap impediment per actuar lliurement. Jo hi afegiria que, avui dia, les coses no són tan diferents, almenys pel que fa a la primera part.

Un altre tipus de problemes el posa de manifest en la mateixa entrevista quan indica que afortunadament als inicis —recordem que ens trobem en els primers anys de la dècada dels seixanta del segle passat— no era difícil trobar professors de bona fe disposats a ajudar, no com en el moment de l'entrevista, en què el doctor Siguan manifesta literalment: «no como ahora que la gente tiene la obsesión de que en cuanto dan tres días de clase ya les tienes que dar un puesto de trabajo fijo». A casa nostra, actualment, no sembla que les coses tampoc hagin canviat gaire, encara que tinguin un format diferent.

Seguim amb la història. D'aquells primers brots, i en només dos o tres anys —el 1966—, va néixer l'Escola de Psicologia, segons el model madrileny, en què es va intentar crear una mínima especialització en psicologia escolar, industrial i clínica, i que només oferia dos cursos. Cal destacar que es va poder posar en marxa sense cap aportació dinerària oficial, tot i que, ara sí, es va aconseguir el reconeixement oficial del centre i que, en finalitzar els estudis, s'obtingués un diploma, també oficial, signat pel rector de la Universitat de Barcelona, malgrat que, en el fons, no significués gairebé res. Posteriorment, durant el curs 1972-1973, s'hi afegiria un tercer curs, que es va mantenir fins al 1975, moment en què l'Escola va tancar les portes per l'autorització que, uns anys enrere, havia rebut la Universitat de Barcelona per organitzar una llicenciatura en Psicologia.

Pel que fa a les instal·lacions, la situació no era tampoc fàcil. Si bé no hi havia gaires problemes per disposar d'espais per a la docència —la necessitat de poques aules era directament proporcional al fet que hi hagués pocs alumnes—, les classes es van haver d'impartir, primer, a la Facultat de Dret; posteriorment, a l'Escola d'Enginyers, i, finalment, a l'Escola del Professorat, al barri de Sants.

En aquells primers passos de l'ensenyament de la psicologia a Barcelona, malgrat la bona voluntat dels professors, de vegades la manca de docents va ser una de les qüestions més difícils de resoldre. Per exemple, per trobar un professor que impartís l'assignatura d'Estadística Aplicada a la Psicologia va caldre adreçar-se al Departament d'Estadística de la Facultat de Ciències, on es va poder contractar un bon docent, però, pel que sembla, estava molt orientat als problemes teòrics. Així, es va continuar la cerca a l'Escola d'Enginyers, on hi havia un catedràtic d'Estadística, el professor Torrens Ibern, que havia col·laborat amb l'Institut Psicotècnic abans de la guerra i era una autoritat en el camp de l'anàlisi factorial. Aquest professor no només es va fer càrrec de la classe d'estadística durant alguns anys, sinó que també va convèncer dos dels seus alumnes de l'Escola d'Enginyers perquè s'inscrivissin a l'Escola de Psicologia, on van continuar com a professors en acabar els dos anys acadèmics. A parer del doctor Siguan, aquesta situació posa de manifest com l'Escola de Psicologia va servir per orientar dedicacions a la matèria que van ser molt útils quan, posteriorment, es va crear la llicenciatura pròpiament dita. Des d'una altra perspectiva, l'autor d'aquesta història pot donar fe de la vinculació —en certa manera estranya— que tenen l'enginyeria i la psicologia.

Un altre problema destacable d'aquella època va ser el conflicte que va sorgir en la relació entre psicòlegs i psiquiatres, ja que a Barcelona la Facultat de Medicina ja tenia organitzat l'ensenyament de la psicologia clínica i, lògicament, no estava disposada a renunciar-hi. Aquesta qüestió es va resoldre mitjançant un acord segons el qual l'Escola de Psicologia s'ocuparia de la psicologia escolar i la psicologia del treball, mentre que la Facultat de Medicina s'ocuparia de la psicologia clínica, amb la condició que no acceptaria només metges com a alumnes i que també hi podrien accedir els alumnes que haguessin cursat el primer any a la nostra Escola. Aquest és, potser, el primer exemple de les negociacions que ha hagut de mantenir la Facultat en molts moments. En aquest cas, va poder arribar a un acord fins a cert punt favorable, però

altres vegades la renúncia habitual a l'enfrontament no només li ha impedit avançar, sinó que també l'ha obligada a assumir retrocessos importants en el seu camí.

Un altre punt de controvèrsia va ser el fet que s'allargués l'existència de l'Escola de Psicologia —que, recordem, atorgava el títol de Diplomant en Psicologia— fins a l'any 1976, a fi que tots els alumnes que hi estaven matriculats poguessin acabar els estudis. Això va fer que, durant un temps, coexistís amb l'especialitat de Psicologia dins de la llicenciatura en Filosofia, que havia començat uns anys abans. Per bé que aquesta decisió no era només lògica, sinó també ètica, no es va comprendre com corresponia, ja que hi va haver qui va considerar que calia tancar l'Escola en el moment en què es va fer oficial la llicenciatura, encara que això, lògicament, perjudiqués els alumnes.

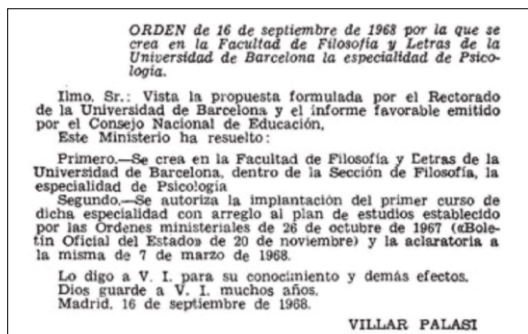
2. La creació de la llicenciatura

Per assolir les fites que ens proposem, cal perseverança i paciència. Afortunadament per a la Facultat, els seus impulsors tenien ambdues qualitats i, així, partint de la formalització de l'especialitat en Psicologia dins de la llicenciatura en Filosofia iniciada l'any 1968, i poc després que es creés el primer Departament de Psicologia, es va posar en marxa la llicenciatura en Psicologia de la Universitat de Barcelona.

Efectivament, avançat el mes setembre del 1968 va veure la llum l'ordre mitjançant la qual s'autoritzava la creació de la llicenciatura (que es va publicar al BOE del 5 d'octubre del mateix any), quan la matriculació de l'alumnat ja estava molt avançada. Tot i així, el degà de la Facultat de Filosofia i Lletres, Joan Vilà Valentí, va decidir obrir la matrícula per a qui volgués cursar Psicologia, amb l'esperança que hi hagués pocs matriculats i pogués començar un primer curs, que s'aniria preparant sobre la marxa.

El curs 1968-1969, doncs, va ser significativament important, ja que va representar el reconeixement oficial dels estudis de l'especialitat de Psicologia a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona. Això li va atorgar *de facto* el rang universitari, i es va assumir sota la direcció del doctor Siguan la docència de la nova llicenciatura.

No obstant això, i malgrat que la somiada autorització no es concedís per a una facultat de psicologia independent —diguem-ho clar—, va ser transcendental que, després de molts anys d'avançar pel desert, hi hagués finalment una llicenciatura que representava l'inici d'una etapa crucial, tot i la tasca sens dubte ímproba que comportava de planificació, creació de contingut i organització, i que significava també l'inici d'un camí pel qual podíem iniciar la nostra marxa. I ja sabem, com va dir el poeta, que es fa camí caminant.

Original de l'Ordre del Ministeri d'Educació en què s'informa de la creació de l'especialitat de Psicologia a la Facultat de Filosofia i Lletres, dins de la Secció de Filosofia.

Sorprenentment, l'interès per fer la carrera va ser tan gran que molts estudiants que ja havien cursat els dos anys comuns es van matricular a la nova especialitat, i alguns que inclús s'havien matriculat en altres estudis es van canviar a Psicologia. Així, un cop va acabar el període de matrícula, la nova especialitat de Psicologia tenia més alumnes que cap altra.

El qui escriu aquestes línies es pregunta què hi devia fer Psicologia en una facultat de Filosofia i Lletres i, més concretament, a la Secció de Filosofia, si no era perquè la situació s'havia de prendre amb molta filosofia, ja que els qui volien accedir a tenir coneixements de psicologia abans havien d'aprendre grec, llatí, poesia hispanoamericana i literatura espanyola medieval, o embafar-se de Garcilaso, entre moltes altres matèries pròpies de les carreres de lletres, durant dos llargs anys i abans que se'ls oferís una sola classe de psicologia. Ho confirmen un dels primers pioners, Salvador Badia Capdevila, amb qui em vaig entrevistar, i la doctora Maria Teresa Anguera, que també va ser alumna de la mateixa promoció i, més tard, va exercir de professora, secretària acadèmica durant els primers anys de la Facultat, cap d'estudis de la Facultat i vicedegana de la Universitat de Barcelona, a part de molts altres càrrecs que va ocupar al llarg de la seva dilatada carrera acadèmica.

Una mica més tard, l'any 1970, es va aprovar el pla d'estudis conegut com a Pla Maluquer, que tenia una durada de cinc anys: els dos primers, comuns a tot l'alumnat de Filosofia i Lletres, i els tres últims, propis de l'especialització de Psicologia. Arran de l'entrevista amb el citat alumne de la primera promoció, s'ha pogut saber que, en arribar al segon quadrimestre de l'últim curs, s'havien exhaurit les assignatures preparades de Psicologia i, per arribar al nombre de crèdits necessari, es van haver de complementar amb diverses assignatures de Filosofia i Lletres. De tota manera, el Pla Maluquer oferia una gran flexibilitat, ja que permetia ajustar els continguts docents als perfils professionals que es volguessin assolir, barrejant assignatures comunes i assignatures optatives.

D'aquest període també és imprescindible destacar el moment, a mitjan 1973, en què es reestructura la Facultat de Filosofia i Lletres i se secciona en les noves facultats de Filosofia i Ciències de l'Educació, Filologia, i Geografia i Història; al mateix temps, es constitueix una Secció de Psicologia, que forma part de la primera Facultat. Es tracta d'un pas sens dubte important, tot i que no es pot assolir l'objectiu desitjat, que en aquell moment era que es denominés Facultat de Filosofia, Psicologia i Ciències de l'Educació; una veritable llàstima, encara que, com hem dit, es tractés d'un important pas endavant.

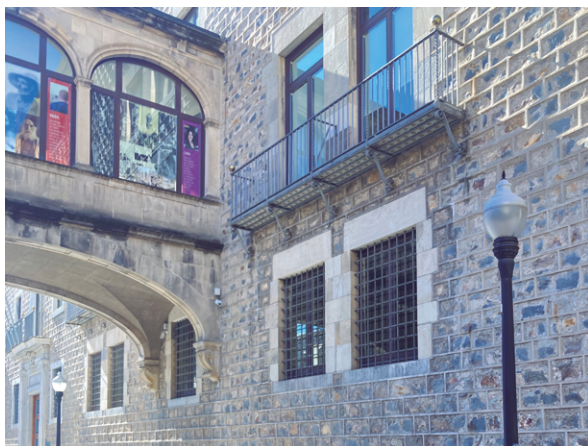
En qualsevol cas, amb la llicenciatura ja autoritzada, encara quedava molta feina per fer, com veurem tot seguit mitjançant una ruta pels diferents edificis en què es va implantar el nou ensenyament.

2.1. ENTRE L'EDIFICI DEL CARRER DE LES EGIPCÍAQUES I L'EDIFICI HISTÒRIC

No és difícil imaginar el caos i les dificultats amb què es van trobar els precursors de la nostra Facultat. Al problema d'organització del curs acadèmic s'afegia no només l'escassetat de mitjans en general, sinó també l'absoluta manca d'espai a l'edifici de la plaça de la Universitat.

Això va comportar la necessitat de traslladar-se a alguna altra ubicació, que, finalment, es va concretar en un antic edifici propietat del Consell Superior d'Investigacions Científiques, al carrer de les Egipcíaques, on va tenir lloc el primer curs oficial (tercer de carrera per als dos primers anys comuns) de l'especialitat de Psicologia.

L'any següent els canvis que es van dur a terme a l'Edifici Històric de la plaça de la Universitat van permetre tornar a la normalitat i ocupar-ne una part. Això, junt amb la implantació del Pla Maluquer —esmentat abans—, va fer possible organitzar una llicenciatura en Psicologia bastant ben adaptada als objectius dels qui en aquell moment vetllaven per un desenvolupament millor i més lògic dels estudis de Psicologia.

Edifici del carrer de les Egipcíaques que va allotjar els estudis de Psicologia el 1966, el primer any d'existència.

De nou, la contractació de professorat qualificat va ser un problema molt difícil de resoldre. Alguns dels docents ja eren a la Facultat, com ara els doctors Joaquim Aragó, encarregat de Psicologia Evolutiva des del començament de la llicenciatura; Jeroni de Moragas; Santiago Montserrat, que es va ocupar de l'àrea de Psicofisiologia i que procedia de la Facultat de Medicina, igual que el doctor Carles Ballús; Joaquim Torrens,

procedent de l'Escola d'Enginyers, que es va fer càrrec de la docència d'Estadística; Montserrat Kirtchner, que procedia de l'Escola d'Assistents Socials i va impartir Psicologia Social, amb Cándido Genovart, catedràtic d'institut; Frederic Munné, el qual procedia de la Facultat de Dret i s'ocupava de Psicologia Social, o Antonio Caparrós, que, mentre preparava el doctorat, va assumir impartir Història de la Psicologia, tema, per cert, fins aleshores inèdit en els plans d'estudis de la llicenciatura.

D'altra banda, hi va haver diverses incorporacions de docents de Pedagogia, com ara Montserrat Freixa, María Antonia Sangenís, Carme Triadó, Genoveva Sastre i Montserrat Moreno —llicenciades en Pedagogia i amb una interessantíssima orientació piagetiana—, i Maria Rosa Moreno; totes elles, procedents de París.

Sens dubte, es va sortir de la situació tan bé com es va poder, tenint en compte la fragilitat de l'estructura docent, malgrat l'equip de gran nivell professional que s'havia aconseguit reunir.

No podem oblidar tampoc el context social d'aquell moment. La segona meitat de la dècada dels anys seixanta va ser una època convulsa a escala internacional i, no obstant el tancament que el país s'havia autoimposat, era evident que, d'una manera o altra, els moviments que tenien lloc a milers de kilòmetres de distància (com ara el Maig del 68 o la Primavera de Praga) tard o d'hora arribarien a casa nostra, així com les conseqüències de la guerra del Vietnam, la revolució cultural a la Xina, la guerra dels Sis Dies o la mort del Che Guevara, entre molts altres conflictes generals i locals que hi havia arreu del món.

Així, va arribar també el corrent de la revolta estudiantil gestada als campus de les universitats californianes, que a Europa va culminar amb el Maig del 68 francès, ja esmentat. En aquells temps, hi havia la impressió que es vaticinava un canvi complet en la societat occidental com a avantguarda del que podria, fins i tot, arribar a ser una revolució mundial. A casa nostra, en l'àmbit intel·lectual, tots aquests grans esdeveniments van tenir un significat important, però no podem obviar la realitat molt més propera en què ens trobàvem. El règim franquista, que gover-

nava el país amb mà de ferro des de l'any 1939, tenia cada cop una imatge externa més anacrònica i fora de lloc. Començava a manifestar-se una certa oposició interna, més visible a les universitats —cal recordar que el 1966 s'havia fundat el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB) i s'havia dut a terme la denominada Caputxinada amb el tancament al convent dels caputxins de Sarrià de nombrosos intel·lectuals i personalitats antifranquistes del moment—, però era clar que la dictadura de Franco no faria gaires concessions.

Edifici Històric de la UB, on es va poder organitzar el segon curs acadèmic de la nova llicenciatura en Psicologia, l'any 1968.

En aquest context, tenia lloc l'intent de seguir un curs acadèmic normal, durant el qual, no obstant això, hi va haver invasions del Rectorat —en què, fins i tot, es va arribar a llançar un bust del dictador per la finestra—; vagues, manifestacions i segudes, que se succeïen constantment, fins que eren dissoltes amb càrregues dels tristament famosos «grisos» —els quals, a peu o a cavall, acabaven a cops de porra amb qui se'ls posés al davant—; detencions indiscriminades; retirades temporals del carnet d'identitat; obertures d'expedients penals, i una secció

fixa de la Policia Nacional ubicada a la Universitat, que feia la seva tasca amb passejades contínues pels claustres, sovint acompanyades de l'ús de la porra. Tot això posa en relleu la difícilíssima tasca a què es van enfrontar els qui, en temps tan convulsos, van començar la història de la nostra Facultat, agreujada per la dificultat per trobar professors que poguessin impartir matèries pràcticament inexistents fins aleshores; la majoria, contractats en situacions rocambolesques —sobre les quals es podria redactar un altre llibre.

Ara bé, si reclutar professorat competent podia arribar a ser angiosant per la manca de recursos disponibles i per l'increment de les necessitats i el nombre d'alumnes, aconseguir espai suficient va passar a ser un problema recurrent en la història de la llicenciatura i, fins i tot, de la Facultat mateixa, quan va ser legalitzada com a tal —com anirem constatant al llarg d'aquestes pàgines.

Efectivament, i tal com novament manifestava el professor Siguan en el seu treball sobre els primers vint-i-cinc anys de l'*Anuario de Psicología*: «En una Facultad que apenas cabía en el Patio de Letras del edificio de la Plaza de la Universidad, el crecimiento del alumnado de Psicología desbordaba las posibilidades de aulas. Pero además psicología reclamaba algo más, despachos, laboratorios, biblioteca... Una circunstancia afortunada permitió un primer respiro: la Facultad de Ciencias dejó libre en el Patio de Ciencias unos espacios que desde los comienzos de siglo ocupaba la cátedra de química, concretamente un despacho y dos laboratorios, y nuestra Facultad nos los atribuyó». Això va permetre una fita històrica, ja que un dels laboratoris es va transformar en sala de pràctiques d'Estadística i l'altre en laboratori de Psicofisiologia, tasca de la qual es va ocupar el professor Carles Ballús. Mirant-ho amb la perspectiva històrica del temps transcorregut, és lamentable que aquest fet tingués lloc gairebé un segle després que el doctor Wilhelm Wundt inaugurés el primer laboratori de psicologia experimental a Leipzig.

Una anècdota transcrita també pel professor Siguan en l'article esmentat ens permet adonar-nos de la precarietat del moment. Així ma-

teix, tot i que semblava que és un signe només de l'actualitat, en aquella època la tecnologia també evolucionava a una velocitat vertiginosa. Efectivament, sembla, que per a la sala de pràctiques d'Estadística es van adquirir diverses màquines de calcular mecàniques, que funcionaven fent girar una manovella després d'haver-hi registrat el nombre amb què es volia treballar: les voltes en el sentit de les agulles del rellotge sumaven i les voltes en sentit contrari restaven; a més, també es multiplicava i dividia. Si bé el sistema era molt elemental, les persones que hi treballaven aconseguien velocitats de càlcul realment extraordinàries. Aquestes màquines estaven pensades perquè les fessin servir els alumnes, mentre que per al professorat es va adquirir una màquina elèctrica que feia tant de soroll que atacava la sensibilitat auditiva dels usuaris sense cap mena de pietat.

La veritat és que, abans que els alumnes comencessin a utilitzar les màquines mecàniques, el mercat es va inundar de calculadores electròniques amb piles, de baix cost, de butxaca i, al cap de poc temps, fins i tot de càrrega solar. Així doncs, tot el material adquirit va quedar obsolet pràcticament sense haver-lo fet servir i molts anys abans que s'intentés l'obsolescència programada que va arribar més tard.

Com hem vist, va ser aproximadament en aquella època —a finals del 1969— que va veure la llum, des de la docència oficial de Psicologia, el que hauria de ser, potser, el principal vehicle transmissor de l'evolució de la psicologia a Barcelona. Em refereixo a l'*Anuario de Psicología*, la publicació periòdica que recollia —i encara recull— els articles de recerca més importants sobre psicologia publicats al país. De nou, m'he de referir al doctor Siguan, que no només va impulsar la creació de la revista gairebé en el mateix moment en què va néixer la llicenciatura en Psicologia, sinó que, com a director, també la va portar endavant pràcticament fins que va morir.

Per l'alt contingut d'idees, d'il·lusions i, com ja va indicar al seu dia el doctor Siguan mateix, també de fe i d'esperança, transcrib la presentació que feia de la revista al seu primer número:

La Universidad de Barcelona ha procurado corresponder a una demanda creciente, que sin exageración puede calificarse de explosiva, de enseñanzas de psicología estableciendo en 1966 y 1967 las escuelas Profesionales de psicología para postgraduados y en 1968 la Licenciatura de Psicología en el seno de la Facultad de Psicología y Letras. Esta demanda creciente de enseñanzas psicológicas es el resultado natural de la demanda creciente de aplicaciones psicológicas por parte de la sociedad, pero sería engañoso pretender satisfacer estas demandas sin sostener al mismo tiempo un esfuerzo investigador que oriente y de sentido a la enseñanza y a las aplicaciones. Sin este esfuerzo la tarea de un Departamento Universitario de Psicología se haría absurda. El Anuario de Psicología nace como órgano de difusión de este esfuerzo y como lazo de unión de todos los que en el ámbito de influencia de nuestra Universidad se interesan por la psicología.

Una vegada més es posa de manifest la capacitat de visionari i home avançat al seu temps del doctor Siguan, a qui lamentablement no vaig tenir la satisfacció de conèixer, però al qual des d'aquestes línies vull deixar constància de la meva admiració personal i reconeixement a la seva feina en favor de la Psicologia i de la nostra Facultat.

También en la introducción del primer número de la revista, es pot llegir: «No es seguro que la psicología pueda responder plenamente a estas esperanzas. Es fácil constatar que la Psicología no es hoy “una” ciencia, sino que con el mismo nombre coexisten interpretaciones distintas de la conducta humana. Más todavía, es evidente que la psicología en cuanto a ciencia solo puede describir hechos y no dar normas de comportamiento. La psicología aplicada es, en definitiva, solidaria de una determinada concepción del hombre. Ayudar al hombre presupone una cierta idea no solo de lo que es el hombre sino sobre todo de lo que puede llegar a ser. Pero una vez fijados así los límites de la psicología hay que añadir que la única psicología posible en nuestros días es una psicología científica, fiel a la metodología y a los supuestos de la ciencia empírica, aunque abierta a sus resultados a una interpretación del hombre y puesta en sus aplicaciones al servicio de una existencia humana

más digna. En esta línea nos movemos los que colaboramos en el Departamento de Psicología y en ella procuramos modesta pero tenazmente avanzar». És sorprenent que, més de cinquanta anys després, hi hagi problemes que continuen enquistats, i que tampoc no hi hagi perspectives de voler resoldre'ls.

Fent un salt important en el temps —ni més ni menys que quaranta-cinc anys—, també sembla interessant l'editorial de la revista número 45, volum 3, del desembre del 2015. El director i editor, Joan Guàrdia —actualment, rector de la Universitat de Barcelona—, alhora que anuncia l'imminent canvi del format de la publicació, que passarà d'editar-se en paper a fer-ho en format digital —una decisió que, sens dubte, va suposar la salvació de la revista, que passava per una greu situació financera, i una garantia de la seva continuïtat—, apunta, fent referència al primer número:

Estos primeros documentos a los que me refiero definen al *Anuario de Psicología* como una revista de carácter generalista, preocupada en mantener un tono activo en todo aquello que sea considerado como actualización científica en Psicología y, se dice también, con una inequívoca voluntad de divulgación de la Psicología, en ese momento, denominada científica. Realmente es difícil no estar de acuerdo con tales términos y, por añadidura, es casi imposible no pensar que eso sigue siendo vigente y una constante necesidad. Mucho han cambiado las cosas, mucho. Pero siguen siendo importantes e imprescindibles para la Psicología y aún más para los psicólogos, esos tres términos: Psicología Generalista, actualización y divulgación.

En l'entretant, aquells primers aspirants a psicòlegs que al seu moment s'havien incorporat al tercer any de carrera després d'haver cursat els dos primers anys comuns en les diverses especialitats preexistents, una vegada acabada la tesina obligatòria es van convertir en els primers llicenciats en Psicologia per la Universitat de Barcelona, a partir de la finalització del curs 1970-1971. Indubtablement, amb aquella primera promoció de llicenciats la Secció de Psicologia va començar a

créixer i desenvolupar-se en tots els àmbits, com corresponia a un centre d'ensenyament de nivell universitari.

Això va propiciar, entre altres avenços, el nomenament de Jean Piaget com a doctor honoris causa per la Universitat de Barcelona, la qual cosa va constituir, al seu dia, un acte de notabilíssima repercussió a la ciutat, no només en l'àmbit acadèmic, sinó també en l'àmbit social. D'altra banda, va afavorir també que s'establissin contactes amb nombrosos professors i psicòlegs, especialment de París i Ginebra, fet que va desembocar en un intercanvi d'aprenentatges i estímuls, principalment, d'ells cap a nosaltres. D'aquesta manera, posteriorment, quan ja hi havia la Facultat de Psicologia independent, molts (Paul Fraisse, Pierre Oléron, René Zazzo, Jean Stoetzel, Jean Piaget, Bärbel Inhelder, Hermine Sinclair, Jean Paul Bronckart, etc.) es van desplaçar a Barcelona per pronunciar-hi notables conferències.

2.2. L'ETAPA A LA FACULTAT D'EMPRESARIALS

Un cop superats aquests complicats i alhora convulsos primers anys de l'ensenyament de la psicologia a Barcelona, es va arribar a un punt en què, amb més de mil alumnes a les aules, resultava impossible continuar impartint la llicenciatura en la provisionalitat dels espais de l'edifici central de la Universitat de Barcelona. Comença aleshores un èxode continu, en una etapa en què l'encara Secció de Psicologia —no pas Facultat— va passant per diverses ubicacions, la primera de les quals va ser a la seu de l'Escola d'Alts Estudis Mercantils, situada a l'avinguda Diagonal. Per complicar-ho encara més, el laboratori de Psicologia i la sala de pràctiques d'Estadística van continuar a l'Edifici Històric de la plaça de la Universitat, mentre el nombre d'alumnes no parava de créixer. A la presentació del web actual de la Facultat de Psicologia, la doctora Mari Carmen Giménez explica: «a més d'allà, les classes es feien també a les aules d'Econòmiques, Física i Química, i

Dret. De manera que, diàriament, professors i alumnes travessaven un munt de vegades la Diagonal, com si aquella avinguda fos el passadís de casa seva».

Edifici de l'Escola d'Alts Estudis Mercantils,
que va acollir els estudis de Psicologia a partir del 1971.

D'altra banda, tot això va coincidir amb el fet que els estudis van patir una transformació important l'any 1973, quan el Ministeri d'Educació de l'època va implantar el Pla Suárez. A grans trets, suprimia —per fi!— els dos anys d'estudis comuns i dividia les facultats en seccions, per a cadascuna de les quals establí uns estudis de tres anys. Un cop acabats aquests estudis, s'accedia a la diplomatura i, si es cursaven dos anys més d'especialització, s'obtenia la llicenciatura. El Pla Suárez, malgrat que va tenir poc èxit —o gens— pel que fa a les diplomatures, va ser de gran importància i molt significatiu per als estudis de Psicologia, ja que permetia cursar una carrera de cinc anys absolutament encaminada a l'especialització en psicologia, amb assignatures exclusivament orientades a la matèria, i que permetia, sense cap mena de dubte, parlar d'una carrera de Psicologia pròpiament dita. A més, mitjançant una oferta acceptable d'assignatures optatives, feia possible accedir a una certa especialització —clínica, educativa i industrial—, encara que amb la titulació única de llicenciatura en Psicologia.

Quant al pla merament organitzatiu, el 1972 la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona proposa crear una facultat de Psicologia i Pedagogia, la qual cosa, en el fons, volia dir dividir-la en dues: l'esmentada i una altra amb la llicenciatura tradicional en Filosofia, Filologia i Història. El Ministeri d'Educació de l'època no va acceptar la proposta, ni tampoc la de crear una facultat de Psicologia independent. En canvi, només un any més tard, el 1973, la Facultat de Filosofia i Lletres de la UB es dividia en tres facultats: Filosofia i Ciències de l'Educació, Filologia, i Geografia i Història.

Amb això, l'ensenyament de la psicologia quedava enquadrat formalment com una secció d'una altra facultat. Així doncs, dit clar i català, ens vàrem quedar amb el gust i les ganes. Lamentablement, tampoc en aquesta segona ocasió es va assolir l'objectiu previst, però sens dubte calia perseverar, malgrat haver perdut una gran oportunitat.

En el terreny politicosocial no deixaven de produir-se situacions convulses que no facilitaven gens la reflexió necessària i, encara menys, el temps per a la reorganització que requerien els canvis importants que s'havien fet. No s'ha d'oblidar que eren els últims anys del franquisme —Franco va morir el 1975—, amb el dictador pràcticament apartat de l'exercici del poder, que l'havia passat als seus col·laboradors més pròxims i, amb aquests, intentant la continuïtat del franquisme sense Franco. Alhora, la societat en general percebia que era el moment de tirar endavant les seves propostes contra el règim i en demanda de llibertats, i a la universitat en particular es reivindicaven tota classe de millores: el personal administratiu reclamava una retribució millor; els PNN (professors no numeraris), un contracte estable, i el personal de biblioteques, la qualificació professional. L'alumnat, per la seva banda, es queixava de tot: la incapacitat dels professors, les càtedres vitalícies, les classes magistrals, les qualificacions no consensuades...

A més, cal recordar que la policia continuava instal·lada a la Universitat i que, al seu arbitri, podia considerar que qualsevol assemblea constituïa una reunió il·legal. Així, si no es volia acabar a la caserna de la Via

Laietana o esquivar cops de porra pels passadissos, convenia assegurar la presència d'algun professor —com més important i representatiu millor— perquè l'assemblea es pogués considerar un acte acadèmic.

Malgrat que eren temps complicats, l'evolució no es va aturar, i en aquell moment ja es van concedir els primers doctorats, com els de Rafael López-Feal, Enric Torà o Antonio Caparrós (de qui parlarem més endavant), entre d'altres.

Mentrestant, s'havia clausurat l'Escola de Psicologia, ja que la seva continuïtat no tenia raó de ser, i es van fer els primers cursos de post-grau (en Psicologia Infantil). Alhora, l'abril del 1973 se celebrava el Congrés Nacional de la Societat Espanyola de Psicologia, i el 1974 s'organitzava la primera reunió de catedràtics de Psicologia a Espanya.

També són anys en què l'*Anuario de Psicología* es podia considerar consolidat, amb la publicació dels primers setze números, després dels quals es van començar a ampliar les temàtiques inicials i s'hi van introduir noves matèries. Entre aquestes, pren un relleu especial la psicometria, que inclou significativament un ampli repertori dels tipus de test més utilitzats en aquell moment al país.

Igualment, potser és el moment de destacar el número 12 de l'*Anuario* (el primer del 1975), coordinat per Jaume Arnau i orientat a presentar els treballs fets pel Departament de Psicologia que ell mateix dirigia, i, encara més, el número 13, en què es pot comprovar el nivell intel·lectual i de qualitat acadèmica i de recerca que s'havia assolit. En aquest número van intervenir Antonio Caparrós, amb un article sobre el freu-domarxisme; Jordi Sabater, amb un article sobre el comportament dels ximpanzés, que constituïa una novetat sobre aquesta qüestió en l'àmbit de l'etologia; Jaume Arnau, que subscriu, al seu torn, un article relatiu a la perspectiva cognitiva en l'estudi de la motivació; Pierre Thomas, que preparava el doctorat a Barcelona i fa una aproximació a la situació de la psicologia a Costa Rica, el seu país d'origen, i José Mula, que aborda una prova sobre la comprensió verbal en català, en una època en què aquesta llengua encara no estava autoritzada a l'escola.

En aquest context, de nou té lloc un canvi d'ubicació. Si bé en certa forma implicava continuar avançant, també va representar un contra-temps, per totes les incomoditats i els problemes que constitueixen els trasllats. Així va començar l'etapa a les Torres.

2.3. L'ETAPA A LES TORRES

L'any 1976 es va acabar de construir al Campus de Pedralbes l'edifici que havia d'acollir la Facultat de Filosofia i Lletres al complet. Ara bé, amb la divisió en tres facultats que va tenir lloc el 1973, només s'hi van traslladar la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació i la Facultat de Geografia i Història, mentre que la Facultat de Filologia va romandre a l'Edifici Històric de la plaça de la Universitat.

Aquest nou edifici o, millor dit, conjunt d'edificis estava format per tres construccions de forma arrodonida i diverses alçàries, per la qual cosa es coneixien popularment com les Torres. En una de les construccions hi havia la Secció de Psicologia, a la qual es van atribuir quatre pisos. Es van repartir entre els quatre subdepartaments en què, organitzativament —però no oficialment—, es va dividir la Secció:

- Psicologia General: Psicologia General i Psicologia Social, a la primera planta.
- Psicologia Experimental: Psicologia Experimental i Estadística, a la segona planta.
- Psicologia Evolutiva: Psicologia Evolutiva, Diagnòstic i Psicologia Educativa, a la tercera planta.
- Psicologia Fisiològica: Psicofisiologia i Psicopatologia, a la quarta planta.

Cada planta estava constituïda per una dotzena de despatxos, un seminari i un passadís cec —que, malgrat que no duia enlloc, es podia fer

servir per a usos diversos—, mentre que les aules se situaven a la planta baixa. A pesar que l'edifici era poc funcional —com tots els de planta circular o el·líptica, o simplement amb curvatures—, va comportar un notabilíssim avenç en l'ús de l'espai, ja que no s'havia disposat mai de tanta superfície. Això va coadjuvar, sens dubte, a una millora en tots els sentits: aviat els departaments es van desenvolupar i van començar a tenir vida pròpia, i la recerca va començar a agafar forma, alhora que també ho feia una certa estructura orgànica interior de la Secció de Psicologia, que evidentment també formava part de la Facultat i, com a tal, participava a través dels seus representants en els seus òrgans de govern. Al mateix temps, internament es creava una junta de caps de departament —constituïda pels caps dels quatre subdepartaments esmentats—, així com una junta general formada per tots els professors de la Secció.

Les Torres, la seu a partir del 1976.

A fi de donar una idea de la magnitud de les dades relatives al nombre d'alumnes i professors, que s'incrementava contínuament, cal dir que durant el curs 1981-1982 la Secció de Psicologia tenia 4.245 alumnes, als quals donaven classe 26 professors permanents (nou catedràtics,

quatre agregats i tretze adjunts), durant tota la jornada, des de primera hora del matí fins a les deu de la nit, ja que hi havia un torn nocturn —al qual accedien, més o menys, un terç dels estudiants.

Cal, però, per poder valorar realment com era la situació, de tenir en compte l'especialíssim moment polític i social d'aquell moment. El desembre del 1973 el vicepresident del Govern, Carrero Blanco, previst com a successor de Franco, va ser assassinat per un comando d'ETA amb explosius —que van fer que el seu vehicle s'enlairés més de vint metres, superés un edifici de cinc plantes i acabés caient al pati interior. Al cap de poc temps, el març del 1974, va ser executat Salvador Puig Antich, anarquista i antifeixista que formava part del Moviment Ibèric d'Alliberament —una organització anticapitalista que donava suport a l'agitació armada i fomentava la lluita obrera. Va passar a ser un dels últims executats per Franco, el qual va signar les últimes execucions el 27 de setembre del 1975 i va morir el 20 de novembre del mateix any. El 1976 es van legalitzar els partits polítics —prohibits fins aleshores— i es va restaurar la Generalitat de Catalunya, i el 1978 es va promulgar la nova Constitució, que ha estat vigent fins a l'actualitat sense que —lamentablement— s'hagi adaptat a les noves realitats que han transformat la societat espanyola i catalana.

Com no podia ser d'altra manera, la Universitat va patir també el tsunami posterior a l'agitació social precedent fins que, a mitjan 1976, una vaga del personal administratiu va acabar amb la renúncia del rector, el doctor Fabián Estapé, el qual ja era en el segon període al capdavant de la institució en aquest càrrec. A aquesta situació, ja de per si caòtica, en va seguir una altra de fins i tot pitjor, en què es van succeir diversos rectors provisionals o en funcions, i durant la qual inclús es va arribar a ocupar el despatx rectoral per part d'un grup de tendències anarquistes. Mirant-ho amb perspectiva, sembla que no siguin fets extraordinaris, però cal insistir que s'acabava de sortir d'una Espanya que es distingia per la facilitat de seguir unes instruccions molt clares: tot el que no era obligatori era il·legal.

Aquesta situació anòmala va acabar a finals del 1977 amb l'elecció d'un nou rector, el professor Antoni M. Badia i Margarit. Va passar a ser el primer rector de la Universitat de Barcelona elegit per la mateixa institució, en comptes de nomenat a dit pel Ministeri d'Educació, i en el seu claustre estaven representats tots els nous estaments universitaris. Cal destacar que en aquell equip de govern hi havia com a vicerector de Planificació el doctor Siguan i, com a vicerector adjunt, el doctor Antonio Caparrós. És a dir: dos professors de Psicologia ocupaven dos vicerektorats, malgrat que Psicologia continuava sent una secció i, per tant, no tenia encara una Facultat pròpia.

És també en aquesta etapa quan el projecte de Llei que preparava el Govern de Suárez sobre el règim universitari sota el nom de Llei d'autonomia universitària va donar peu a un debat que va comportar successos destacables en relació amb la situació legal dels PNN. En aquell moment, la majoria de professors pertanyien a aquest col·lectiu —igual que passa actualment amb els professors associats— i —també com ara— la seva situació era un pedaç relativament legal per salvar una situació de precarietat laboral que s'estava allargant massa.

Igualment, en l'àmbit dels estudiants van tenir lloc reivindicacions rellevants sobre algunes qüestions que no eren fàcils de solucionar: classes nocturnes, import de les matrícules, límit de convocatòries sense aprovar que comportaven l'expulsió, possibilitat de *numerus clausus*, accés sense batxillerat, etc. Van acabar amb una violenta vaga d'estudiants d'ensenyaments mitjans a Catalunya que va durar diversos mesos.

És interessantíssim com la història ens permet revisar els successos esdevinguts fa temps i, des d'aquesta talaia, analitzar-los. O bé les coses han millorat moltíssim des d'aleshores (que no sembla que sigui el cas, perquè, per exemple, fins a l'última «rebaixa» del cost de les matrícules, l'import no ha deixat de créixer notablement, fins i tot si es compara amb la inflació o altres variables econòmiques), o bé els estudiants d'aleshores eren més reivindicatius que els actuals, o bé els d'ara són més acomodaticis que aquells.

3. La constitució de la Facultat de Psicologia

A partir del moment en què es va aconseguir la llicenciatura es va començar a exercir una pressió constant en el Ministeri d'Educació i, molt especialment, en els subsecretaris que preparaven els consells de ministres. Es tractava d'intentar que incloguessin en les famoses «carpetes blaves» que portaven al Consell el decret d'aprovació de les noves facultats de Psicologia i, posteriorment, tractar de saber si s'havia aconseguit.

Mentrestant, com si fos un entrenament per a un futur pròxim, a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació, la Secció de Psicologia era reconeguda en certa manera com si fos una facultat independent. Tant era així que, el 1982, el que més tard seria nomenat el primer degà de la Facultat de Psicologia, Jaume Arnau, va ser nomenat vicedegà de la Secció de Psicologia i actuava pràcticament com a degà en funcions, amb la inestimable col·laboració de la doctora Maria Teresa Anguera, que formava part de l'equip del deganat. Tots dos, a més, van tenir una participació no només activa, sinó també decisiva, en el procés d'obtenció de l'esperat decret que ens havia d'eleva a la categoria de facultat.

En qualsevol cas, estava escrit que no seria un procés fàcil. Quan finalment es va aconseguir que el decret s'afegís a la carpeta blava corresponent, l'aleshores president del Govern, Calvo Sotelo, va dissoldre les Corts i va avançar les eleccions a l'octubre del 1982.

Els nous comicis van portar al Govern socialista de Felipe González, el qual va paralitzar temporalment els processos de creació de les noves facultats. Això va originar una tensió que fins i tot va arribar a propiciar una situació de vaga a les seccions de Psicologia de diverses universitats del territori espanyol. En el cas de Barcelona, va suposar

una amenaça de sanció al degà en funcions per part del rector de la Universitat de Barcelona. No obstant això, el final d'aquell difícil i complicat procés va tenir lloc amb el Reial decret del 28 de setembre del 1983, publicat en el BOE del 24 d'octubre del mateix any, i el nomenament de Jaume Arnau com a degà de la nova Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, tan sols un mes després. Finalment, s'havia assolit l'objectiu que havien anhelat els primers pares fundadors, pel qual havien lluitat durant molts anys amb tant d'esforç, voluntat i, especialment, fe.

Aprofito aquest moment històric per transcriure, íntegrament, l'inici de la deliciosa presentació que la qui va ser degana de la Facultat, la doctora Mari Carmen Giménez, va escriure al seu dia per a la pàgina web:

La Facultat de Psicologia va constituir-se com a tal l'any 1983. Tot i que, si la comparem amb altres facultats, podem considerar-la jove, el seu naixement va ser fruit d'un procés de gestació relativament llarg. El resultat és que si d'una banda té el dinamisme que caracteritza la joventut, de l'altra recull l'experiència de la rica tradició en què arrela.

De fet, l'evolució de la Psicologia a la nostra societat, com la de tantes altres coses, es va interrompre bruscament amb el desastre de la Guerra Civil i el difícil període de la postguerra. Malgrat que, abans del 1936, la implantació de la Psicologia a la universitat era precària i es considerava gairebé exclusivament des del punt de vista filosòfic, les seves aportacions als àmbits de la salut, la medicina, les escoles, el dret i el treball, la configuraven com un conjunt de coneixements i tècniques de gran valor social. Molts d'aquells professionals que orientaven la seva tasca des d'aquesta perspectiva, però, van sortir del país o cessar la seva activitat. De manera que van caldre quasi trenta anys perquè la psicologia fos recuperada pel món universitari.

Mirant-ho amb la perspectiva del temps, no hi ha dubte que la dècada dels anys vuitanta va tenir una importància capital per a l'avanç no només de la Facultat de Psicologia, sinó també per a la professió de psicòleg. Així, el desembre del 1979 es va aprovar la creació del Col·legi

Oficial de Psicòlegs, que comportava, finament, l'oficialitat d'uns estudis acadèmics i el reconeixement de la professió pròpiament dita.

27987

REAL DECRETO 2704/1983, de 28 de septiembre, por el que la Sección de Psicología de la Facultad de Filosofía y Ciencias de la Educación de la Universidad de Barcelona se transforma en Facultad de Psicología.

Por Orden ministerial de 30 de noviembre de 1973 («Boletín Oficial del Estado» de 18 de diciembre) se desdoble la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Barcelona en tres facultades, entre ellas la de Filosofía y Ciencias de la Educación.

Admitida por Real Decreto 1632/1979, de 25 de mayo, la posibilidad de transformación de las Secciones de Psicología en Facultades y teniendo en cuenta la propuesta de la Facultad y de la Junta de Gobierno de la Universidad de Barcelona, procede la transformación de la Sección de Psicología de la Facultad de Filosofía y Ciencias de la Educación en Facultad de Psicología.

En su virtud, visto el Real Decreto 1632/1979, de 25 de mayo, y oída la Junta Nacional de Universidades, a propuesta del Ministro de Educación y Ciencia, previa deliberación del Consejo de Ministros en su reunión del día 29 de septiembre de 1983,

DISPONGO:

Artículo 1.º Autorizar la constitución de la Facultad de Psicología por transformación de la actual Sección de Psicología de la Facultad de Filosofía y Ciencias de la Educación de la Universidad de Barcelona.

Art. 2.º La constitución de esta Facultad no supondrá incremento de gasto público, procediéndose a la redistribución de las dotaciones actualmente existentes en los Presupuestos Generales del Estado y de la Universidad.

Art. 3.º Queda autorizado al Ministerio de Educación y Ciencia para dictar cuantas disposiciones sean necesarias para el desarrollo del presente Real Decreto.

Dado en Madrid a 28 de septiembre de 1983.

JUAN CARLOS R.

El Ministro de Educación y Ciencia,
JOSE MARIA MARAVALL HERRERO

Original de l'ordre del Ministeri d'Educació del 28 de setembre del 1983 en què s'informa de la creació de la Facultat de Psicologia.

Un altre esdeveniment important va ser l'aprovació de la llei orgànica que, sota el nom de Llei de reforma universitària (LRU), marcava un nou marc legal per al desenvolupament de l'activitat acadèmica i un nou model organitzatiu per a la universitat. Al mateix temps, comportava una profunda reforma de les estructures universitàries i de l'ensenyament superior al país. Publicada en el BOE de l'1 de setembre del 1983, l'LRU recollia la reorganització dels departaments segons les àrees de coneixement, que eren: Metodologia de les Ciències del Comportament; Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics; Psicologia Evolutiva i de l'Educació; Psicologia Bàsica; Psicologia Social, i Psicobiologia, i que van donar lloc als departaments de Psicologia encara vigents avui dia. A més, regulava el tercer cicle amb els estudis de doctorat i d'especialització. Cal avançar que aquesta llei va ser rebutjada de ple pels estaments oficials de l'època, com veurem més endavant.

Un tercer esdeveniment —podríem dir que fins i tot més important— va ser el reconeixement d'una facultat de Psicologia independent.

3.1. L'ETAPA A L'EDIFICI PREFABRICAT DE PEDRALBES

Com ja s'ha esmentat, l'octubre del 1983 es va escollir com a degà de la nova Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona el doctor Jaume Arnau, que ja exercia el càrrec interinament. Coincidint en el temps, la nova Facultat va ser traslladada al costat del deganat, i ubicada en un edifici prefabricat al Campus de Pedralbes i a prop de les anomenades Torres l'any 1982. Així, l'aulari i la secretaria acadèmica eren a l'edifici prefabricat i els departaments continuaven a les Torres.

Poc després es va inaugurar un nou edifici al costat de la biblioteca de la Facultat que va suposar també una important innovació si pensem en la constant manca d'espais patida fins aquell moment.

Edifici prefabricat ubicat en el Campus de Pedralbes.
La seva ocupació pràcticament va coincidir amb la creació
de la Facultat de Psicologia l'any 1983.

Amb el trasllat s'inicia una nova i important etapa de la Facultat de Psicologia. La creació del nou centre i l'ocupació d'un espai propi en un veritable campus universitari, coincideix amb l'inici de direcció de deganes i degans de la nova Facultat de Psicologia fins a l'actualitat.

En aquella època, les facultats s'agrupaven en divisions, sempre entenent que els centres tenien similituds temàtiques, com ara la salut, a més a més d'interessos acadèmics i de recerca semblants, i que es gestionaven també els recursos humans i les problemàtiques dels estudiants, etc. Per això, la nova Facultat va ser adscrita a la Divisió de Ciències de la Salut, conjuntament amb les facultats de Farmàcia, Medicina, Odontologia i les escoles d'Infermeria i Podologia.

L'existència de les divisions es va allargar fins l'any 2003, moment en què es varen reformar els estatuts vigents i es va tornar a una gestió directa de les facultats des del Rectorat. En aquest model de gestió, que ha arribat fins a l'actualitat, els centres eren més independents entre ells i el sistema és més similar a la resta d'universitats de l'Estat.

En aquesta etapa, que ens porta fins als temps actuals, les deganes i degans que han dirigit la Facultat de Psicologia de la UB són els següents:

- Dr. Jaume Arnau Gras
- Dr. Antonio Caparrós Benedito
- Dra. Carme Triadó i Tur
- Dr. Josep Maria Tous Ral
- Dra. Maria del Carmen Giménez Segura
- Dra. Montserrat Freixa i Blanxart
- Dr. Manel Viader i Junyent
- Dr. Josep Batista Trobalón
- Dr. Antonio Solanas Pérez

Cal mencionar que el doctor Miquel Siguan Soler va ser nomenat degà honorari i que el doctor Joaquín Arnau i Querol i la doctora Victòria Carreras i Archs varen ocupar el càrrec de degà i degana en funcions.

Ara encaixa parlar de Gai Suetoni Tranquil, historiador i biògraf romà que visqué personalment els regnats de dos emperadors d'origen hispà (Trajà i Adrià) i que, després d'escriure una extensa obra, ens va deixar un llegat de només dos llibres: *De viris illustribus* (Sobre els homes il·lustres), lamentablement incomplet, i *De vita duodecim Caesarum* (Vides dels dotze cèsars), que s'adapta perfectament al capítol que s'inicia a continuació. En aquest es fa un repàs per la història de la Facultat de Psicologia durant el període de cadascuna de les deganes i els degans electes (no pas cèsars ni tampoc dotze, encara que, prenent-me alguna llicència, per tal d'arribar a dotze, hi he inclòs el degà honorari i un degà i una degana que ho varen ser en funcions durant uns mesos). Així, a continuació s'inicia un recorregut per la història de la Facultat des del 1983 fins el 2023.

4. *Els degans*

4.1. JAUME ARNAU GRAS

És evident que Jaume Arnau tindrà adjudicat per sempre el mèrit d'haver aconseguit que s'aprovés la creació de la Facultat de Psicologia, el 1983, i haver-ne estat el primer degà. Emprant un símil olímpic, podríem dir que al doctor Arnau, amb la inestimable col·laboració de la doctora Anguera, li va correspondre l'última part del recorregut de la torxa olímpica, a més de l'honor i la satisfacció d'encendre al peveter la flama que ha arribat fins avui. El doctor Arnau va començar el març del 1982 amb un mandat interí per dirigir la nova Facultat, encara en procés de constitució, i en va ser degà oficialment a partir de l'octubre del 1983.

D'altra banda, el Dr. Jaume Arnau no només va tenir una importància capital en les gestions perquè se'ns concedís una facultat inde-

pendent, sinó que va assumir amb força i decisió totes les adaptacions al canvi que es van haver d'abordar. A més, va haver d'organitzar un nou canvi d'ubicació (en aquesta ocasió, a l'edifici prefabricat del Campus de Pedralbes), que va comportar, juntament amb la inauguració d'un edifici annex a la biblioteca de la Facultat, una «importante novedad en agudo contraste con la penuria existente hasta entonces» (M. Siguan, «Los primeros veinticinco años», *Anuario de Psicología*, núm. 63, pàg. 21, 1994).

Així, encara hi havia dificultats per disposar d'espais. S'ocupaven només quatre plantes de les Torres, ja que no s'havien aconseguit ni les aules de pràctiques necessàries ni els laboratoris, i persistia el greu problema de la manca de despatxos. A més, hi havia la preocupació per la previsible massificació de l'alumnat per trasllats d'altres centres; especialment, de la Universitat Autònoma de Barcelona —si bé es va fundar el 6 de juny del 1968, no va tenir la Facultat de Psicologia fins al 1989.

Pràcticament des dels orígens, es va decidir organitzar la Setmana de la Facultat, un esdeveniment en què es programaven diverses activitats culturals i que, amb les variacions lògiques, ha perdurat fins avui. Actualment, els programes lectius, extraordinàriament condensats, només permeten dos dies de celebracions —amb dificultats per encaixar-los en el curs—, i reben el nom de Jornades Culturals. Les organitzen els estudiants que formen part del Consell d'Estudis i, lamentablement, no tenen gaire bona acollida entre la resta de l'alumnat —a parer meu, no ha arrelat el concepte de campus i a la gran majoria d'estudiants que van a classe els sembla una pèrdua de temps romandre a la Facultat: tenen pressa per tornar a les seves ocupacions, siguin d'estudi, laborals o d'oci.

També és en aquest moment quan s'aprova la constitució del Departament de Psicologia Social i s'inicia la discussió sobre quines àrees de coneixement han d'abordar els plans d'estudis futurs. A més, s'estableix la necessitat que s'obri la psicologia i que incideixi directament en

l'estudi de l'individu, amb la necessitat d'incorporar les pràctiques imprescindibles que això comportaria.

Des d'un vessant positiu, es destaca la «il·lusió del professorat, en general molt jove, que es dedica amb entrega total a la Facultat (el 71 % amb dedicació exclusiva) malgrat la desproporció existent en l'estabilitat (només el 10 % són numeraris)» (acta de la Junta de Facultat de 16 de gener del 1984). Així mateix, es va concretar un acord amb el Col·legi de Psicòlegs que incloïa organitzar una comissió per obtenir llocs de pràctiques, accés a la biblioteca i la celebració d'una jornada informativa per a l'alumnat de cinquè curs.

La Junta de Facultat va considerar el curs 1984-1985 de transició, ja que s'estava treballant en un nou pla d'estudis, que havia de veure la llum el curs següent i per al qual ja s'havia establert un procediment de treball. Així mateix, preocupaven «els deterioraments a les aules, amb deixalles a terra, desordre als seients, desaparició de cadires, etc.» (acta de la Junta de Facultat de 27 d'abril del 1984).

El curs 1984-1985 va començar amb l'aprovació perquè es construís una nova planta a l'edifici i amb la possibilitat que la Biblioteca d'Humanitats cedís una planta sencera (1.000 m²) a Psicologia. Mentre s'acabaven de concretar tots aquests aspectes, i davant la persistència dels problemes d'espai, es preveia la possibilitat de fer servir aules de la Facultat de Filosofia, de la Facultat de Ciències de l'Educació i, fins i tot, dels pavellons d'EGB.

A banda de les qüestions estructurals importants, en aquella època hi havia altres situacions pendents de resoldre que avui ens dibuixen un somriure en llegir-les. Per exemple, en gairebé totes les reunions es mostra la preocupació pels problemes que ocasionava el fet de fumar a les aules. Finalment, el 13 de novembre del 1984 es va aprovar una «recomanació» de no fumar-hi, que, pel que sembla, no va tenir gaire èxit, ja que el 8 de maig del 1985 es va prohibir definitivament.

Ajuden a situar-se en el context altres realitats que avui resulten difícils de comprendre —especialment en el cas dels més joves—, com ara el

fet que en una acta de la Junta de Facultat s'indiqui específicament que «es recorda a tot el professorat la necessitat de recollir a diari la correspondència de les bústies dels departaments, atès l'enviament freqüent d'informació de caràcter urgent». Aquesta recomanació és del tot lògica si es té en compte que aleshores el correu electrònic no existia i qualsevol comunicació es feia amb màquina d'escriure i s'enviava físicament per correu tradicional. Un altre exemple que ens il·lustra les circumstàncies de l'època el trobem durant la Setmana Verda d'aquell curs, que va tenir lloc de l'11 al 18 de març: els estudiants van poder gaudir de l'escalfor de casa seva, coincidint amb un període en què la Facultat no disposava de calefacció, perquè les estufes no funcionaven per manca de fusibles.

D'altra banda, diversos professors van sol·licitar que es constituís un nou departament, amb la denominació de Departament de Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics. Poc després, el 22 de febrer del 1985, se celebrava una junta extraordinària pels problemes que havien plantejat els professors no numeraris, a la qual es van afegir de seguida els professors numeraris, i que va determinar la petició de 25.000 places a tot l'Estat espanyol.

Finalment, cal destacar la importància que van tenir altres fets, com l'aprovació dels Estatuts de la Universitat de Barcelona per part de la Generalitat de Catalunya, l'1 de juliol del 1985, o l'entrada d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea, deu anys després de la mort de Franco, que va ser la mostra definitiva de la fi del tancament del país (fins aquell moment, com a molt, es podria dir que s'havia entreobert la porta).

En el terreny econòmic, es pot destacar que el pressupost anual per a l'any 1983 era de prop de 8.200.000 pessetes (uns 50.000 euros), i que en les jornades inaugurals de la Facultat de Psicologia hi va haver un superàvit de 245.920 pessetes (uns 1.500 euros).

En aquest context es va arribar al final del curs 1984-1985, i en les reunions que es van celebrar el 12 i el 18 de setembre del 1985 es va fixar que calia triar un nou degà.

4.2. ANTONIO CAPARRÓS BENEDICTO

En una reunió extraordinària del 22 de novembre del 1985 es recull que les eleccions a degà les va guanyar Antonio Caparrós Benedicto, amb vint-i-nou vots a favor, i que l'aleshores degà, Jaume Arnau Gras, va quedar en segon lloc, amb disset vots; també es van comptar quatre vots en blanc. El 6 de desembre del 1985 el nou degà va prendre possessió del càrrec.

Ara bé: qui era Antonio Caparrós? Probablement, ha estat un dels degans més il·lustres de la Facultat de Psicologia. Si accedim de nou a l'*Anuario de Psicología*, veiem que al volum 33, núm. 2, del juny del 2002 —publicat tot just un any després del decés del professor Caparrós i dedicat totalment a glossar la seva figura—, el primer paràgraf de la presentació diu:

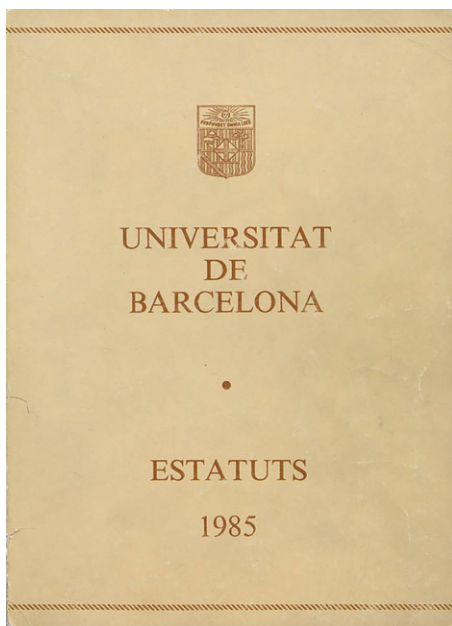
Hace ya un año, un año completo. La noche del 28 al 29 de mayo de 2001 se llevó a Antoni Caparrós. A lo largo de los años había sido alma y motor

del viejo Departamento de Psicología General de la Universidad de Barcelona, protagonista e impulsor de la Facultad de Psicología como profesor y como Decano, miembro destacado, activo, constituyente, de la misma universidad, como profesor y como vicerrector, cabeza visible de esa gran comunidad universitaria como Rector. Y también, a la vez, y de manera no menos sobresaliente, historiador de la psicología, formador en un sentido sutil e inteligente, de generaciones de psicólogos, miembro fundador y presidente de la Sociedad Española de Historia de la Psicología, investigador y escritor de sus investigaciones y conocimientos, animador de ideas y de personas, impulsor de iniciativas, propias y ajenas. Y siempre, profesor universitario.

Antonio Caparrós —el qual, a parer meu, va ser un veritable home del Renaixement en ple segle xx— va ser elegit rector de la Universitat de Barcelona el gener del 1994 i reelegit per al mateix càrrec quatre anys després. Així, va ser al capdavant de la Universitat de Barcelona durant vuit anys seguits, un període prou llarg perquè hi pogués haver canvis profunds. Va assumir les responsabilitats que implicava el càrrec amb l'entusiasme que sempre el va caracteritzar i, en aquesta línia, després de declarar la seva continuïtat amb la tasca duta a terme pel doctor Bricall, va abordar la preparació d'uns nous estatuts, que van representar no tant una innovació, sinó més aviat l'adaptació a la nova situació existent, però conservant l'esperit original. És una tendència que mantindria durant tot el seu rectorat.

Aquesta doble exigència de continuïtat i d'innovació va ser l'eix del seu pensament i de la seva actuació en tots els àmbits de la vida universitària, i molt especialment en dos punts que eren al centre de les seves preocupacions: com es podia aconseguir un equilibri satisfactori i adequat entre les tasques docents i les tasques de recerca de la institució universitària, i com es podia dotar una universitat cada cop més complexa d'uns sistemes de funcionament moderns i eficaços, compatibles amb uns sistemes de govern i de control plenament democràtics, a la vegada que s'implementaven infraestructures modernes i el seguiment

de l'activitat i es buscava l'adaptació a les exigències d'un mercat cada vegada més global i flexible en aquell moment.

Estatuts de la Universitat de Barcelona
aprovats durant el deganat d'Antoni Caparrós.

Sens dubte, la seva visió intel·ligent de la situació li va permetre adonar-se que la dicotomia entre docència i recerca representava un dels problemes més importants de la institució universitària, fins al punt que, actualment, vint-i-cinc anys més tard, es manté plenament vigent.

Quant a la Facultat de Psicologia, lamentablement, no hi va poder fer gaire. El període en què el doctor Caparrós va ser al capdavant de la Facultat es va limitar a dos anys. Van coincidir, a més, amb el nomenament com a catedràtic d'Història de la Psicologia, després d'una oposició organitzada pel Ministeri d'Educació encara a l'estil antic, que

se celebrava per primer cop a Barcelona. Per això, el que va aconseguir per a la Facultat no es va poder estendre més, sobretot si tenim en compte que va haver de deixar el càrrec pràcticament d'un dia per l'altre en ser nomenat vicerector de la UB el 7 d'octubre del 1987.

Així i tot, en el curt període que va exercir com a degà, tant ell com la Facultat de Psicologia van haver d'abordar, inevitablement, les situacions que, dia rere dia, s'anaven succeint. Cal recordar que, com que la Facultat està enquadrada en la Divisió de Ciències de la Salut, segueixen els problemes endèmics d'espai i, per això, s'inicia el tràmit de les obres per instal·lar els laboratoris de Psicologia Humana i de Psicologia Animal. Es debat també la possible instal·lació de la Biblioteca de Psicologia a Ciències de la Salut o, alternativament, a Història, Filosofia o Pedagogia; el consens general és optar per la primera opció, encara que comporti perdre mig pis. Així mateix, en resposta a una reclamació de l'alumnat, es conclou la necessitat d'organitzar unes pràctiques que «a més de tenir entitat jurídica siguin una realitat acadèmica» (acta de la reunió de 19 de març del 1986). Com es pot comprovar, alguns problemes actuals venen de lluny...

Encara que fos en la Divisió de Ciències de la Salut, l'encaix organitzatiu en divisions, si bé representava alguns avantatges, també tenia inconvenients, especialment pel que fa a les competències i la presa de decisions. Malgrat que el Rectorat va fer algunes concessions, la majoria de les competències es van cedir a la Divisió: des de la sol·licitud de places fins a nimietats com ara l'increment d'amperes contractats perquè es poguessin endollar les estufes elèctriques.

En data de 22 de maig del 1986 es va fer una reunió extraordinària a la qual van assistir el rector Bricall, el vicepresident de la Divisió de Ciències de la Salut i el vicerector d'Afers Administratius i Econòmics, amb l'objectiu que plantegessin els principals problemes que la Facultat tenia en aquell moment. Entre els més importants destaquen la necessitat de fer pràctiques que transcendeixin el marc de la mateixa Facultat i, per tant, vincular-se a diverses institucions, hospitals, centres

d'atenció primària, etc., i els problemes d'infraestructura (ubicació de la biblioteca; dèficit en els serveis; arxiu de la Facultat; separació entre aules i despatxos, que dificulta l'atenció a l'alumnat; manca de personal i de recursos hospitalaris). En la reunió, el rector, al marge de comentar que té la convicció que la nostra és una facultat experimental, no resol cap dels problemes exposats.

El curs 1986-1987, la primera reunió s'inicia amb el tema monogràfic de les obres de millora d'espais (sala de professorat, aula d'alumnat, despatxos, laboratoris, etc.), que en el fons demostra que la qüestió no es va resoldre en l'exercici anterior. A més, es manté el problema de la ubicació de la biblioteca, amb l'agreujant que la decisió final respecte d'aquest assumpte ja no la prendrà la Facultat de Psicologia, sinó la Divisió de Ciències de la Salut.

També en aquestes dates (l'octubre del 1986), el Col·legi de Psicòlegs estableix una comissió per elaborar un codi deontològic de la professió, i es coneix —lamentablement per a la Facultat i per a la psicologia en general— la jubilació del doctor Siguan com a professor, tot i que va continuar involucrat tant en la Facultat com en la professió pràcticament fins al final de la seva vida.

No és difícil percebre que, en aquesta etapa de la Facultat de Psicologia, es començava a fer evident un cert complex respecte d'altres titulacions. Aquesta situació es va tractar, fins i tot, en una junta de facultat (del 22 d'octubre del 1986), en què, a l'inici del curs acadèmic, alguns professors van exigir que constés en acta «la poca serietat que comporta i la imatge social que es dona en el sentit que els nostres estudis no són de primera categoria».

Alhora, es posa de manifest una certa burocratització de les gestions i una manca de resolució dels problemes en general, potser pel descontentament —que s'expressa sense matisacions— en la relació entre la Divisió, la Facultat i els departaments. Aquest clima de cert desànim es trasllada, fins i tot, a la celebració de les reunions de la Junta, que es deixen de fer mensualment, de manera que, per exemple —malgrat que

entremig hi va haver l'estiu del 1987—, del 4 d'abril del 1987 al 8 d'octubre del 1987 no se'n va fer ni una.

Aquest ambient de desassossec va experimentar, de cop, una sacsejada que va afectar —i, en part, canviar— la vida dels barcelonins: el 19 de juny del 1987 Barcelona va patir el pitjor atemptat de la història d'ETA, amb una bomba al centre comercial Hipercor que va ocasionar la mort de vint-i-una persones i més de quaranta ferits de gravetat. Això va portar un clima d'inseguretat als carrers i el brusc reconeixement que ETA no se circumscribia al País Basc, sinó que ens afectava a tots.

A la Facultat de Psicologia, el 7 d'octubre del 1987 el degà Caparrós va cessar en les funcions, i va ocupar el seu lloc de manera interina com a degana en funcions la doctora Carme Triadó, la qual, finalment, va ser elegida degana el 19 de gener del 1988.

4.3. CARME TRIADÓ TUR

Com s'ha dit, Carme Triadó va iniciar la gestió al capdavant de la Facultat de Psicologia com a degana en funcions el curs 1987-1988, ja que el degà Caparrós va ser reclamat pel rector per ocupar el càrrec de vicerector de Docència. Així, la nova degana va presidir la reunió de la Junta de Facultat que va tenir lloc el 7 d'octubre del 1987, en què es va modificar la composició dels membres, que passarien a ser professorat, personal d'administració i serveis, i alumnat. Ja des del primer moment es percep un cert canvi, tingui a veure directament o no amb la seva gestió. Hi ha més energia i, sobretot, més eficàcia en la resolució de problemes. De moment, es posa fi al debat sobre l'emplaçament de la biblioteca, i es fixa el 18 de gener del 1988 per ubicar-la al nou edifici.

Finalment, el 1988 es convoquen eleccions: la doctora Carme Triadó s'hi presenta i surt elegida degana, amb la doctora Montserrat Freixa com a vicedegana i la doctora Maria Forns com a secretària. Igual que en el cas del degà Jaume Arnau, la nova degana també té el mèrit

—encara més difícil d’assolir— de passar a la història de la Facultat de Psicologia com la primera: en aquest cas, la primera dona en el càrrec.

A més, pràcticament del principi a la fi, va haver de bregar amb una de les qüestions més importants i difícils des dels inicis de la Facultat. Efectivament, el 19 de gener de 1988 va ser un dia molt important per tot el que va succeir uns anys més tard i, especialment, pel que ha suposat fins ara, tant per la part positiva com la negativa: la possibilitat de traslladar la Facultat de Psicologia a Mundet, juntament amb altres centres de la Divisió de Ciències de la Salut. La degana va informar a la Junta d’aquest fet a la mencionada reunió extraordinària. No és difícil imaginar el xoc emocional que van patir els qui hi eren presents, atès que els possibles avantatges i els inconvenients eren innombrables i rellevants i, com era lògic, després del debat conseqüent, hi havia opinions oposades, tal com es va fer constar en l’acta de la reunió.

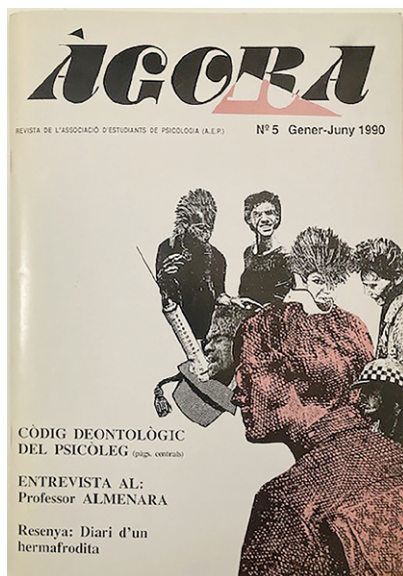
Pel que fa a l’alumnat, es documenten diverses situacions de les quals es desprèn que estava fortament cohesionat i organitzat i, alhora, que era molt participatiu. Per exemple, en relació amb el possible trasllat, dues setmanes després de la reunió (el 4 de febrer del 1988) va presentar una proposta d’estudi i debat sobre el trasllat a Mundet.

Una altra mostra de la força de l'alumnat d'aquell moment és l'edició de la revista *Àgora*, que va arribar als cinc números (entre el gener del 1988 i el juny del 1990), amb la dificultat que comporta el poc temps de què disposen els estudiants per implicar-se en activitats extraacadèmiques, ja no des de l'inici de la carrera, sinó més aviat durant el segon o el tercer any del grau. A més de ser la primera revista editada per l'alumnat de la Facultat de Psicologia, també té el mèrit d'haver estat la més longeva, ja que, com s'ha esmentat més amunt, se'n van publicar cinc números.

A escala de la UB, la qüestió del trasllat a Mundet també va tenir una transcendència inusual. Les facultats de Farmàcia i Medicina ho rebutjaven, alhora que la Facultat de Psicologia hi introduïa matisos. Tot plegat, juntament amb les mobilitzacions que van tenir lloc posteriorment, va fer que el Rectorat decidís que el trasllat a Mundet no seria només de la Facultat de Psicologia (Divisió IV), sinó també de la Facultat de Ciències de l'Educació (Divisió V). La Facultat de Psicologia no acceptava aquesta solució, entre altres motius, pel fet de quedar aïllada de Ciències de la Salut i haver de conviure amb una altra divisió. La situació va desembocar en la dimissió del doctor Carreras al capdavant de la Divisió IV, i va ocupar el seu càrrec, momentàniament i com a president en funcions, el doctor Boatella, el qual, al seu torn, va dimitir al cap de poc temps. Finalment, va ocupar el càrrec el doctor Marsal, després d'una accidentada votació, que va tenir com a resultat dos vots a favor, vint-i-cinc vots en blanc i una abstenció —i resulta evident que els vint-i-cinc vots en blanc no presagiaven res de bo.

Com és lògic, per la importància de l'assumpte van continuar els debats, les posicions oposades i la diversitat d'opinions... Segons el que es desprèn de la reunió que va tenir lloc el 27 de setembre del 1988, la Facultat de Farmàcia no estava d'acord a desplaçar-se. El president de la Divisió, el doctor Marsal, volia que es traslladessin les facultats de Psicologia i d'Educació, la qual cosa va encendre encara més els ànims a Psi-

ciologia, que va mantenir la posició de rebuig, especialment si havia de compartir espai amb Educació.

SUMARI	
ARTICLES	
Del sentimiento de inferioridad al sentimiento de comunidad en la obra de Adorno: un proyecto ético en Psicología	7
JOSÉ A. CASTILLO / FRANCESC J. MAESTRE	
Comportamiento diagnóstico y enjuiciamiento	15
MARIANO GÓMEZ	
Jacques Lacan: Límites del Psicoanálisis en Criminología	23
MANUEL S. CHAMORRO, LUIS M. CARRIÓN / ARSENIO OLMO	
ENTREVISTES	
Entrevista al professor J. Almenara	33
SECCIONS	
Editorial	2
Facultat	3
Per Col·laborar	13
Cites	14
Notícies	19
Pàgines Centrals: Codi Deontològic del Psicòleg	25
Causa de Batlle	27
Opinió	28
Resenya	40
Laprusa	51
Per publicar	52

Portada i índex de l'exemplar número 5 d'Àgora.
Revista de l'Associació d'Estudiants de Psicologia (A. E. P.).

El curs 1988-1989 s'inaugura amb la reunió del 29 de novembre del 1988 i el greu problema de l'aparició d'esquerdes a l'edifici construït i de goteres al laboratori. També reapareix la qüestió de la ubicació de la biblioteca, i ara es planteja la possibilitat d'ajuntar-la amb la de Pedagogia i traslladar-la al primer pis. Es decideix no acceptar la proposta i tancar la Facultat si no progressen les gestions. D'altra banda, es continua treballant sobre el nou pla d'estudis i s'aprova el Reglament de la Junta de Facultat. Com hem avançat més amunt, també s'elegeix Carme Triadó com a degana, amb trenta-sis vots a favor, cinc en blanc, un de nul i dos en contra.

Lamentablement, el debat sobre la biblioteca continua sense resoldre's i, en vista de les perspectives, es decideix que no s'acceptarà de cap

manera que s'ajunti amb la de Pedagogia, malgrat que això comporti «pèrdues econòmiques i d'espai per a Psicologia».

Al carrer, les coses tampoc discorrien plàcidament, i el dia a dia no permetia a la ciutadania gens ni mica d'eufòria. En aquest context, el 14 de desembre, Espanya es va paraitzar amb una vaga general convocada pels sindicats UGT i CCOO, en desacord amb les polítiques econòmiques de Felipe González. La població activa va secundar massivament la vaga —que va tenir un seguiment superior al 95 %, una circumstància que no s'havia donat mai des de l'inici de la democràcia, ni tampoc fins a l'actualitat—, i va acabar amb la retirada de les propostes del president del Govern i líder del PSOE.

Tornant a la Facultat de Psicologia, tan sols un mes després de la vaga la preocupació se centrava en un article publicat a *La Vanguardia* del diumenge 29 de gener del 1989. Segons el diari, semblava que algunes facultats catalanes facilitaven en excés l'obtenció de les seves diplomatures o llicenciatures. Concretament, en un requadre de l'article es destacava que l'obtenció del títol de Llicenciat en Psicologia de la Universitat de Barcelona era el segon al qual era més fàcil accedir, ja que, segons el rotatiu, el 88 % dels alumnes acabaven la carrera en els cinc anys previstos. Per això, es decideix presentar una reclamació a *La Vanguardia* i indicar-hi que la promoció que va començar els estudis el curs 1984-1985 va obtenir aquests resultats:

- De 1.172 alumnes matriculats a primer, van passar a segon 659 alumnes (un 56,22 %).
- De 659 alumnes matriculats a segon, van passar a tercer 495 alumnes (un 42,23 %).
- De 495 alumnes matriculats a tercer, van passar a quart 442 alumnes (un 37,7 %).
- De 442 alumnes matriculats a quart, van passar a cinquè 394 alumnes (un 33,6 %).

El mitjà de comunicació no indicava quants d'aquests últims 394 alumnes van finalitzar la carrera el juny del 1989, ja que el curs encara no havia acabat (acta de la reunió de 18 d'abril del 1989).

...y las menos	
Enfermería UB	95
Psicología UB	88
Profesorado EGB UAB	83
Trabajo Social UB	81
Enfermería UAB	78
Medicina UB	77
EU Telecomunicaciones	76
Medicina UAB	75
Profesorado EGB UB	75

Requadre que formava part de l'article publicat per *La Vanguardia* el 29 de gener del 1989, en què s'assenyalava que la Facultat de Psicologia de la UB era una de les menys exigents, ja que el 88 % dels estudiants obtenien la llicenciatura en els cinc anys previstos.

EDUCACIÓN

Sólo el 33 % de los estudiantes de Psicología logran acabar la carrera en cinco años

Barcelona. — Un estudio elaborado por Rafael López Feal, profesor de la facultad de Psicología de la Universitat de Barcelona, demuestra que sólo el 33,61 por ciento de los alumnos de la última promoción de esta carrera lograron acabar la carrera en los cinco años de duración que tiene esta especialidad.

De la población inicial de 1.172 alumnos que comenzaron la carrera el curso 1984/85 sólo 394 han llegado a quinto curso. Casi la mitad de la población inicial (el 43,78 por ciento) no logró pasar a segundo curso, mientras que en el resto de años siguientes la proporción de retrasos desciende a un diez por ciento de los matriculados en primero.

Estos datos corrigen los que fueron publicados en este diario el pasado 29 de enero, en los que se decía que el 88 por ciento de los alumnos matriculados en primero de Psicología lograban su título en el tiempo previsto.

Ese 88 por ciento se refería al dato contrario —porcentaje de alumnos que no obtuvieron su licenciatura de Psicología en cinco años— y fue publicado, por error, en lugar del correcto 12 por ciento de alumnos que lograban acabar sus estudios a tiempo en el período 1983-1988, una promoción anterior a la que se refiere el estudio elaborado por la facultad de Psicología de la Universitat de Barcelona.

A. M.ª P.■

Rectificació de *La Vanguardia* publicada l'1 d'abril del 1989.

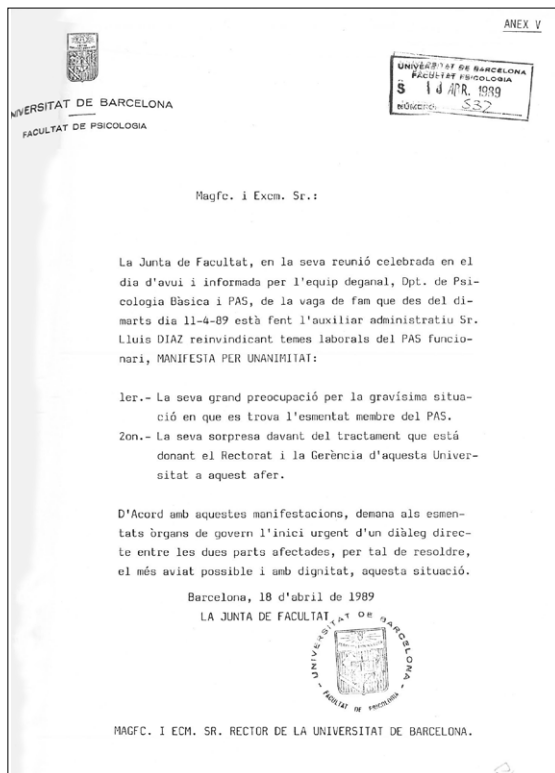
En qualsevol cas, és veritat que *La Vanguardia* va cometre un error en informar que el 88 % dels alumnes que van cursar Psicologia van acabar els estudis en els cinc anys previstos —quan, en realitat, com a molt, només ho va aconseguir el 33 %, en el supòsit poc probable que tots els matriculats a cinquè ho aprovessin tot—, i també són certes les dades que va emprar la Facultat de Psicologia per argumentar la seva queixa i sol·licitar una rectificació —que *La Vanguardia* va publicar dos mesos més tard. Ara bé, sembla que ningú es va adonar que l'alarmant titular en què es destacava que la Facultat de Psicologia de la UB era de les menys exigents sí que era correcte, ja que la interpretació de les dades que va fer l'autor de l'article era la mateixa per a totes les facultats i la posició relativa dels centres en la llista no variava, malgrat que sí que ho feien els percentatges d'alumnes que superaven la carrera.

D'altra banda, el periodista que va publicar la rectificació es va equivocar de nou en manifestar que la llicenciatura l'acabaven el 12 % dels alumnes en els cinc anys previstos. La realitat és que, de 1.172 estudiants que van començar la llicenciatura el setembre del 1984, només 394 es van matricular el setembre del 1988 per cursar l'últim any de la carrera, és a dir, el 33,6 %. A parer meu, tot plegat demostra que no es regalava res, tot i que Psicologia fos la segona facultat de la qual sortien més llicenciats en els cinc anys d'estudis.

Igualment, resulta curiosa la incidència que va tenir lloc en aquelles dates davant la vaga de fam per reivindicacions laborals d'un funcionari, que va romandre dia i nit a la Facultat de Psicologia: el Rectorat hi va respondre únicament enviant el Reglament d'ús de les dependències de la Universitat. Afortunadament, la Facultat, sens dubte més sensible, va decidir remetre al Rectorat una carta urgent en què sol·licitava que s'entaulés un diàleg entre les parts afectades.

En qualsevol cas, en aquest moment la qüestió que adquireix més importància no és altra que el possible trasllat a Mundet, fins al punt que l'assumpte es tracta —sense que sigui possible saber què va passar en realitat— en diverses ocasions, fins i tot monogràficament:

- 26 de maig del 1989. Reunió extraordinària. S'hi sotmet a votació l'acceptació o el rebuig del trasllat a Mundet. Es decideix rebutjar el trasllat amb vint-i-set vots a favor, zero vots en contra i set abstencions.
- 28 de març del 1990. Reunió de Junta. S'informa que, pel que sembla, el Rectorat i la Divisió obligaran la Facultat a traslladar-se a Mundet.
- 4 d'abril del 1990. Reunió de Junta. Es vota organitzar una comissió sobre Mundet. S'aprova amb vint-i-sis vots a favor, dos vots en contra i una abstenció.

Còpia de l'escrit tramès al rector de la UB
en què es demana una actitud més negociadora.

- 28 de juny del 1990. Reunió de Junta. Es continua debatent la qüestió de Mundet. S'estudia que les aules duguin el nom de figures rellevants del camp de la psicologia.
- 31 de octubre del 1990. La Junta de Govern de la UB decideix:
 - Que Mundet sigui ocupat per les divisions IV i V.
 - Aprovar diferents plans d'estudis, entre els quals hi ha el de Psicologia.
- 8 de maig del 1991. Després de quatre mesos sense reunions de la Junta (l'última, que és intranscendent, va tenir lloc el 29 de gener del 1991), se'n celebra una en què el doctor Domingo, com a president de la Divisió IV, informa que han començat les obres de la nova Facultat de Psicologia al Campus Mundet, que es preveu que acabin el 1993.
- 5 de novembre del 1991. De nou, després de sis mesos sense reunions i, per tant, sense actes, se celebra una reunió ordinària en la qual s'informa que totes les facultats de Psicologia, excepte la de Madrid, s'inclinen per la carrera de quatre anys. També es parla de la situació i el seguiment de les obres al Campus Mundet, i de la decisió del Ministeri d'Educació perquè la carrera de Psicopedagogia correspongui a la Facultat de Pedagogia, la qual cosa representa un nou i important entrebanc.
- 27 de gener del 1992. Es comença l'any amb una reunió en què s'informa que en el BOE de 12 de gener s'ha publicat el nou pla d'estudis de Psicologia i que s'ha acabat la primera fase de les obres del nou Campus Mundet.

En aquest punt, considero que cal fer una reflexió. Si mirem les actes de les primeres reunions que es van celebrar perquè la Facultat de Psicologia es posicionés respecte del trasllat a Mundet (a partir del maig del 1989), podem comprovar que la posició adoptada era de rebuig total, i fins i tot s'inclouïa la possibilitat d'una vaga oficial de la Fa-

cultat mateixa. No obstant això, transcorren dos anys sense que hi hagi pràcticament cap discussió formal sobre aquest assumpte i, finalment, s'informa que la primera part de les obres ha acabat.

Intrigat pel buit d'informació, he indagat fins on m'ha estat possible i he mantingut converses amb professors de l'època. Així, he pogut esbrinar que, malgrat que en la informació oficial no es reflecteix amb tanta intensitat, sí que hi va haver una forta oposició fins al final del trasllat, per diverses raons: llunyania del centre de Barcelona i, per tant, de l'Edifici Històric; males comunicacions; desconnexió de la resta de facultats, i, fins i tot, obligació de compartir el campus amb la Divisió V (recorrem el rebuig exprés d'aquesta possibilitat que es recull en l'acta de la reunió de data 27 de setembre del 1988).

En aquesta situació d'acceptació d'una realitat no desitjada, el 1992 es duu a terme l'elecció del nou degà, ja que havia acabat el període per al qual s'havia elegit la doctora Triadó. Va ser elegida de nou en segona volta per regir el destí de la Facultat de Psicologia per un segon i últim període.

Durant aquest espai de temps es va posar en marxa el programa d'intercanvi Erasmus, a proposta de la Universitat de Lieja (Bèlgica). La primera reunió es va fer a Barcelona, en la qual van estar representades les universitats de Lieja, Tolosa, Manchester, Trondheim i Würzburg. En la reunió, que va presidir el doctor Veà, en nom de la degana, es va dictaminar, entre altres aspectes, quants estudiants acceptava cada universitat.

El 4 de març del 1992, tot i que es coneixia la decisió de la UB de cursar la nova carrera de Psicopedagogia des de la Facultat d'Educació, se celebra una reunió extraordinària i monogràfica en què es voten dues qüestions: 1) el rebuig total de la proposta del Ministeri d'Educació, i 2) el rebuig de la proposta del Ministeri d'Educació i, en cas que s'aprovi, que es respectin els criteris inicials d'equilibri entre coneixements de psicologia i de pedagogia. Es va aprovar la segona opció, amb dotze vots a favor, mentre que la primera només en va obtenir cinc. Vist amb

la perspectiva del temps, a pesar que l'opció guanyadora potser era la més sensata, no es deixa de percebre un cert desànim de derrota, que es concreta en almenys salvar el que es pugui...

Mentre tot això tenia lloc a la nostra Facultat, el món seguia endavant i s'anaven succeint esdeveniments de tota mena, que, encara que fossin llunyans, acabaven tenint una significació general, fins al punt que van donar lloc a un terme que en aquest període va quedar clarament consolidat: globalització. Un d'aquests fets —potser el més important— es va esdevenir el 1991, quan la Unió Soviètica (URSS), que havia estat una superpotència mundial, es va enfonsar fruit de la gestió del seu president, Mikhaïl Gorbtxov, i va marcar el final d'una època.

En realitat, el 1985 Gorbtxov ja havia anunciat un programa de reformes que es coneixeria i es faria popular a través de les consignes de *perestroika* (reestructuració) i *glasnost* (transparència), que el 1989 van comportar l'enderrocament del mur de Berlín. Actualment —trenta anys més tard—, aquestes consignes es troben en regressió per les decisions del líder soviètic Vladímir Putin: primer, amb la incorporació a Rússia de la península de Crimea el 2014 i, després, amb l'intent d'annexió d'Ucraïna mitjançant una guerra despietada que ha afectat tot Europa i bona part del món occidental, especialment en el terreny econòmic.

El 1992 es recordarà sempre com un dels anys més importants per a Barcelona gràcies a la inauguració dels Jocs Olímpics, que van donar a conèixer la capital catalana al món i la van transformar en la ciutat moderna i oberta al mar que podem contemplar avui dia. Aquest esdeveniment també va representar un pas endavant en la modernització del país, i el mateix any es va inaugurar l'Exposició Universal de Sevilla i es va celebrar la Cimera Iberoamericana de Madrid, on també a finals de l'any anterior es va inaugurar la Conferència de Pau sobre l'Orient Mitjà.

Tot això, unit a un període pròsper econòmicament, va desfermar una eufòria en l'àmbit social que va donar peu a l'anomenat estat del benestar, que va reduir la pobresa de manera considerable i, sobretot,

va ampliar notablement la denominada classe mitjana —que fins aleshores era només testimonial. Aquesta situació va durar fins al 2008, quan l'esclat de la bombolla immobiliària —iniciat als Estats Units, amb l'estafa piramidal de la firma d'inversions Madoff— va retornar el país a la crua realitat i a una crisi econòmica que, quinze anys més tard, encara no s'ha superat.

La Facultat de Psicologia va seguir el seu dia a dia i, en la reunió anual de degans —que aquell any es va celebrar a Salamanca—, es va prendre la decisió unànime d'oposar-se al fet que la nova titulació de Psicopedagogia correspongués a Educació. No obstant això, tan sols un mes després el Consell d'Universitats va aprovar el contrari, sense cap objecció. Quant al trasllat a Mundet, en l'última reunió del curs, celebrada el 2 de novembre del 1992, es comunica que, segons el Pla pluriennal de la Universitat de Barcelona, es preveu que tingui lloc el setembre del 1993.

En l'entretant, l'alumnat edita una nova revista amb el nom de *Tremens*. *Revista dels Estudiants de la Facultat de Psicologia de la U.B.*, que neix sense cap mena de complexos i inclou seccions ben diverses:

- Editorial
- Actualitat interna
- L'Absurdus
- L'Aplausus
- Tercer cicle
- A fons
- L'enquesta
- Aprenent amb *Tremens*
- Actualitat externa
- Notes ecològiques
- Serveis i associacions
- Digueu la teva
- Fotos de les classes

- Anuncis i felicitacions
- L'agenda

Exemplar número 2 de *Tremens. Revista dels Estudiants de Psicologia de la U.B.*

Al meu parer, es tracta d'una revista fresca i divertida, però alhora inconformista i reivindicativa, que aborda els temes de cara i amb objectivitat. Així, quan cal felicitar, ho fa efusivament, però, quan correspon fer el contrari, posa en evidència sense embuts actituds o accions improcedents de «la jerarquia». D'altra banda, també es preocupa per ampliar la formació de l'alumnat i informar del que passa tant a la Facultat de Psicologia com a la resta de facultats del país, amb les quals manté un contacte fluid i permanent.

En aquest context, transcorre novament més de mig any sense que es faci cap reunió, fins que el 14 de juliol del 1993 l'aleshores vicepresident de la Divisió IV, el doctor Roviralta, posa al corrent sobre Mundet i, més concretament, fa saber el següent:

- La professora Anna Cuatrecasas és nomenada coordinadora del trasllat de la Divisió a Mundet.
- S'ha pres la decisió de separar la Biblioteca de Psicologia de la Divisió V.
- Les aules seran insuficients i, per això, de moment s'aprofitaran les sales d'actes de les Llars Mundet i les aules adjacents.
- Es proposa construir un edifici independent per situar-hi l'estabulari i el Laboratori de Psicologia Animal.
- L'objectiu és que el pròxim curs 1994-1995 sigui al Campus Mundet.

Al marge del trasllat, la vida continua, així com el curs al Campus de Pedralbes, on, per diverses raons, es desborda el nombre d'alumnes (120 alumnes per docent, que en alguns casos arriben als 161 o, en algun grup de tarda, fins als 170). Això fa que l'absentisme d'alguns estudiants sigui benvingut, ja que, altrament, la docència seria impossible. S'emfatitza que la capacitat del Campus de Pedralbes és de 3.781 estudiants, mentre que a Mundet és de 3.154 (627 menys), amb 27 aules a cadascun.

Mentrestant, els doctors Siguan i Sabater Pi són nomenats doctors honoris causa per la Universitat de Ginebra i la Universitat Autònoma de Madrid, respectivament. El Pràcticum de Psicologia es concreta en 15 crèdits, és a dir, 150 hores de pràctiques professionals que cal fer en el segon cicle de la carrera.

En aquestes dates —concretament, el 31 de gener del 1994—, un paorós incendi consumeix fins als fonaments el teatre del Liceu i deixa Barcelona sense un dels símbols culturals més importants. Aquest fet va sacsejar de tal manera l'esperit dels barcelonins que la majoria dels

qui van viure el sinistre encara avui recorden on eren i què feien quan van saber la notícia.

El 15 d'abril del 1994 té lloc una nova reunió de la Junta, en la qual el professorat, el PAS i l'alumnat de la Facultat sol·liciten convocar un referèndum sobre la pertinència del trasllat a Mundet, proposta que no és acceptada «per no ser atribució d'aquesta Junta». La reunió, que s'estava celebrant a l'Aula Magna, es va haver d'aturar a les 11:30 a causa d'una amenaça de bomba, que va obligar a desallotjar l'edifici, i es va reprendre a l'aula 1 de la Facultat de Geografia i Història, on finalment es va votar sobre la posposició del trasllat. El resultat va ser de vint-i-quatre vots a favor de posposar-lo, nou vots en contra i nou absències. Després de votar, tots els alumnes van presentar la dimissió com a representants.

Després d'aquesta reunió, n'hi va haver quatre més:

- 22 d'abril del 1994. Reunió extraordinària sobre l'acceptació d'assignatures optatives i altres ensenyaments que es podrien considerar en el marc del nou pla d'estudis de Psicologia.
- 27 d'abril del 1994. Reunió extraordinària per constituir una comissió que, amb el nom de Comissió d'Ubicació Territorial de la Facultat, tingui l'objectiu únic d'aclarir la situació del trasllat. Per cert, per aquestes dates se celebraven els cent cinquanta anys de la Facultat de Medicina, mentre que la de Psicologia en tenia poc més d'onze. On seria la nostra facultat si l'any 1994 n'haguéssim celebrat el 150è aniversari!
- 30 de maig del 1994. Reunió extraordinària per votar, a petició expressa de la degana Carme Triadó, «acceptar el trasllat de la Facultat al Campus de la Vall d'Hebron amb negociació de les condicions per fer-lo». El trasllat s'aprova amb vint-i-sis vots a favor i un en contra, i també s'aprova crear una comissió per fer el seguiment de la negociació del trasllat. Les condicions del trasllat van ser: despatxos individuals per al professorat; laboratoris de recerca; separa-

ció de les biblioteques de Psicologia i de Ciències de l'Educació; transport públic gratuït fins a la porta de les facultats, i servei de seguretat al Campus.

- 20 de juny del 1994. Reunió de Junta. S'aprova una altra comissió, aquest cop amb el nom de Comissió de Trasllat de la Facultat i del Desenvolupament Tècnic de Construcció del Nou Edifici. A més, s'informa que, definitivament, Psicopedagogia correspon a la Facultat de Pedagogia (cosa que indica que les protestes no van servir per a res) i que, a instàncies del Col·legi de Psicòlegs i d'amagat de la Facultat, s'ha constituït l'Institut Català de Psicologia, extrem pel qual «mostren el seu disgust la major part dels professors de la Junta». Al mateix temps, s'aprova per unanimitat el projecte de Pràcticum presentat per la doctora Mari Carmen Giménez. De la negociació de les condicions del trasllat, no se n'ha pogut obtenir cap informació.

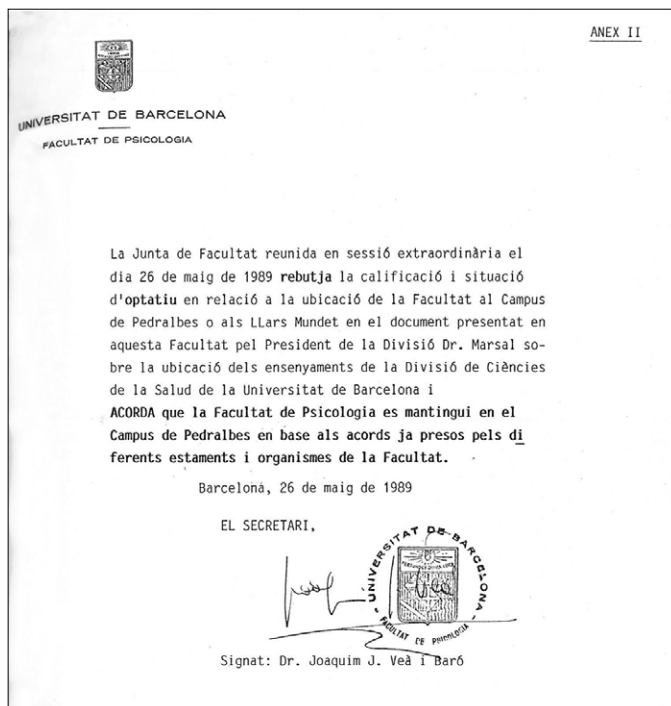
En unes circumstàncies tan confuses, es va donar per acabat el curs 1993-1994, i el següent es va iniciar amb una reunió de la Junta el 10 de novembre del 1994: s'hi informa que el trasllat començarà a principis de desembre, amb l'objectiu que el reinici del curs previst per al 9 de gener del 1995 ja es faci al Campus Mundet.

Així mateix, s'informa de l'avantprojecte de modificació de les àrees de coneixement que s'està discutint amb el Ministeri d'Educació i Ciència, el qual inclou dos punts conflictius: 1) la inclusió de la psicologia en l'àmbit de les àrees jurídiques i socials, i 2) que l'Àrea de Psicologia Social s'inclogui en Sociologia i no en Psicologia.

Uns dies més tard, tornen les reunions contínues, dedicades especialment al trasllat:

- 22 de novembre del 1994. Reunió extraordinària en què la comissió tècnica del trasllat informa que considera que el projecte d'adequació d'espais satisfà les demandes negociades prèviament i, per tant, es dona el vistiplau a les propostes presentades.

- 29 de novembre del 1994. Reunió extraordinària per aprovar o no l'informe de la comissió tècnica sobre les condicions del trasllat. S'acorda aprovar-lo.
- 22 de desembre del 1994. Es confirma la inauguració del Campus per al 9 de gener del 1995 (l'endemà, 10 de gener, ja és lectiu). S'anul·la l'article 7 del Reglament de la Facultat i se'n modifica l'article 5, de manera que només el degà, el vicedegà i el secretari formin part de la Junta com a membres nats. Es proposa el dia 6 de març del 1995 per a l'elecció del nou degà.

Des d'una posició de rebuig absolut al trasllat, es va acabar ocupant el que aleshores s'anomenava Campus de la Vall d'Hebron, que posteriorment passaria a denominar-se oficialment Campus Mundet.

Des d'una posició de rebuig absolut al trasllat, es va acabar ocupant el que aleshores s'anomenava Campus de la Vall d'Hebron, que posteriorment passaria a denominar-se oficialment Campus Mundet.

La Facultat de Psicologia, situada al Campus Mundet des del 1995, sota la direcció de la degana Carme Triadó.

Si bé el trasllat al Campus Mundet va comportar unes millores evidents, va generar uns problemes no menys importants. Es van recollir en un document titulat «Informe sobre l'avaluació de la Facultat», amb data de 21 de febrer del 2001, en el qual es feia una revisió completa de la Facultat, en tots els aspectes, i que incloïa les manifestacions següents:

De la ubicació

El Campus de la Vall d'Hebron, malgrat les seves característiques urbanístiques privilegiades, està considerablement allunyat de la resta dels nuclis

universitaris i de població. Aquest allunyament incideix en la complexitat de l'accés des de qualsevol punt de la ciutat i en la necessitat de facilitació del mateix per part de la Universitat de Barcelona.

La Facultat de Psicologia està ubicada al Campus de la Vall d'Hebron, on ocupa l'edifici anomenat de Ponent; té un aula (Aula Magna) a l'edifici dit del Teatre i una part de la Biblioteca. Aquest campus és compartit amb les instal·lacions de la Divisió V, amb el Palau de les Heures de la Fundació Bosch i Gimpera i amb equipaments administratius i de serveis de la Diputació de Barcelona i de l'Ajuntament.

L'allunyament de les altres instal·lacions universitàries comporta també que el desplaçament per a gestions, reunions i altres afers propis de l'activitat acadèmica representi un dispendi en temps i en diners digne de ser considerat. A tall d'exemple direm que anar en metro des de la Facultat a la seu de la Presidència de la Divisió significa un hora i mitja de trajecte en cada direcció (anar i tornar, unes tres hores).

En aquest moment s'està construint l'allargament de la línia de metro fins a l'entrada del Campus. És de suposar que, quan s'acabin les obres, i en el cas de que hi hagi transport públic dintre del parc, l'accés serà una mica més còmode, però no gaire més ràpid (suposadament, es reduirà uns 10 minuts).

Malgrat que el tema dels espais ocupats per la Facultat dintre del conjunt d'instal·lacions es tractarà en un altre capítol d'aquest informe, s'ha de fer esment en aquest del fet que, pel que sembla, les possibilitats d'augmentar-los, degut a qüestions estructurals i econòmiques, és gairebé inexistent, de manera que la invenció de noves possibilitats de serveis o instal·lacions ha de passar necessàriament per la redistribució dels espais ja utilitzats. En aquest moment ens manca espai per a l'arxiu i el magatzem, no tenim sala de professors ni una sala d'estudi suficientment ampla en relació amb el nombre d'estudiants de la casa. Això fa que la secretaria estigui atapeïda, que l'emmagatzemament de material sigui difícil, que els professors no tinguin cap lloc de trobada (més enllà dels interns dels departaments), i que els estudiants utilitzin la biblioteca com a sala d'estudi.

Un altre aspecte a considerar és el fet que les característiques arquitectòniques de les instal·lacions presenten serioses dificultats d'ús per als estudiants discapacitats, fins al punt que cada curs la programació de l'aula-

ri s'ha de fer tenint en compte la presència o no d'estudiants en aquesta situació.

De l'administració del Campus

El fet que el Campus sigui compartit entre Diputació, Ajuntament i Universitat, comporta un òrgan administratiu i una política específica que és diferent de la del Campus Bellvitge i que no es dona en la resta de campus universitaris.

En el cas de Bellvitge, l'administració del Campus s'ocupa dels temes relatius a la gestió i funcionalitat dels espais i necessitats de les instal·lacions de les escoles i facultats de la Divisió IV que hi són ubicades i de l'Hospital, que, per altra part és universitari, mentre que la gestió d'aquests afers a la Vall d'Hebron implica dues divisions (IV i V), la Diputació i l'Ajuntament. Evidentment, en aquest cas, la diversitat de necessitats i d'interessos és molt més gran i, en conseqüència, la gestió molt més difícil i complexa. Quan es tracta de temes d'infraestructura a l'interior dels edificis (instal·lacions de llum, aigua, calefacció, pintura i conservació, reparació i modificació de les mateixes), malgrat la complexitat del procés de comunicació, anàlisi, cerca de solució i coordinació de l'acció, la gestió del l'Administració del Campus resulta útil i eficaç. Per contra, quan els fets a solucionar són de parets enfora, la situació és molt més feixuga i problemàtica. El fet és que les necessitats i els problemes d'uns i d'altres són sovint molt diferents, quan no contraposats, mentre que algunes de les solucions han de ser necessàriament uniformes. Més enllà dels temes infraestructurals, qual-sevol activitat normal en altres campus (per exemple, que hi hagi música el dia del patró d'una facultat o penjar un cartell), ultra les autoritzacions del govern de la Facultat, requereix la notificació, la coordinació i en certs casos el permís de l'administració del campus, que vetlla perquè ningú, ni tan sols els concessionaris del servei de bar i restaurant, en surtin mínimament perjudicats.

S'ha d'assenyalar també que la Facultat de Psicologia com a tal no té representació directa en l'administració del Campus (la té la Divisió), per la qual cosa es prenen algunes decisions en temes que sorgeixen en el decurs del dia a dia que, en principi, no són massa transcendents, però

que incideixen d'alguna manera en les activitats i/o la imatge de la Facultat, sense participació, consulta o informació d'aquesta (per exemple, obres als vials, màquines fent sorolls i interferint a les classes, concentració de més cotxes per activitats extraordinàries d'alguna de les institucions, etc., etc.).

Amb tot, s'ha de dir que d'un temps ençà tant la vicegerent de la Divisió IV com l'administrador del Campus es reuneixen periòdicament i sistemàticament amb l'òrgan de govern de la Facultat per tal d'intercanviar informació, coordinar-se i millorar la situació.

Cal mencionar que alguns dels problemes que no estaven resolts en aquell moment continuen sense tenir solució avui en dia:

- La línia 3 de metro arriba al Campus des del 2001, però, com ja es va pronosticar, tot i que és una millora no resol la llunyania de les instal·lacions.
- L'aparcament exemplifica la complexitat de l'administració del Campus, ja que és la Diputació de Barcelona qui autoritza l'entrada de cada vehicle.
- L'organització per divisions va finalitzar l'any 2003.

Malgrat totes aquestes dificultats i els greus problemes que, objectivament, significava el trasllat al nou campus, no hi va haver més remei que adoptar una actitud positiva davant la situació. Segurament, és per això que, actualment, la presentació de la Facultat de Psicologia que hi ha al seu propi web indica que el Campus Mundet és un espai adequat per allotjar-hi aquests estudis.

En aquesta situació, el 6 de març del 1995 té lloc una reunió extraordinària, en què és elegit el nou degà: Josep Maria Tous Ral, l'únic candidat que es va presentar a l'elecció.

4.4. JOSEP MARIA TOUS RAL

Des de la distància temporal que ens separa del període del degà Tous, sembla que pren força aquell refrany que diu que, després del temporal, ve la bonança... No obstant això, com veurem tot seguit, no es tractava d'una bonança improductiva, sinó d'abordar la tasca ingent d'adaptar la Facultat de Psicologia al nou campus, aprofitant les millores que aportava el canvi.

Així, un cop superada la transició del Campus de Pedralbes al Campus Mundet, i exceptuant algunes qüestions pendents de resoldre —com la ubicació de la biblioteca—, sembla que la Facultat de Psicologia ha paït la decisió del trasllat imposada per la UB —finalment, a més, sense condicions ni concessions de cap mena. Fent el cor fort, mira de trobar la part positiva del nou emplaçament —que, per cert, avui dia encara es continua buscant, sense gaire èxit.

L'any 1995, doncs, transcorre amb reunions les actes de les quals reflecteixen un ordre i un mètode nous: no cal prendre decisions trans-

cendents i es tracten multitud de qüestions informatives i del dia a dia, entre les quals s'inclou la reunió del 20 d'octubre del 1995, que confirma la jubilació de la doctora Victòria Sau.

També en aquell moment, per millorar la gestió entre els càrrecs acadèmics de la Facultat, es va prendre la decisió d'organitzar un equip que permetia la coordinació entre els membres del Deganat, la Junta de Facultat i el Consell d'Estudis, amb el nom d'equip de govern. Aquesta era una denominació que es feia servir al Rectorat de forma habitual i es va adoptar per fer referència a la Direcció de la Facultat. Així doncs, a més del degà Josep Maria Tous, les trobades regulars incorporaven el vicedegà acadèmic, la secretària de la Facultat, el cap d'estudis i la cap de la Secretaria.

Calia gestionar la consolidació de la Facultat i, lògicament, eren contínues les reunions amb les administracions del Campus que s'havien encarregat del trasllat, amb el doble objectiu de buidar ordenadament Pedralbes i ordenar Mundet —mitjançant la col·laboració entre les diferents facultats del Campus i el Palau de les Heures—, a més de distribuir els espais disponibles i gestionar la relació amb diferents vicerectorats, en especial el de Recerca, per aconseguir beques i projectes.

Cal tenir en compte que, entre el 1995 i el 1998, es va incrementar la vinculació de la Facultat de Psicologia amb la Divisió de Ciències de la Salut, així com amb la resta de facultats de la Divisió (Medicina, Infermeria, Farmàcia i Odontologia), situació que també va contribuir a augmentar les dotacions econòmiques i els projectes.

L'any següent va transcórrer sense canvis i, fins i tot, es van fer menys reunions. Es va avançar en qüestions d'organització i en les tasques de trasllat i d'adaptació, i els assumptes tractats en les reunions van ser poc o gens conflictius. Per exemple:

- 21 de febrer del 1996. Es proposa el doctor Siguan com a degà honorari.

- 6 de maig del 1996. Pel que sembla, les amenaces de bomba i les evacuacions de la Facultat són tan freqüents que constitueixen un dels temes principals quant a la seguretat i el pla d'emergència.

La segona part de l'any, encara que sense estridències, sembla una mica més convulsa. Segons consta en una acta de 12 de juliol del 1996, fins i tot s'envia un escrit al vicerector Màrius Rubiralta en què se li recorda que «al seu dia la Junta de la Facultat va posar com a condició irrenunciable al trasllat de la Facultat al Campus de la Vall d'Hebron disposar d'una biblioteca pròpia, una condició que consta en acta de la Junta de la Facultat i, per tant, es decideix oposar-se a qualsevol canvi que modifiqui aquest acord».

Evidentment, ni la condició per si mateixa ni el fet que constés en acta ni tan sols l'escrit enviat no van tenir gaire repercussió, ja que en l'acta següent, d'11 d'octubre del 1996, es posa de manifest la decisió de la UB que hi hagi una sola biblioteca al campus, amb dues seccions, una de la Divisió IV i una altra de la Divisió V, cadascuna amb direcció pròpia, però compartint consergeria i informàtica.

Tot això no és gens estrany, especialment si tenim en compte les respostes de l'equip rectoral al qüestionari elaborat per la Comissió d'Ubicació Territorial de la Facultat (constituïda el 27 d'abril del 1994), que s'insereixen a les pàgines següents i que mostren sense cap dubte que la decisió ja s'havia pres per endavant.

Respecte de la biblioteca compartida, el que és més trist és que vint-i-cinc anys més tard la situació no ha variat, i ni Psicologia ni Educació no poden disposar d'una biblioteca pròpia i independent.

Davant les contrarietats, tanmateix, la Junta mirava d'obtenir altres beneficis del trasllat i convertir en positiva una decisió que, d'entrada, era més aviat negativa. Així, per exemple, encara que no es podia saber fins a quin punt les instal·lacions aportarien un funcionament intern i unes dinàmiques de millora diferents, val a dir que les iniciatives que es van emprendre van ser interessants: es tractava d'un espai nou, amb al-

Respostes de l'equip rectoral al qüestionari elaborat per la Comissió d'Ubicació Territorial (17-5-94)1. Contempla el Rectorat la possibilitat de plantejar altres alternatives que la de la ubicació de la Facultat a les Llers Mundet? Per què?

No hi cap altra alternativa. La Universitat ha fet una planificació global. S'han fet unes inversions amb diners públics de 4500 milions de pessetes. La Junta de Govern ha aprovat l'aplicació d'aquests diners per a la ubicació de la Facultat de Psicologia i la Divisió de Ciències de l'Educació. D'altra banda, i donat que no hi ha arguments nous sobre el tema, la decisió de la Junta de Govern és innegociable.

Aquest Rectorat ja va presentar en el seu dia un programa concret sobre les Llers Mundet que vol ara portar a la pràctica. I la Generalitat no farà cap inversió a la Universitat sinó és en relació a un projecte concret, com ara, el Pla Plurianual.

El Pla urbanístic especial aprovat per al campus de Pedralbes deixa "a precari" a la Facultat de Psicologia. No hi ha, per tant, alternativa de millora dels espais de l'actual Facultat ni es pot fer cap modificació estructural.

Els espais que quedaran lliures seran orientats cap a la creació d'un campus tecnològic i de recerca experimental. El Pla quadriennal de recerca de la Universitat permetrà aconseguir de la Generalitat uns diners paral·lels als del Pla Plurianual, en base a aquest projecte concret. També és previst que la Facultat de Geografia i Història utilitzi part de l'espai lliurat mentre no s'acabi el nou edifici situat davant de la Casa de la Caritat.

2. En cas que només es contempli la possibilitat de les Llers Mundet, quin és el calendari detallat que el Rector proposa? (Sol·licitar aquesta informació no pressuposa l'acceptació fàctica de la proposta de calendari ni de trasllat, com és obvi)

Si es vol s'hi podria anar al setembre. Donat l'estat de les obres, Psicologia és el primer ensenyament que s'hi podria instal·lar juntament amb la Biblioteca i els serveis de bar i restauració. S'hi ha d'anar, però, amb condicions i si per raons tècniques s'ha d'ajornar el trasllat, s'ajornarà.

3. Quina és la postura de l'actual Rectorat davant els acords de cessió en úsdefruit dels edificis de les Llers Mundet, que consten en el document signat entre la Universitat i la Diputació de Barcelona?

Hi ha dos tipus de contractes: un de marc general i l'altre que fa referència als edificis. El període d'úsdefruit és de 35 anys. Aquest és un període suficientment llarg, tot considerant que el contracte és excepcionalment favorable a la Universitat. I les expectatives són que els espais passaran a ser finalment propietat de la Universitat.

4. Quina seguretat hi ha de seguir a les Ciències de la Salut, independentment de la ubicació

territorial, especialment després d'evidències que semblen indicar la fusió de facto amb la Divisió V? (Aquest és el cas de la Biblioteca, en la que es preveu la fusió del catàleg, tesseract, fons, òrgans de gestió)

En tots els pactes que s'han fet, queda clara la independència de Psicologia i Ciències de l'Educació. Aquests pactes inclouen també la Biblioteca, de manera que el Rectorat no signarà cap proposta que els contravinga.

5. Tenint en compte que la Junta de la Facultat de Psicologia va aprovar "l'ajornament del treball fins a clarificar la situació", quina és la postura del Rectorat davant d'aquest acord?, quina és la durada de l'ajornament que està disposat a acceptar? (es proposa un mínim d'un curs acadèmic)

En el sentit estricte de moratòria només s'acceptarà un període de 3 o 4 setmanes per a elaborar un informe. Si tècnicament fes falta, es podria ajornar un any, però això no és acceptable si només és una treta política. El que cal es discutir les qüestions tècniques perquè el que finalment es digui (sí o no), sigui en tots dos casos justificat.

6. Altres qüestions:

-Es pregunta si hi ha suficient espai per als alumnes.

Es respon que les places són suficients per als torn de tarda i nit i que, certament, hi havia un dèficit de 400 places per al torn del matí però que s'han fet espais addicionals. La previsió és admetre 50 alumnes menys de nou ingress per al curs vinent.

Respostes de l'equip rectoral, que demostren que la decisió estava presa des del principi. Fins i tot, s'hi concreta que la moratòria màxima acceptable és de tres o quatre setmanes.

tres dotacions, i en tot moment es va intentar obtenir-ne el màxim benefici. Així, per exemple, l'increment de la intensitat en els treballs en tot el sector de la biologia del comportament o la psicofisiologia van ser importants, perquè es van posar en funcionament uns laboratoris docents molt necessaris. Igualment, l'aparició de la neuropsicologia va ser clau per desenvolupar un sector encara no prou tractat al Campus Diagonal. Laboratoris amb maquetes de cervells o negatoscopis, que en aquell moment eren molt moderns, feien que hi hagués una nova dimensió de recerca a la Facultat. El mateix va succeir amb el Laboratori de Llenguatge, les sales amb mirall translúcid per facilitar el treball real d'observació o l'estabulari.

Al nou edifici, s'hi introduïen moltes novetats, com ara la creació de l'aula de teatre, que es va habilitar i dotar amb nou mobiliari, o l'establiment del Laboratori Mira i López. El pas del temps ens fa veure que la dinàmica actual de la Facultat de Psicologia —per exemple, en recerca i en pràctiques docents— hauria estat impossible al Campus Diagonal.

Cal dir també que el paper de l'alumnat va ser clau, ja que un trasllat d'aquesta magnitud hauria estat inviable sense la seva complicitat —algun dia s'haurà de fer un estudi sobre la presència dels Goliardos, una organització d'estudiants, en aquells moments i en el transcurs del primer any del deganat. Així, finalment, el 21 de desembre del 1994 vam abandonar la seu de Diagonal, i el dia 10 de gener del 1995 les classes van començar amb absoluta normalitat a Mundet.

Algunes de les novetats que es van produir van tenir molt d'impacte. Per exemple, no s'estava acostumat a disposar d'una biblioteca immensa i ben dotada, en contra de la creença prèvia que hi havia. També hi havia un bar enorme, amb dos menjadors: un per a convidats a conferències, seminaris i tribunals, i un altre per a l'alumnat i el professorat. Alguns dels serveis que s'oferien al campus eren —en aquell moment— molt sofisticats: caixer automàtic o seu de correus —que, amb el temps, van anar desapareixent—, i cursos de postgrau i seminaris al Palau de les Heures, per exemple.

No obstant això, també es va descobrir què implicava ser lluny de tot arreu, ja que les visites al Rectorat o a la Divisió són —ara també— un desplaçament llarg i complicat. La parada de metro encara no era on és actualment, l'autobús feia una ruta molt més llarga, i els desplaçaments eren complicats. A més, ser una facultat de la Universitat de Barcelona dins de l'espai de les Llars Mundet va portar problemes d'encaix amb la Diputació de Barcelona, com, per exemple, l'accés amb cotxe particular a la Facultat.

Durant aquell període es van aplicar maneres de fer que ara són quotidianes i que en aquell moment van ser determinants. Per exemple, es van normalitzar les prematrícules a les aules d'ordinadors de la Facultat, la qual cosa va agilitzar la gestió de les matrícules de manera extraordinària. També es va consolidar el Pràcticum de Psicologia, que era una novetat interessant i molt reclamada per l'alumnat: organitzar tantes pràctiques i trobar tants llocs per fer-les semblava impossible, però, avui dia, ningú imagina una facultat sense pràctiques.

En termes de comunitat, cal esmentar una acció que va tenir un efecte clar: s'havia de deixar de fumar dins de la Facultat. Per aconseguir-ho, es va fer una campanya de sensibilització molt contundent que, ajudada per la sensibilització externa, va permetre acabar amb el tema contra el que es lluitava des de feia temps.

L'any 1997 va discórrer més o menys amb normalitat i sense successos especialment transcendents. Es va fer una revisió de la Facultat; es va continuar debatent la qüestió de la biblioteca (la Divisió V va proposar que s'anomenés Biblioteca de Ciències de l'Educació i Psicologia); es va elaborar un informe sobre el nou pla d'estudis; es va retolar el campus, i l'aula de teatre, després de les tasques de condicionament pertinents, va passar a ser l'Aula Magna de la Facultat.

D'aquesta manera, es va arribar a l'any 1998, en què es van convocar eleccions a la nova Junta, per sol·licitud d'un bon nombre de professors membres. Ho recull l'escrit de convocatòria per a la reunió extraordinària convocat a l'empara de l'article 42.1 del Reglament general d'elec-

ció i funcionament dels òrgans de la Universitat de Barcelona, signat pel degà en funcions el 26 de març, que s'insereix a sota. Ara bé, cal dir que també es tractaven els problemes del dia a dia, com ara la preocupació per la baixa proporció de crèdits matriculats que superaven els alumnes (de mitjana), és a dir, se suspenia massa.

UNIVERSITAT DE BARCELONA
26 MARÇ 1998
FACULTAT PSICOLOGIA
Entrada _____
Sessió 598

Benvolgut/da company/a,

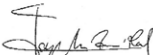
A petició dels membres de Junta de Facultat que es relacionen avall, i a l'ampara de l'article 42.1 del Reglament General d'Elecció i Funcionaments dels Òrgans de la Universitat de Barcelona, es convoca reunió extraordinària de la Junta de Facultat que tindrà lloc:

Data: divendres, 17 d'abril.
Hora: 11,30 h. en primera convocatòria; 12 h. en segona convocatòria.
Lloc: sala de Junes.

amb el següent ordre del dia:

1.- Anàlisi i debat de la situació actual.

El Degà en funcions,

Josep Mª Tous i Ral

Barcelona, 26 de març de 1998

Pilar Alvarez	M ^a Carmen Giménez
Juan A. Amador	M ^a Lluïsa Honorubia
Angel Blanco	Adolfo Jarne
Jaimé Escudero	Benjamí Perera
Ramon Ferrer	Ester Roca
Lluís Folch	Carles Riba
Maria Fornis	Carmina Saldaña
Fernando Gabucio	Núria Sebastian
Josep Garcia-Borús	Carme Triadó

Escrit que va donar lloc a la reunió de 17 d'abril del 1998, l'acta de la qual també s'inclou més avall, per l'interès que té.

Com es pot comprovar en l'acta de la reunió, s'obre la sessió i es fa el debat obert de la situació generada entorn de les eleccions al deganat, amb els temes per tractar següents:

- Importància de trobar una solució immediata al problema plantejat, donada la situació de provisionalitat que se'n deriva.
- Exposició de fets i anàlisi de les possibilitats de sortida de la situació plantejada.
- Possibilitat d'existència d'algun tipus de tercera via per tal de superar la situació creada, pel que fa al pacte d'integració de les candidatures presentades o d'alguna altra candidatura.
- La doctora Carmen Giménez assenyala les dificultats que suposa la integració de les candidatures presentades a l'elecció en un equip únic, i programa i planteja la seva disponibilitat per tal de presentar novament la seva candidatura en cas de no quedar clara una alternativa que permeti superar la situació.
- El doctor Josep Maria Tous també manifesta la seva predisposició inicial a presentar la seva candidatura a partir del suport obtingut en les votacions anteriors.

Tot això és el que hi ha documentat en els llibres d'actes de la Junta de Facultat, però el temps va seguir el seu pas inexorable i les circumstàncies es van anar succeint una darrere l'altra... Així, en data 23 de juliol del 1998, se celebra una altra reunió en què, com si no hagués passat res, s'agraeix al degà Tous i al seu equip la gestió duta a terme, i es fa el procés de traspàs de competències per l'elecció de la nova degana.

ACTA DE LA REUNIÓ EXTRAORDINÀRIA DE LA JUNTA DE FACULTAT

Num. de la sessió: 21
Dia: 17 d'abril de 1998
Hora: 11,30 h. en primera convocatòria, 12 h. en segona
Lloc: Sala de Junes de la Facultat

Punt únic de l'ordre del dia:

- Anàlisi i debat de la situació actual

Assistents:

Josep M. Tous, president
Manel Viader, Secretari en funcions

Vegeu llista de signatures

Aquesta sessió extraordinària de Junta de Facultat es convoca a l'empara de l'article 42.1 del Reglament general d'elecció i funcionament dels òrgans de la Universitat de Barcelona. S'adjunta la relació de membres de la Junta de Facultat que han sol·licitat la seva realització.

Una vegada oberta la sessió, es procedeix al debat obert de la situació generada entorn de les eleccions al Deganat de la Facultat. Intervenen en el debat les següents persones:

M. Carmen Giménez
Carles Riba
Montserrat Freixa
Samuel Pujol
Josep M. Tous
Santi Alemany
Maria Forn
Carne Triadó
Joaquim Arnau

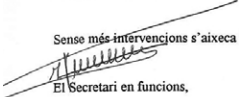
Els principals temes tractats són els següents:

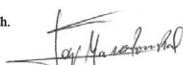
- Importància de trobar una solució immediata al problema plantejat, donada la situació de provisionalitat que s'en deriva.
- Exposició de fets i anàlisi de les possibilitats de sortida de la situació plantejada.
- Possibilitat d'existència d'algun tipus de tercera via per tal de superar la situació creada, ja sigui a nivell de pacte d'integració de les candidatures presentades o de plantejament d'alguna altra candidatura.
- La Dra. M. Carmen Giménez assenyala les dificultats que suposa la integració de les candidatures presentades a l'elecció en un únic equip i programa i planteja la seva disponibilitat per tal de presentar novament la seva candidatura en cas de no quedar clara una alternativa que permetés superar la situació.
- El Dr. Josep M. Tous manifesta també la seva predisposició inicial a presentar la seva candidatura a partir de la constatació del suport obtingut a les votacions anteriors.

ELS DEGANS

- Es planteja la possibilitat d'establir una data límit per a la convocatòria d'eleccions, tot i que no s'estableix cap data de forma definitiva.

Sense més intervencions s'aixeca la sessió a les 13.15 h.

El Secretari en funcions,

Vist i/plau,
El President,

Acta de la reunió de 17 d'abril del 1998.

4.5. MARI CARMEN GIMÉNEZ SEGURA

Cap al final de l'exercici —que es va tancar amb una despesa de dotze milions de pessetes, uns 72.000 euros— es considera necessari que la nova assignatura de Recursos Humans que s'impartirà a la UB s'assigni a la Facultat de Psicologia.

Així, l'any 1999 comença amb una reunió extraordinària, el 19 de març, en la qual s'ha de debatre i aprovar l'ajust tècnic al pla d'estudis vigent. És aprovat després que es rebutgin la major part de les esmenes presentades, amb vint-i-dos vots a favor, vuit en contra i un en blanc.

Pocs dies més tard, el 8 d'abril, se celebra una nova reunió extraordinària, amb l'objectiu que la Direcció d'Estudis Acadèmics exposi comentaris sobre el pla presentat en la reunió anterior. Concretament, van significar el següent:

- Dues assignatures obligatòries passaran a ser troncal (aprovat per vint-i-un vots a favor i tres en blanc).
- Els noms d'algunes assignatures derivats de la matèria mateixa han de coincidir amb el nom de la matèria pròpiament dita. En aquesta línia, es canvia el nom de Psicologia de l'Educació, Neuropsicologia Humana i Psicologia del Pensament i del Llenguatge (amb vint-i-quatre vots a favor i dos en blanc).

A finals d'abril s'aproven un bon nombre de noves assignatures operatives i, en una reunió de 7 de maig, se n'aproven d'altres presentades pel Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació. En la mateixa data, també s'aprova la reserva de títols propis i es presenten Psicogerontologia i Neurociència com a tals (títols propis). En l'àmbit no estrictament acadèmic, destaca l'aprovació del canvi de sistema telefònic i del pla d'emergència. Finalment, a finals de l'exercici acadèmic es fa una reunió en data d'11 de novembre, en què destaca el malestar existent a la Junta perquè a l'equip de govern de la Divisió IV no hi ha cap representant procedent de la Facultat de Psicologia.

Mentrestant, el món es preparava per al que havia de representar l'entrada en un nou mil·lenni. Tot estava tan informatitzat que es va crear una psicosi col·lectiva sobre què passaria a les 00:00 de l'1 de gener, pensant que les màquines no sabrien com interpretar els tres zeros del nou mil·lenni i deixarien de funcionar. A tot arreu es parlava de l'«efecte 2000», i s'esperava que s'estengués el pànic, perquè els ascensors es despenjarien, tots els llums del planeta s'apagarien i les ciutats quedarien sumides en la foscor més absoluta. Afortunadament, l'única cosa que va fallar van ser les prediccions pessimistes, però el que és cert és que tant empreses com administracions de tota mena van gastar quantitats ingents de diners per fer front al —segons ells— previsible cataclisme.

L'any 2000 va arrencar també la comercialització de telèfons mòbils a gran escala. Així com avui WhatsApp i les xarxes socials són les aplicacions estrella, en aquells dies es feien servir trucades perdudes per de-

mostrar que ens recordàvem d'algú, fins que amb els SMS va començar el llenguatge encriptat que suprimia vocals —i substituïa *que* per *k* (cal tenir en compte que, en aquell moment, es cobrava per cada missatge enviat i calia economitzar al màxim). Ara bé, el que veritablement feia furor entre els adolescents era l'aplicació Messenger, una eina associada al Hotmail a la qual es dedicaven infinitat d'hores. Es feia servir en una CPU de sobretaula (com més gran millor i, si era possible, amb llums), al compàs de la musiqueta interminable d'un mòdem de 56 kbps en establir la connexió a internet, amb tarifes semiplanes en període nocturn (de 18:00 a 08:00) i amb un temps de descàrrega que comportava una espera eterna.

A la nostra Facultat, l'exercici de l'any 2000 s'inicia amb la reunió de 26 de gener i amb l'acord de no rebutjar la petició del Centre Abat Oliba, adscrit a la UB, per oferir els estudis de Psicologia, entre altres motius i tal com consta a l'acta, «perquè el rebuig no es consideraria per la UB». A parer meu, en aquest cas torna a aparèixer la figura d'un centralisme capitalitzador, que no només limita la capacitat de decisió de la Facultat en qüestions transcendents, sinó que, a vegades, la perjudica i la posa en un perill manifest.

En qualsevol cas, sembla que els òrgans de govern de la Facultat —el Deganat i la Junta— pensaven el mateix, ja que, aprofitant una visita del president de la Divisió IV, li van plantejar diverses qüestions:

- Manca de representació de la Facultat a la Divisió.
- Problemes de la Facultat pel fet de ser dins del Campus de Ciències de l'Educació:
 - Dificultats per reforçar la vinculació amb Ciències de la Salut.
 - Dificultats per fer activitats al Campus.
 - Problemes amb la biblioteca, que no consta com a tal ni s'inclou en Ciències de la Salut.
 - Problemes dels serveis comuns (reprografia, etc.).

- Problemes d'espai per al creixement.
- Problemes de tipus administratiu (ràtio de professors per estudiant i pèrdua de professors associats).

El president de la Divisió no va aportar solucions, malgrat que els problemes —molts dels quals encara perduren en l'actualitat— provenien de la imposició del Campus Mundet.

Aquesta situació coincidia amb un moment àlgid de la intervenció estudiantil en la Facultat. Després de les esmentades revistes *Àgora* —que va veure la llum entre el 1988 i el 1990— i *Tremens* —que es va editar el 1993—, en aquest període se'n va editar una altra, titulada *El Rayo que No Cesa*, i es va decidir subvencionar almenys dos números d'una tercera publicació, *Cent per Cent Psicologia*. Lògicament, cap d'aquestes revistes no ha perdurat fins avui, ja que el sistema de participació de l'alumnat en el Consell d'Estudis o la Junta de Facultat és tan efímer que fa pràcticament impossible abordar projectes importants o que perdurin en el temps. No obstant això, cal reiterar la nostra felicitació a tots els alumnes que van tirar endavant aquestes publicacions.

Així va acabar l'any 2000, en què la nostra degana va ser elegida presidenta de la Conferència de Degans i Deganes de Psicologia de les Universitats Espanyoles (CDPUE) i en què, després del debat pertinent, es va aprovar el Reglament de la Facultat, amb quaranta-quatre articles i una disposició addicional.

El 2001 va morir el doctor Antonio Caparrós —que, com ja s'ha explicat, va ser rector de la UB i degà de la Facultat de Psicologia— i se li va retre l'homenatge corresponent.

El curs acadèmic 2000-2001 va finalitzar amb el procés electoral per triar un nou degà. Ara bé, atès que no es va presentar cap candidatura en les dues convocatòries que es van fer, el rector de la Universitat va prolongar el mandat de la degana Mari Carmen Giménez fins al final de l'any 2001, encara que va finalitzar el 30 de novembre. Posteriorment, es va nomenar el doctor Joaquín Arnau degà en funcions, fins al

16 de gener del 2002, data en què es va elegir una nova degana, la doctora Montserrat Freixa.

4.6. MONTSERRAT FREIXA BLANXART

Al cap d'uns mesos del nomenament de la nova degana, el campus passa a denominar-se oficialment Campus Mundet —fins aleshores se'l coneixia amb el nom de Campus Vall d'Hebron, per la ubicació.

Abans d'endinsar-nos en l'evolució de la Facultat de Psicologia a partir d'aquest moment, cal exposar un esdeveniment de vital importància per al futur, en tots els àmbits de la societat espanyola. Em refereixo a la Unió Econòmica i Monetària (UEM), que, des de finals dels anys seixanta, havia estat un objectiu definit per la Unió Europea, ja que perseguia coordinar les polítiques econòmiques i pressupostàries, una política monetària comuna i també una moneda comuna: l'euro.

A priori, i especialment pel que fa a la macroeconomia, una moneda única té molts avantatges: el comerç transfronterer és més fàcil per a les empreses, l'economia obté millors resultats i, en teoria, els consumidors tenen més elecció i més oportunitats. No obstant això, el canvi va comportar *de facto* una pèrdua de poder adquisitiu molt important per als espanyols. De fet, es va passar sense transició a equiparar l'euro a la moneda de 100 pessetes; és a dir, amb 1 euro es comprava el que fins aleshores es podia adquirir amb 100 pessetes: això representava un increment del 66% de la despesa (1 euro valia 166 pessetes, aproximadament), un sobrecost que no es va traslladar de cap manera als salaris.

En qualsevol cas, diverses barreres polítiques i econòmiques van obstaculitzar el camí: un compromís polític de vegades dèbil, divergències en les prioritats econòmiques i turbulències en els mercats internacionals van ser esculls considerables que es van haver de superar per garantir l'avenç cap a la UEM. Finalment, l'euro va entrar en circulació l'1 de gener del 2002 als dotze estats de la Unió Europea que van adoptar la nova moneda aquell any: Alemanya, Àustria, Bèlgica, Espanya, Finlàndia, França, Grècia, Irlanda, Itàlia, Luxemburg, els Països Baixos i Portugal.

A la Facultat de Psicologia, la lliure circulació de professionals i l'aparició del currículum europeu normalitzat (anomenat Europass) ens van fer a tots més europeus i, per això, entre els degans va començar a prendre cos la idea que tocava impulsar el procés de convergència europea i informar-ne. Així, aprofitant la segona convocatòria d'ajuts per dissenyar plans d'estudis i el títol de grau en Psicologia, després de sis mesos de feina, amb la coordinació de la degana Montserrat Freixa i mitjançant cinc grups de treball independents però coordinats, va veure la llum el llibre blanc de la titulació en Psicologia. Aquesta fita va ser un pas endavant important i un esforç de reflexió respecte de què ha de representar la formació dels psicòlegs, pel que fa tant a l'estructura general com a la metodologia de la docència. Els cinc grups de treball es-

mentats van tractar els aspectes següents: fonaments científics, teòrics i curriculars; relació amb la societat i el mercat laboral; perfils i competències professionals; establiment dels objectius i els continguts primordials, i definició dels criteris perquè una titulació compleixi els estàndards de qualitat. En el projecte van participar trenta-una universitats de tot el territori nacional, tant públiques com privades, amb docència presencial i no presencial, i de diverses mides (es pot dir que van ser pràcticament totes les universitats que en aquell moment impartien la titulació en Psicologia).

La tasca de reflexió sobre les competències pròpies del títol de grau va posar de manifest una notable coincidència sobre les funcions que han de dur a terme els psicòlegs. El projecte va mostrar, a més, l'intent de combinar la realitat de la titulació amb les propostes d'innovació i de convergència que es podien preveure en un futur pròxim. L'elevada demanda dels estudis de Psicologia era i és un indicador de l'interès social que desperta la professió.

A la Facultat, mentrestant, l'exercici transcorria sense més notícies destacades que la redacció d'un escrit dels degans de les facultats de Psicologia en resposta al model de funcionament presentat pel conseller de la Generalitat Andreu Mas-Colell. Segons aquest model, es considera que, per calcular la subvenció bàsica ideal, Psicologia s'inclou en l'àrea de ciències socials i les pràctiques es fan 100% a l'aula.

D'altra banda, en una reunió extraordinària es va aprovar per unanimitat gestionar l'adscripció administrativa de l'Escola Universitària de Treball Social de Barcelona per adscriure's a la Facultat de Psicologia. Tot i aquesta bona notícia inicial, finalment, l'Escola va passar a formar part de la Divisió V i, així, Treball Social va quedar adscrit a la Facultat de Pedagogia. És una llàstima que la iniciativa de la Facultat de Psicologia no tingués èxit en aquest objectiu.

L'any següent, el 2003, no va començar gaire bé. El 9 de gener s'havia signat un conveni específic amb la UB en què s'establien les condicions per reforçar els programes de pregrau, seguint la progra-

mació de la Facultat de Psicologia i l'acreditació acadèmica de la Universitat Autònoma del Sud, de Xile. Ara bé, en una reunió extraordinària del 13 de febrer es va haver de sortir del pas d'una altra situació: en una nova llicenciatura de segon cicle en Ciències Sociosanitàries, del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, no es considerava Psicologia una llicenciatura d'accés a la titulació ni tampoc s'incloïa la matèria de psicologia entre els seus continguts. Per això, es va enviar un escrit d'al·legacions a Madrid, en què se sol·licitava que Psicologia fos una llicenciatura d'accés i que s'incloguessin àrees de psicologia en aquests estudis.

En una nova reunió extraordinària que va tenir lloc quinze dies més tard, es va aprovar per unanimitat manifestar-se a favor de formar part d'una futura àrea de recerca en ciències de la salut. Es tractava d'evidenciar la necessitat que les àrees acadèmiques i de professorat s'agrupessin amb les d'altres centres de ciències de la salut. De nou, s'havien ignorat les pretensions de la Facultat de Psicologia, igual que va passar només una setmana més tard, quan l'Escola Universitària de Treball Social va passar a formar part de la Divisió V i el seu ensenyament va quedar adscrit a la Facultat de Pedagogia.

Malgrat les males notícies, les accions institucionals internes posaven un contrapunt positiu:

- Concerts de la coral de la Facultat.
- Acte de graduació amb el doctor César Coll com a padrí de la promoció.
- Festa de clausura del curs de les facultats de Psicologia, amb la col·laboració del Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya.
- Decisió d'estudiar la manera d'agrupar els antics alumnes de Psicologia de la UB.
- Reconeixement als professors que havien dedicat més de vint-i-cinc anys de docència a la Facultat, i lliurament d'un clauer de plata a cadascun.

A poc a poc, també s'anava avançant, i l'exercici es tanca amb algunes novetats: s'estableix el títol propi d'Intervenció Psicosocial i es traspassen les funcions de la Divisió IV a la Facultat, segons el nou model organitzatiu de gestió, la qual cosa comportava més competències per a la Facultat. El traspàs va començar l'últim trimestre del 2003, encara que els canvis en la plantilla del PAS es van allargar fins a principis del 2004. D'altra banda, el Rectorat insisteix a unificar la Biblioteca de Psicologia amb la d'Educació, fet que va comportar una nova protesta formal per part de la Facultat.

El 5 de desembre del 2004 s'inaugura la rehabilitació de l'Aula Magna amb el nom d'aula Antonio Caparrós, que es decora amb fotografies de psicòlegs importants. En aquest acte, el doctor Cayetano Alegre de Miguel, metge de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron, pronuncia una conferència sobre fibromiàlgia. L'última acció de l'any va ser el nomenament d'una comissió per redactar un nou reglament de la Junta de Facultat.

L'exercici següent va començar amb el rebuig per part del Consell Social de la UB del títol propi d'Intervenció Psicosocial, que amb tanta il·lusió s'havia organitzat. Respecte d'aquesta qüestió, es va enviar la carta de protesta corresponent, encara que la sol·licitud de la Facultat no va ser atesa.

La resta d'aquest any transcorre plàcidament, encara que amb certa incertesa pel nou model de gestió. També s'aprova la proposta del títol propi de grau superior en Consultoria de Recursos Humans i Organitzacions, i els cursos de màster, postgrau i doctorat presentats (malgrat que són aprovacions provisionals, ja que l'última paraula la té el Consell de Govern).

Finalment, en aquesta època es jubila el doctor Frederic Munné, al qual es va retre l'homenatge corresponent. Per altra banda, es convoquen eleccions i resulta elegit el doctor Manel Viader Junyent.

4.7. MANEL VIADER JUNYENT

Durant la primera part del mandat es va aconseguir endegar dues iniciatives rellevants en la direcció d'introduir elements de pensament a mitjà termini. En primer lloc, es va plantejar la iniciativa de desenvolupar un pla estratègic de la Facultat i traduir-lo en un document que pogués servir com a referència. A més, es va posar en marxa el procés de constitució del Consell Assessor de la Facultat. La composició del Consell era mixta, amb la presència dels degans que la Facultat havia tingut al llarg de la seva història, però també de persones provinents del món professional, periodístic o polític.

Una qüestió que va marcar de manera decisiva aquest període va ser la implantació de les actuacions relacionades amb l'espai europeu d'educació superior (Pla Bolonya). En l'àmbit de la Facultat de Psicologia, aquest procés va representar la necessitat de dissenyar un nou pla d'estudis amb paràmetres diferents —basat en el concepte europeu del crè-

dit—, amb la dificultat que això comporta en si mateix. Però no solament això, sinó que també calia adoptar altres mesures, que tenien a veure amb aspectes com l'estructura física dels espais de docència i d'aprenentatge —que, teòricament, havien de ser més flexibles— o moltes qüestions relatives a la programació academicodocent i l'organització dels cursos.

El 28 d'octubre del 2005 té lloc una reunió extraordinària dedicada a presentar i debatre la proposta oficial del postgrau de la Facultat de Psicologia Clínica i de la Salut (màster), que finalment va ser aprovat per la Junta i, posteriorment, el 15 de desembre, per la UB. Aquells dies també coincideixen amb l'existència de problemes econòmics a la UB, amb un dèficit de 28 milions d'euros al voltant del 15 de març del 2006, especialment en la part corresponent al capítol de pagaments al personal, ja que la subvenció de la Generalitat no cobreix els aspectes necessaris, i comporta la contenció de despeses relatives a professorat i PAS. Després d'una reunió el 2 de juliol del 2006, ja al final de l'exercici, el 19 de desembre del 2006 s'aprova el màster en Psicologia Clínica i de la Salut, encara que, des del començament, es planteja que les competències professionals que suposa poden ser inferiors a les dels psicòlegs interns residents (PIR).

L'any 2007 s'inicia amb un fort impuls: el 29 de gener del 2007, després d'un llarg procés de discussió sobre com es pot potenciar l'increment de la recerca en l'àmbit tant de la UB com de la Facultat mateixa, es constitueix l'Institut de Recerca —que en aquell moment es va anomenar Institut de Recerca en Cervell, Cognició i Conducta (IR3C), i, posteriorment, Institut de Neurociències. A més, es dona suport al procés de constitució i incorporació del professorat de la Facultat al que en aquell moment es coneixia com a Institut de Recerca en Cultura de la Sostenibilitat, Comportament i Territori.

A mitjan exercici, el 7 de juny es constaten les dificultats per posar en pràctica a la Facultat la nova normativa d'avaluació d'aprenentatges que havia aprovat la UB. Un aspecte particularment complicat va

ser la introducció del concepte d'avaluació continuada, que suposava un canvi molt rellevant respecte del que s'havia anat fent majoritàriament fins aleshores. En relació amb l'alumnat, va ser especialment conflictiva l'eliminació de la convocatòria d'exàmens de setembre, substituïda per una reavaluació que es va situar al final del període lectiu ordinari (juny-juliol).

El nou any acadèmic comença el 7 de setembre amb una reunió extraordinària en què s'aprova el Pla estratègic de la Facultat que s'havia plantejat des de l'inici del deganat. També s'hi tracta la qüestió de l'associació d'antics alumnes i el degà dona l'opinió de la Facultat en presència del rector, en el sentit que «la qüestió dels antics alumnes és un bon exemple de certes contradiccions, concretament sobre la des(centralització) de la UB». El rector hi respon indicant que «Respecte de l'associació d'antics alumnes de Psicologia, en reconeix la importància i el fet que no s'hi ha dedicat prou atenció, que la relació entre la Universitat i la societat és clau i que una manera d'evidenciar-la és mitjançant les associacions d'antics alumnes. Manifesta, no obstant això, la seva preocupació per la inexistència d'una associació d'Alumni UB i, en aquest sentit, assenyala que s'ha signat una aliança estratègica per constituir la firma Alumni UB, i que cal parlar amb els centres per veure com es vincula amb cadascun d'ells». És a dir, s'havien esborrat d'un cop de ploma les possibles associacions de cada facultat per crear una macroassociació de tota la Universitat, de la qual fins i tot ja s'havia registrat el nom, malgrat que el vincle d'unió dels alumnes és amb la seva facultat, i no pas amb la UB. La nostra Facultat va voler revertir la situació, però no se la va escoltar.

En referència als serveis assistencials externs, a partir d'un document de diagnòstic i anàlisi de mancances elaborat l'any 2006, es va engegar un procés destinat a intentar millorar les condicions de funcionament dels serveis i els recursos disponibles. Pel que fa més específicament a l'àmbit clínic, després de valorar les opcions disponibles i d'acord amb el plantejament general de la Universitat, la idea que es

va posar sobre la taula va ser la de vincular els serveis a la Fundació Josep Finestres, que aleshores gestionava les clíniques odontològica i podològica. Encara que no va ser fàcil, finalment es va arribar a l'acord que suposava la presència de la Facultat al Patronat de la Fundació i posar en marxa les gestions que, posteriorment, ja fora d'aquest període, van culminar en l'establiment de la Clínica Psicològica de la Universitat de Barcelona.

L'any 2008, les reunions de la Junta es reprenen l'11 de març, i es percep que a la Facultat hi ha una sensació de fatiga per la situació general que viu el sistema universitari a conseqüència dels canvis que s'hi han introduït, sense tenir en compte la diferència de perfils dels diferents ensenyaments. Especialment, la preocupació se centra en el següent:

- Pacte de dedicació del professorat. Després de l'estudi pilot, s'ha posat de manifest la manca de moltes consideracions. Els departaments han elaborat informes que s'han enviat al Rectorat amb l'esperança que es tinguin en compte en l'aplicació definitiva.
- Avaluació continuada. El Consell d'Estudis elaborarà un informe per saber quins avantatges i inconvenients comporta per a l'alumnat i el professorat.
- Procés de reestructuració de facultats. En concret, es tracta de la possible fusió de les facultats de Pedagogia i de Formació del Professorat, i la repercussió que podria tenir sobre la Facultat de Psicologia.

Cal recordar que aquest any la Facultat celebra el vint-i-cinquè aniversari de la fundació. Per això, es va decidir que, després de la pausa de l'estiu, l'efemèride se celebraria convenientment amb diversos actes, malgrat que no es reflectís en les actes de la Junta.

A més, s'ha de remarcar que, segons consta a l'acta del 9 de juny de 2008, «el procés d'adaptació a l'espai europeu d'educació superior

(EEES) estava aportant complexitats i generant dubtes, desconfiança i dificultats, la qual cosa configurava el context ideal per crear incerteses, preocupacions, etc.». D'altra banda, «pel que fa a la UB, la seva situació econòmica era de clar dèficit, que es veia agreujat pel fet que es feia molta recerca, i el model de finançament existent no l'afavoria en absolut i, per això, el pes de la UB en el conjunt del sistema universitari havia anat baixant en favor d'altres universitats».

Tampoc hem d'oblidar que l'any 2008 va començar la gran crisi econòmica del segle, que va tenir l'origen als Estats Units i va arribar a ser d'abast mundial. A Espanya va representar una gran precarietat laboral, la baixada dels salaris i un augment de l'atur, que van portar a unes polítiques d'austeritat i a aplicar unes retallades que van tenir unes conseqüències encara palpables avui dia. En el terreny social, també va comportar efectes importants per al futur: d'una banda, un descens notable de la natalitat i, de l'altra, la pràctica desaparició de la classe mitjana, que ocupava una gran part de la franja del benestar que s'havia anat assolint gradualment des que va desaparèixer la dictadura franquista. A més, es va produir una disminució dràstica del crèdit dels bancs i les caixes d'estalvis per a famílies i petits empresaris, i el Govern central va implementar estrictes polítiques de despesa, amb la qual cosa es va apreciar un dèficit públic elevat de les administracions autonòmiques i municipals. Així mateix, la corrupció política, el deteriorament de la productivitat i la competitivitat, i l'alta dependència del petroli van ser altres problemes que van contribuir a agreujar la crisi, que es va acabar estenent més enllà de l'economia i va afectar l'àmbit institucional, polític i social, i, especialment, les economies privades.

Just abans d'entrar en el període de vacances, es va fer una reunió extraordinària de la Junta per discutir l'aprovació del títol de grau en Psicologia. Finalment, després de diverses discussions sobre el contingut del pla d'estudis i la denominació de les assignatures, entre d'altres, s'aprova el nou grau, amb vint vots a favor, tres abstencions

i el vot en contra d'un representant del Departament de Psicologia Social.

En començar l'exercici 2009, es posa de manifest la complicada situació de la Facultat per diverses qüestions, com ara els canvis en el Rectorat de la UB o el moment econòmic i polític (mobilitzacions d'estudiants). Certament, el dèficit acumulat és preocupant, ja que és de 91 milions d'euros (que es reduiran a 83 milions quan es rebin algunes partides de la Generalitat). A tot això se suma la insuficiència i la poca eficàcia de les eines de comunicació, que, pel que sembla, són una dificultat crònica de la UB. A la mateixa reunió es tracten altres qüestions relacionades amb temes més mundans, i torna a aparèixer la vella reivindicació que és necessari que hi hagi un bar més a prop de la Facultat, per facilitar i potenciar la interacció social entre tots els col·lectius.

L'1 d'abril del 2009 hi ha eleccions a degà. S'hi torna a presentar el doctor Manel Viader, que és elegit. Ara bé, abans d'acceptar el càrrec de nou, fa una reflexió sobre els resultats i manifesta que continuar és el més responsable, i que hi ha idees i empena més que suficients.

En aquests moments, l'*Anuario de Psicología* també passa per una situació greu. La secretària de redacció, Pepa Quevedo, es jubila, i la UB considera que la seva plaça és amortitzable. Es decideix estudiar aquest assumpte, preparar un model i fer les gestions que calgui en l'àmbit del Rectorat. També calia dinamitzar les gestions destinades a relançar la revista després del trencament del vincle amb l'editorial Paidós, cosa que l'abocava pràcticament a desaparèixer.

Cap a finals d'any arriba la bona notícia que la Generalitat ha elevat el grau en Psicologia al nivell 3 d'experimentalitat (abans tenia el nivell 2), la qual cosa implica una consideració millor dels estudis des del punt de vista científic, però també un increment de les taxes acadèmiques. A més, se sap que la Facultat ha estat inclosa en el rànquing d'excel·lència del Centre per al Desenvolupament de l'Educació Superior, amb seu a Alemanya.

Finalment, davant la gravetat dels problemes relatius a recursos humans i materials, la Junta de Facultat decideix que s'elabori un informe amb dades objectives que serveixi de base per iniciar un procés de diàleg i negociació amb el Rectorat. La finalitat de l'informe és concretar un conjunt d'actuacions de millora que es tradueixin en mesures pressupostàries i de suport per assolir els objectius fixats, especialment tenint en compte la impartició conjunta de la llicenciatura i del grau.

A la Universitat de Barcelona, l'any 2010 comença amb el ferm propòsit de demostrar que les coses no van tan malament o potser, més ben dit, que encara poden anar pitjor. En una reunió del 19 de febrer es notifica la dimissió de quatre vicerectors de la UB per discrepàncies sobre la manera de fer les coses. El Rectorat nega les acusacions fetes en les cartes que van enviar els vicerectors per anunciar la dimissió i els motius.

En aquesta època també es decideix que, després de l'estiu, es farà un homenatge especial al doctor Siguan, que feia dos mesos que havia traspassat. A més, en la reunió de la Junta del 14 de juliol del 2010 s'informa que s'ha constituït la Comissió d'Igualtat de la Facultat, així com que el centre participarà en la Universitat de l'Experiència. De fet, la Facultat de Psicologia és el primer centre que pren part en aquest nou projecte, adreçat a persones que volen tornar a formar-se després d'una extensa trajectòria professional.

El 2011 tampoc no va ser un bon any, ja que la Generalitat havia reduït la subvenció a la UB en 43 milions d'euros. Quant a la Facultat, també hi havia problemes en l'àmbit de les professions, pel fet que la Llei d'ordenació de les professions sanitàries (LOPS) només acceptava la psicologia clínica com a professió sanitària. També continuaven els tradicionals problemes a l'espai del Campus, a més dels que amenaçaven la continuïtat de l'*Anuario de Psicología*. Quant a aquesta publicació, el nomenament d'un nou director, el doctor Josep Maria Tous, sembla que li atorga la força necessària per encarar el futur

amb possibilitats. No obstant això, la solució no arribarà fins al 2016 —sota la direcció del doctor Joan Guàrdia, professor d'Estadística de la Facultat i, actualment, rector de la UB—, mitjançant un acord econòmic i de col·laboració amb el Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya.

Ara bé, no tot eren males notícies, ja que, a partir d'una llei del 2011, les persones que hagin cursat el màster en Psicologia General Sanitària seran reconegudes com a professionals de l'àmbit sanitari, encara que aquests estudis només habilitaran per exercir la professió en l'àmbit privat, i no en el Sistema Nacional de Salut. La regulació professional del camp de la psicologia també es va tractar de manera intensa en la Conferència de Degans i Deganes de Psicologia de les Universitats Espanyoles (CDPUE), els col·legis professionals de psicologia i les associacions estudiantils. Cal destacar que la Facultat hi va tenir un paper rellevant, ja que, al marge de la participació ordinària, el degà va ser membre de la Junta Directiva de la CDPUE des del 2007 i president entre el 2009 i el 2012. Com a mostra de la intensa participació i implicació del nostre centre, recordem que també la degana Mari Carmen Giménez havia estat presidenta de la CDPUE.

L'any següent, el 2012, se celebren dues reunions de la Junta en què es posa en evidència que, lògicament, els problemes econòmics de la UB repercuteixen en les facultats i l'alumnat: els pressupostos disminueixen un 20%, cal reduir personal, i les taxes universitàries s'incrementen notablement. També es va publicar el Reial decret llei 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu, plantejat en un context de profunda desconfiança cap a les universitats. El degà recorda que els rectors van deixar plantat el ministre, en una resposta unànime de tot l'àmbit universitari, alhora que es defensava una universitat pública i de qualitat. Finalment, es va aprovar enviar un escrit al Rectorat en què es manifestava l'adhesió de la Facultat al contingut del document de la CDPUE que ja s'havia enviat al Ministeri.

El 2013 comença amb un editorial de *La Vanguardia*, el 29 de gener, en què es ressalta la suposada bona posició de la UB, almenys en relació amb una altra universitat del país, la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC).

La UB y la investigación

UN déficit global de 255 millones de euros lesiona el presente y el futuro de las universidades catalanas. Días atrás comentábamos aquí la situación de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), a la que cabe atribuir unos cien millones de la mencionada cifra, y recogíamos algunas de las medidas que su rectorado estudia para reducirla. Entre ellas, la fusión de centros, la supresión de titulaciones o la venta de patrimonio inmobiliario. La Universitat de Barcelona (UB) arrastra también un déficit abultado –66 millones de euros–, a los que hay que añadir la deuda de 105 millones del Parc Científic. Ahora bien, el análisis de esta deuda permite una lectura esperanzada. Mediante ahorros y recortes, la UB ha rebajado un déficit de 82,7 millones a los 66 mencionados, habiendo cerrado de modo equilibrado su último ejercicio. Y de esos 66 millones, 54 corresponden a atrasos en los pagos de la Generalitat. En otras palabras, el déficit atribuible stricto sensu a la gestión de la UB se queda en doce millones. Otra cosa es la cantidad del Parc Científic, que se puso en marcha con el apoyo del Gobierno central como garante de facilidades crediticias, y que ahora exige el retorno de la inversión inicial. En esta coyuntura, Dídac Ramírez, rector de la UB, descartaba ayer la posibilidad de

un concurso de acreedores. Hace bien. Semejante medida no repercutiría positivamente en el prestigio de la institución ni en su moral. Y menos en estos momentos: la marca UB gana peso en el ámbito de la investigación, particularmente en áreas como la salud. Ahora mismo ocupa el cuarto lugar (primero entre las españolas) en la clasificación de 1.401 universidades iberoamericanas que las ordena en función de su actividad investigadora, establecida con parámetros de producción científica, ratio de colaboración internacional, calidad promedio, publicaciones y ratio de excelencia.

Las medidas de contención del gasto llevadas a cabo hasta ahora en la UB pueden ser comprensibles, pero tienen sus límites, más allá de los cuales dañan a la entidad. La mejor inversión siempre es la que tiene que ver con las apuestas de futuro, y por ahí van sus progresos en materia de investigación. La UB ha alcanzado, en este sentido, una posición más que prometedora. El mismo Parc Científic, aún lastrado por su deuda inicial, arroja ya un saldo positivo en lo tocante a sus actividades cotidianas; sus activos están valorados por encima de su deuda. El camino es ese. Aguantar el tirón, buscar nuevas vías de financiación privada y potenciar una labor investigadora que prestigia y cuyos buenos resultados ya se están perfilando.

Article sobre la UB publicat a *La Vanguardia* de 29 de gener del 2013.

Cap a mitjan exercici, el 27 de juny, es fa una nova reunió. D'una banda, s'hi comunica la preparació de la futura Clínica Psicològica a l'espai del Palau de les Heures —i que, en el futur, s'ubicarà a l'edifici conegut com a Espinalb, també dins de l'espai del Campus Mundet i pertanyent a la Diputació de Barcelona. De l'altra, s'informa de l'elecció del nou degà.

4.8. JOSEP BATISTA TROBALON

Josep Batista, pel que sembla amant de l'ordre i l'organització, comença el mandat planificant la celebració de les reunions de la Junta de Facultat. Proposa fer-ne quatre a l'any: una al març, sobre economia i pressupostos; una al juny, per a concursos i professorat; una al setembre, per a professorat, matrícula i anàlisi tècnica, i, finalment, una altra al desembre, per al tancament de l'exercici. En cas que sorgeixin qüestions imprevistes, es podran fer reunions extraordinàries.

No obstant això, no és fàcil conciliar la necessitat d'organització amb les urgències i les necessitats del dia a dia, i potser per això es tanca l'exercici sense haver celebrat la reunió de setembre i amb una acta de tretze pàgines corresponent a la de desembre. En aquesta última reunió, destaquem la notícia d'un incendi que va tenir lloc a la Vall d'He-

bron i que va posar l'alarma en el deficitari sistema contra incendis de la Facultat. Destaca també el reconeixement que el sistema i la Facultat estan sotmesos al concepte d'indefensió apresada, que, recordem, es defineix com la condició d'un ésser humà o un animal que ha après a comportar-se passivament, amb la sensació subjectiva de no tenir capacitat per fer res i que no respon malgrat tenir oportunitats reals de canviar la situació aversiva, evitant les circumstàncies desagradables o mitjançant l'obtenció de recompenses positives. Un altre fet destacable és la reparació de les cobertes dels tres blocs (o «vagons») de la Facultat, que presentaven deterioraments que venien de lluny i van provocar danys notables a l'interior a conseqüència d'una forta tempesta que va tenir lloc a Barcelona en aquelles dates.

L'any 2014, a més de les quatre reunions pactades, cal fer-ne quatre d'extraordinàries per tractar temes no previstos, però gairebé totes són merament informatives, sense debat ni presa de decisions importants. Destaca el fet que en una d'elles fins a dotze membres de la Junta excusen l'absència... En qualsevol cas, el més destacable és el següent:

- Per primer cop, se celebra un acte de benvinguda a l'alumnat de primer curs.
- No s'hi adjunta —encara que s'indica que sí que es fa— un escrit del doctor Juan Antonio Amador en relació amb una incidència que va tenir amb personal del punt d'informació, que es va negar a obrir una aula.
- Per poder accedir al màster en Psicologia General Sanitària, a partir del 2016 caldrà tenir la menció de Psicologia de la Salut.
- Respecte dels canvis estructurals a la UB que afecten la Facultat de Psicologia, el més destacable és que preserva la seva identitat i independència com a centre, encara que només amb tres departaments.
- En un examen de neuropsicologia es va detectar que l'examen s'havia copiat i distribuït massivament, la qual cosa va obligar a repetir-lo. A l'acta no s'acaba d'aclarir què va passar; només es comenta

que en va ser culpable un alumne i que «s'ha de saber qui ho ha fet», i en actes posteriors tampoc no es recull si es va arribar a resoldre.

Els anys següents (2015 i 2016), segons el que es desprèn de les actes corresponents, van transcórrer amb bastanta tranquil·litat, i en podem destacar aquestes qüestions:

- S'aproven cinc procediments del sistema d'assegurament intern de la qualitat universitària (SAIQU) de la Facultat.
- La regulació final del títol de grau s'estableix en quatre anys per a totes les mencions. A la resta d'Espanya coexistiran dos graus: un de quatre anys per a la menció clínica i un altre de tres anys per a la resta de mencions.
- La Diputació de Barcelona ens retira del Palau de les Heures i, per tant, la Clínica Psicològica no s'ubicarà allà. A canvi, la Diputació cedirà a aquest efecte part de l'edifici Espinalb (també al Campus Mundet).
- La situació del professorat és pessima: no es compleix que almenys el 51 % del personal sigui funcionari, la política de personal és parcial i sectària, i el funcionariat com a col·lectiu ha patit una estigmatització. A més —pel que sembla, a conseqüència de la dimissió del vicerector de Professorat—, s'ha generat una greu crisi quant a les places de professor, ja que s'ha aturat la contractació de les que havien de suplir les nombroses baixes precedents.
- El model que es persegueix és que algun perfil del professorat sigui un 75 % de recerca i un 25 % de docència.
- Un fet de la màxima importància durant l'any 2016 va ser la fusió de departaments a tota la UB. A la Facultat de Psicologia, fins al moment de la fusió, hi havia sis departaments: Metodologia de les Ciències del Comportament; Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològic; Psicobiologia; Psicologia Bàsica; Psicologia Evolutiva i de l'Educació, i Psicologia Social. Després de la fusió, els departa-

ments van ser els següents: Cognició, Desenvolupament i Psicologia de l'Educació; Psicologia Clínica i Psicobiologia, i Psicologia Social i Psicologia Quantitativa. Per tal de conservar part dels orígens de l'estructura organitzativa, cadascun dels nous departaments es van dividir en dues seccions. Així, les seccions resultants van ser les següents: Processos Cognitius; Psicologia del Desenvolupament i de l'Educació; Personalitat, Avaluació i Tractament Psicològic; Psicobiologia; Psicologia Quantitativa, i Psicologia Social.

Malgrat tot, la Facultat de Psicologia obté el grau d'excel·lència que atorga l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya). A part, el doctor Antonio del Cerro cessa com a cap d'estudis i, a partir del 22 de novembre del 2016, la doctora Maria Jayme assumeix aquesta funció.

Al mateix temps, sembla que l'*Anuario de Psicología* continua endavant, en bona part gràcies a la gestió eficaç del doctor Guàrdia, el qual es presenta a les eleccions a rector, tot i que no resulta elegit. Quant a l'alumnat, la Junta se sorprèn que tingui tan poca participació tant en la Junta com en el Consell d'Estudis.

En aquest context, Josep Batista Trobalon accedeix al segon mandat com a degà en guanyar les eleccions per majoria absoluta. Gairebé alhora, la Junta acorda votar no a la seqüenciació de grau-màster-PIR.

Mentrestant, les reunions de la Junta segueixen: el degà hi exposa i explica diversos temes (la major part de les vegades, referint-se especialment a la UB i no a la Facultat de Psicologia), i no hi ha qüestions transcendents ni debats aferrissats. Es pot destacar que, en una reunió de 13 de febrer del 2018, el doctor Carles Escera «explicita el seu malestar per la manca de debat a les juntes de la Facultat». Quatre dies després, en una reunió extraordinària, el degà Josep Batista Trobalon presenta la renúncia, ja que ha estat designat vicerector de la UB. Agraïx la tasca duta a terme pels col·laboradors que formen la Junta i destaca que les fites assolides no haurien estat possibles sense la feina de tot l'equip.

Assumeix el deganat en funcions la doctora Victòria Carreras, fins que, tres mesos més tard, el 22 de maig, Antonio Solanas és elegit nou degà, amb divuit vots a favor —la doctora Carreras, també candidata, en va obtenir catorze— i tres vots en blanc.

4.9. ANTONIO SOLANAS PÉREZ

Soc conscient que no serà fàcil escriure sobre aquest període sense caure en la injustícia d'apreciacions subjectives a partir de les meves pròpies vivències com a estudiant, ja que va ser en aquesta època que vaig cursar els estudis de grau (de l'octubre del 2017 al maig del 2021). Per tant, difícilment em podré limitar, com he fet fins ara, a traslladar al paper els resultats de la meva tasca de recerca sense deixar-me portar per les experiències i les emocions personals.

Al degà Antonio Solanas no el vaig conèixer personalment fins pràcticament al final dels meus estudis, quan vaig perdre la condició de membre del Consell d'Estudis i de la Junta de Facultat en sol·licitar el títol de grau. Des d'aleshores, per diverses circumstàncies, he tingut l'oportunitat de tractar, conversar i treballar amb el degà en multitud d'ocasions, i no puc sinó dir-ne coses bones: és una persona sempre disposada a col·laborar, amb idees i projectes constants per millorar la Facultat, sincera, transparent i honesta en les seves manifestacions. Pel meu caràcter rebel, diria que la part menys positiva és la fidelitat total que manifesta pel respecte de l'ordre jeràrquic i el fet que sempre mira d'evitar la confrontació directa. Ara bé, això no ha suposat necessàriament que no resolgui els problemes de maneres més subtils; així que potser hauríem de parlar de mà esquerra i diplomàcia.

En les actes de les reunions d'aquest període trobem que, a finals del maig del 2018, pren possessió del càrrec de degà de la Facultat de Psicologia el doctor Antonio Solanas Pérez, juntament amb la resta de l'equip deganal. La primera reunió, de 4 d'octubre del 2018, destaca la insatisfacció dels graduats amb la qualitat dels estudis (amb una valoració d'1 en l'escala de Likert, que va de l'1 al 5). Això dona peu a considerar que «potser caldria repensar l'activitat docent». Quant a la durada del grau, se situa en quatre anys i mig, i continua a la baixa la participació de l'alumnat en les enquestes de valoració del professorat, que se situa entre el 15% i el 20%. D'altra banda, es debat a fons la situació de la Clínica Psicològica i, en particular, si quan entri en funcionament podrà retornar la inversió efectuada i, alhora, ser viable econòmicament en el futur.

A continuació, ja a prop del final de l'any, segueixen dues reunions extraordinàries. En la primera, de 25 d'octubre, es presenta l'esborrany del projecte del Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats sobre el pla d'estudis del grau en Psicologia, al qual no s'ha oposat cap facultat de Psicologia del país, ni tampoc s'hi ha presentat cap esmena. Per accedir al màster General Sanitari cal acreditar haver superat un mínim

d'assignatures sanitàries, fins a un total de 90 crèdits. D'altra banda, tots els alumnes obtindran la menció de Salut i una altra, segons l'itinerari que hagin triat i les optatives que hagin cursat. En general, s'opina que el projecte reforça l'opció clínica, en detriment de la resta de sortides professionals (educació, àmbit social i organitzacions). L'altra reunió, celebrada el 19 de desembre, es fa per aprovar o no l'informe de seguiment de la Facultat, que queda aprovat. Com a part més important, destaquen les propostes de millora, que ocupen ni més ni menys que deu pàgines.

Una altra de les accions dutes a terme en aquest període de gestió és l'actualització del Reglament de la Facultat. En general, el Reglament reflectia els requisits principals que havia de complir la Facultat, però, en alguns punts, no es corresponia amb les percepcions dels temps que s'estaven vivint. En especial, hi havia dos aspectes fonamentals del Reglament que calia modificar: primer, els termes en què estava redactat no recollien, en alguns fragments, un llenguatge igualitari i inclusiu; segon, en l'elecció de representants de la Junta, es diferenciava entre el professorat funcionari a temps complet i el professorat laboral permanent i també a temps complet. En concret, en el Reglament anterior, al professorat funcionari li corresponia el 51% dels representants de la Junta, mentre que el professorat permanent i laboral, juntament amb altres figures professionals, optava a un 9% dels llocs de representació. Aquesta situació, que era clarament discriminatòria respecte del segon grup, es va resoldre integrant-los en el primer grup, amb els mateixos drets que el personal funcionari.

L'any següent, el 2019, s'inicia amb una altra reunió extraordinària que té lloc el 8 de febrer del 2019 per proposar la denominació de la sala de juntes i de la sala de graus, que es passaran a conèixer com a sala Victòria Sau i sala Miquel Siguan, respectivament. La reunió següent té lloc el 3 de març del 2019, i sembla que l'any comença fort pel que fa a l'economia: s'assignen 600.000 euros per reformar l'edifici Espinalb, que —recordem— allotjarà la Clínica Psicològica. Així mateix, els es-

tudiants reclamen l'adequació de les aules (una reivindicació del tot necessària i que ve de lluny), i s'aborda el problema sol·licitant el cofinançament a la Gerència de la UB.

El temps passa de pressa i cal enfrontar-se a la finalització de l'usdefruit de les instal·lacions del Campus, que es resol amb la prolongació fins al 31 de desembre del 2021. Així doncs, continua una situació de precarietat preocupant, tal com manifesta un professor membre de la Junta de Facultat, que opina —amb tota la raó— que, mentre se segueixi amb pròrrogues, la UB mai no farà inversions per condicionar la Facultat, i suggereix que seria millor dir que volem marxar de Mundet.

Cal recordar que en el conveni amb la Diputació de Barcelona per a l'usdefruit de l'espai a Mundet —inicialment, per a vint-i-cinc anys— s'especifica que la UB s'ha de fer càrrec del manteniment dels edificis. Doncs bé, el gener del 2020 es complia el termini acordat, la qual cosa va comportar la inquietud, si no preocupació, del degà Antonio Solanas. Afortunadament, l'aleshores gerent de la UB, el doctor Oriol Escardívol, tenia coneixement que acabava el període del conveni i ja estava en converses amb les persones responsables de la Diputació de Barcelona per renovar-lo. Van ser dies difícils, ja que la pandèmia de la COVID-19 s'estenia per tot el món i, tard o d'hora, afectaria els estudis universitaris del Campus. En aquells dies complicats, la Diputació i la UB van acordar renovar el conveni durant dos anys i, mentrestant, es podien tractar els detalls del nou conveni, que finalment es va signar. Així, des del gener del 2022, ambdues institucions van subscriure un conveni mitjançant el qual la UB tornaria a ser usufructuària d'alguns edificis amb la finalitat d'impartir-hi docència universitària, i s'hi afegiria l'edifici Espinalb.

En una junta ordinària, Antonio Solanas va comunicar la signatura del nou conveni i, adreçant-se al professorat i al personal d'administració i serveis de menys edat, els va instar a recordar que el gener del 2047 finalitzarà l'usdefruit actual. Sens dubte, dos anys abans les persones que en aquell moment gestionin la Facultat s'hauran de mobilitzar.

Així, la formació universitària en Psicologia de la UB, que des dels inicis ha recorregut un periple per diversos emplaçaments a la ciutat de Barcelona i que durant un període més extens ha estat vinculada al Campus Mundet, sembla que té la possibilitat, finalment, de tenir una ubicació que perduri en el temps. En aquesta mateixa junta també s'informa que la col·lecció d'objectes d'interès científic de la Facultat ja s'ha incorporat al Museu Virtual de la UB.

En aquest context, s'arriba al final del curs i, després de l'estiu, un cop començat l'any lectiu 2019-2020, el 30 de setembre del 2019 es fa una nova reunió en què s'informa que el grau en Psicologia de la UB és reclamat en primera opció per 813 estudiants, només superat per Administració i Direcció d'Empreses (940 estudiants) i Medicina (1.100 estudiants, al Campus Clínic) en tot el sistema universitari català. Al final de la reunió s'informa que la doctora Maria Teresa Anguera ha estat nomenada professora emèrita.

L'any finalitza amb dues reunions més, una d'extraordinària, el 3 de desembre, sobre l'aprovació definitiva de les sales Victòria Sau i Miquel Siguan, i una altra d'ordinària, el 16 de desembre. En aquesta última reunió s'informa del començament de les obres per a la Clínica Psicològica, que s'allargaran durant quatre mesos i mig —i es preveu que s'inauguri el setembre del 2020—, i del canvi de denominació de la menció de Psicologia de la Salut per la d'Avaluació, Diagnòstic i Intervenció Clínica, a fi d'adaptar-la al que preveu l'Ordre ministerial CNU/1309/2018, de 5 de desembre.

L'any 2020 comença amb una altra reunió extraordinària, celebrada el 14 de febrer. S'hi aprova la modificació de la memòria del grau en Psicologia perquè s'inclougui en el Registre d'Universitats, Centres i Títols (RUCT) i, així, adaptar-lo a l'ordre ministerial esmentada més amunt.

En aquest punt és obligat fer un llarg parèntesi, ja que, malgrat que estàvem avisats, la pandèmia de la COVID-19 ens va agafar a tots per sorpresa. Una setmana abans de la primavera del 2020, l'11 de març,

recordo una classe magnífica d'Intervenció Psicosocial que, no obstant això, tinc associada al pitjor període dels meus estudis de grau a la Facultat de Psicologia. Feia un temps esplèndid, el sol es filtrava pels grans finestrals i temperava el fred hivern que estàvem a punt de deixar enrere. El professor ens va fer variar la posició de les cadires i ajuntar-nos en cercles de deu o dotze alumnes, alhora que ens convidava a debatre sobre un tema. Va ser una classe fantàstica, millorada amb la promesa formal que la següent la faríem a la muntanya que hi havia darrere el Campus. Lamentablement, un fet que s'anava engrandint i apropant des de finals de l'any anterior va trencar de cop totes les nostres il·lusions.

Davant l'amenaça del nou virus i vista l'evolució de l'epidèmia durant les darreres setmanes, la UB comunica que, per indicació del Govern de la Generalitat de Catalunya, a partir del divendres 13 de març se suspenen totes les activitats acadèmiques presencials fins al dia 3 d'abril inclòs; tenint present que seríem en període de Setmana Santa, l'activitat acadèmica presencial no es reprendria fins al 14 d'abril. Sens dubte, va ser el succés que va marcar amb més influència aquest període de gestió. El mateix divendres 13 de març l'equip deganal va enviar un correu electrònic al professorat, al personal d'administració i serveis i a l'alumnat, en què es traslladava la resolució del rector —en aquell moment, el doctor Joan Elías García—, que, al seu torn, seguia les indicacions del Govern, en què es decretava l'estat d'alarma, i la població, excepte les persones que duïen a terme activitats essencials, era confinada al seu lloc de residència.

Sobre aquest període, hi ha molta documentació als arxius, tot i que aquí només tractarem els aspectes acadèmics que van afectar tots els col·lectius de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona. Així, el 16 d'abril del 2020 la Facultat va quedar tancada per a tothom i, malgrat que inicialment es van fixar alguns terminis optimistes, el tancament total es va prolongar durant més de dos mesos. Després d'aquest període, i només de manera excepcional i en condicions molt

restrictives, es va permetre que accedissin a la Facultat el professorat i el personal d'administració i serveis, però no l'alumnat. Òbviament, el 16 d'abril no era factible deixar sense accés la totalitat de les dependències, ja que hi havia serveis que havien de seguir en funcionament i persones que havien d'accedir a les instal·lacions. Així, el 23 d'abril el doctor Elías va enviar un certificat al doctor Solanas mitjançant el qual, sempre a l'empara del Reial decret 463/2020, de 14 de març, se l'autoritzava a accedir a les instal·lacions de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona. Per resolució del rector, els degans podrien autoritzar l'accés d'algunes persones a les seves instal·lacions de treball en casos estrictament necessaris.

El que és cert és que va arribar el 14 d'abril i no es van reprendre les classes presencials, i així es va arribar fins al final del curs. No obstant això, en l'entretant es van fer diversos comunicats, hi va haver incerteses de tota mena i, a poc a poc, es van emprendre accions per intentar normalitzar la situació en la mesura que fos possible. Així, per exemple, el 26 de març del 2020 es va emetre aquest comunicat:

La Secretaria d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, juntament amb l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) i les dotze universitats catalanes, han emès un comunicat respecte de l'afectació del curs acadèmic 2019-2020 per la pandèmia de la COVID-19. En el text es destaca l'esforç que s'està fent per adaptar l'activitat lectiva a aquest context d'excepcionalitat. La valoració que se'n fa després d'una setmana de docència no presencial és «satisfactòria», i es continua treballant per millorar-la i ajustar-la a les noves condicions. Davant la incertesa sobre com evolucionaran les mesures per a la contenció de la pandèmia, el document també remarca que s'ha acordat estudiar diferents escenaris «amb l'objectiu de garantir al col·lectiu d'estudiants el manteniment de tota l'activitat programada». Finalment, el missatge principal que es vol transmetre és de tranquil·litat: «S'està treballant des de la corresponsabilitat i la coordinació per assegurar el mínim impacte d'aquestes circumstàncies en els aprenentatges del col·lectiu d'estudiants, així com per

garantir —per part de les universitats— que els estudiants que hagin adquirit els coneixements superin el curs acadèmic».

Tot i que el coneixement que es tenia des de feia mesos sobre l'expansió contínua del virus pel món podia haver fet que es dedicués un esforç a preveure un sistema de contingència, era lògic que no hi hagués preparació per fer front a una situació extraordinària en què una facultat amb estudis exclusivament presencials va passar de la nit al dia a funcionar com una facultat a distància. No obstant això, no és menys cert que les situacions implementades no van aconseguir els objectius que es perseguien, probablement per dues causes clarament diferenciades. La primera és perquè es va pretendre «normalitzar la docència» enmig d'una situació absolutament anormal i sense tenir en compte molts dels problemes personals que podien tenir els alumnes; dit d'una altra manera, es va voler assolir la «nova normalitat» només amb la tecnologia, encara que els problemes més importants requerien solucions pròpies de l'àmbit psicològic. La segona és que alguns professors es van esforçar i van fer classes en línia amb un nivell pràcticament igual a les classes presencials, però també s'ha de dir que molts d'altres no en van ser capaços i, entre dificultats tècniques (que van ser moltes) i manca de preparació, les seves classes van ser francament decebedores.

No hi ha cap dubte que el principi subjacent en tot l'àmbit educatiu, des de la formació primària fins a la universitària, era aconseguir que la pandèmia no alterés el recorregut esperable de les persones que estaven cursant estudis, i es van fer esforços notables en aquest sentit. Ara bé, la formació universitària presencial de la UB, amb l'excepció d'algunes experiències escasses de docència mixta, dificultava aquest fi tan lloable. En primer lloc, l'activitat administrativa s'havia de traslladar des de la Secretaria i els departaments de la Facultat, a més de l'Administració del Campus, als domicilis del personal d'administració i serveis.

Segons va manifestar en una reunió de la Junta el doctor Antonio Solanas, cal destacar i agrair la dedicació del personal d'administració i

serveis per garantir la màxima qualitat del servei ofert al professorat i a l'alumnat. D'un dia per l'altre, els documents impresos per signar van ser digitals i, per tant, les signatures digitals es van instaurar per ser la norma fins avui dia, sense oblidar que moltes gestions que es feien de manera presencial es van començar a fer des del mòbil i el correu electrònic i les reunions van passar a ser en línia. Així, es va accelerar un canvi que feia temps que s'estava gestant.

D'altra banda, s'ha de tenir en compte que la totalitat de la docència a la Facultat de Psicologia era presencial, així que calia preveure com es podia seguir la docència a partir del dilluns 16 de març. El 14 i 15 de març el professorat va rebre diversos enllaços, enviats des dels vicerectorats de l'àmbit docent, en què s'explicava com es podien obtenir i utilitzar aplicacions informàtiques, a més de fonts documentals a internet sobre docència en línia.

El doctor Antonio Solanas també va agrair en una junta ordinària l'esforç del professorat i l'alumnat per impartir i extreure aprenentatges, competències i habilitats en una situació tan adversa. No es pot deixar d'esmentar que, tot i la dedicació del professorat a aquestes noves condicions, hi va haver aspectes que, si s'hagués disposat de més experiència en la docència en línia, haurien estat millors. Per exemple, una part del professorat va viure la bretxa digital, de manera que els va resultar difícil habitar-se a les condicions de docència no presencial, mentre que la majoria es va adaptar amb rapidesa als recursos informàtics acabats d'aprendre. Malgrat que en les directrius que van donar els vicerectorats corresponents s'indicaven diverses solucions per dur a terme la docència, l'alumnat preferia clarament la docència en línia o l'enregistrament de les sessions, mentre que altres opcions no van ser tan ben rebudes.

Durant els mesos d'agost i setembre de l'any 2020 es van preparar tretze aules a la Facultat de Psicologia, una acció finançada per fons generals de la Universitat de Barcelona, amb mitjans tècnics per poder fer-hi la docència en línia. Durant el curs acadèmic 2020-2021 es van

crear grups bombolla, que consistien a dividir en dos grups les persones matriculades, de manera que es podia impartir la docència a les aules, alternant la presencialitat de cada grup. Amb això es pretenia no perdre totalment la vivència universitària presencial i, alhora, garantir la seguretat sanitària. Tot aquell que contragués la COVID-19 n'havia d'informar i, en conseqüència, la docència presencial d'aquell grup se suspenia fins que s'hagués verificat que la persona havia superat la malaltia. En la pràctica, la major part de l'alumnat va preferir seguir la docència des de casa seva, ja que s'atenia a classe com si s'estigués a l'aula (per exemple, el professorat podia dirigir la càmera cap a la pissarra en el moment d'escriure-hi). Finalment, es va poder tornar a la docència presencial sense limitacions l'any acadèmic 2021-2022.

Des de la perspectiva dels alumnes, el pitjor va ser l'arribada dels exàmens. Com en el cas de l'ou i la gallina, no sé què va ser primer: el fet que alguns alumnes copiessin o l'excés de zel d'alguns professors perquè no es copiés. Això va desencadenar un intens debat sobre com es podien garantir els principis esperables de tota avaluació, tant des de la perspectiva del professorat com des de la de l'alumnat. Part del professorat reclamava que es pogués vigilar els estudiants mentre feien les proves d'avaluació mitjançant les càmeres disponibles en molts ordinadors. Les associacions d'estudiants es van negar frontalment a aquesta possibilitat, amb l'argument que era una intromissió en la seva privacitat i que no tots disposaven de la tecnologia necessària. Finalment, les avaluacions es van fer sense enregistraments i el professorat va haver de dissenyar sistemes per determinar els coneixements dels estudiants que garantissin, al màxim possible, els principis fonamentals de tota prova d'avaluació. Una bona part del professorat va fer tot el possible per elaborar proves d'avaluació ajustades a les situacions que vivien els estudiants, però en altres casos es va manifestar que no havien rebut la formació corresponent per dissenyar exàmens no presencials i, fins i tot, hi va haver altres casos en què van oblidar la situació extrema que condicionava l'aprenentatge de l'alumnat.

Quant a les pràctiques externes durant la pandèmia, en els períodes més crítics va ser necessari adaptar-les a les restrictives condicions que imposava la situació. Així, atès que no es podia mantenir la presencialitat absoluta, es va haver de coordinar amb els centres que el format de les pràctiques fos semipresencial o totalment no presencial. D'altra banda, molts dels centres amb què es tenien acords per fer-hi pràctiques van haver de tancar, i no tothom va poder trobar pràctiques alternatives d'interès, per la qual cosa part de l'alumnat va optar per esperar un any i fer unes pràctiques que s'adaptessin millor a les seves expectatives. Finalment, durant l'any acadèmic 2021-2022 es van renovar tots els convenis amb els centres de pràctiques i es va dur a terme un estudi intensiu sobre alguns centres de recursos humans que eren els més mal valorats pels estudiants que hi feien pràctiques. En aquest sentit, es van prendre les mesures oportunes, que, en nombroses ocasions, es van traduir en la no renovació del conveni de pràctiques.

A grans trets, aquesta va ser la meua vivència del terrible període que va suposar la pandèmia, especialment a l'inici. Com que, lògicament, es tracta d'una vivència molt personal, l'he volgut contrastar amb la d'una altra alumna de la Facultat, Liseth Olivas, ara ja graduada en Psicologia, a la qual vaig demanar que narrés els seus records d'aquest període per intercalar-los en aquest llibre. Això és el que va escriure:

La pandèmia estudiantil

El 14 de març del 2020, els estudiants —igual que altres ciutadans de l'Estat espanyol— vam entrar en xoc en anunciar-se que es declarava l'estat d'alarma i, amb això, s'iniciava una època d'incertesa i inestabilitat. Ens vam veure sumits en un estat d'impotència, no sabíem què passaria amb els exàmens d'avaluació continuada que havien de començar al cap de pocs dies.

Els alumnes de tercer, en aquelles dates, estàvem cursant un total de cinc assignatures, concretament: Intervenció Psicològica, Pensament i Resolució de Problemes, Psicologia de les Organitzacions, Psicologia Clínica i Trastorns del Desenvolupament. Les classes presencials van passar a ser

virtuals, i cada dia hi havia un obstacle nou que feia que l'inici de la classe s'endarrerís una mica més. Vam passar de buscar els llibres a la biblioteca a haver de trobar-los al gran núvol i llegir-los a la pantalla de l'ordinador, que es va convertir en un company d'estudi inseparable. Aquesta nova situació forçosa ens va obligar a aprendre a fer servir el Telegram, el Collaborate, el Zoom, el Drive (que tenia un cert recorregut) i altres eines més que, ni en el millor dels somnis, hauríem imaginat que faríem servir i s'afegirien al nostre currículum estudiantil. Quant a les avaluacions de les assignatures, per avalar que es mantenia el nivell d'exigència universitària, cada equip docent va dictar les seves normes.

Cal destacar que, en aquell moment, molts companys i altres persones properes estaven sumits en la tristesa pel fet d'haver perdut éssers estimats i per l'estat de malestar que patien ells mateixos o altres. L'estat d'alarma, que en principi es decretava per un període de quinze dies, es va anar prorrogant i, amb això, es va anar ajornant la possibilitat —en la qual havíem posat les nostres il·lusions— de tornar a Facultat, de veure els companys, de plantejar dubtes al professorat.

A finals de maig, el dubte de si tornariem a la Facultat es va aguditzar davant l'arribada imminent dels exàmens finals.

Vam passar un estiu inusual... Què ens oferiria el curs següent? El primer semestre del curs 2020-2021, la decisió sobre el retorn a la Facultat no va ser fàcil. Tant el Ministeri com la Facultat consideraven la possibilitat de tornar a fer classes presencials, encara que, amb aquesta mesura, s'assumia el risc que el distanciament social, la màscara i l'ús de gel hidroalcohòlic no fossin suficients per pal·liar la facilitat de contagi pel coronavirus. Finalment, es van arriscar i van començar les classes —per a nosaltres el quart i últim curs de la carrera— amb l'assignatura de Psicofarmacologia com a dificultat principal, les optatives, el TFG i les tan anhelades pràctiques. En algunes assignatures en què hi havia un gran nombre d'estudiants es va decidir crear diferents grups, que s'anaven alternant per fer classes presencials.

Durant el segon semestre del curs 2020-2021, lamentablement, la il·lusió de fer les pràctiques de Psicologia es va anar esvaint per a alguns de nosaltres, ja que diversos centres van informar que, almenys durant aquell curs, no podrien acceptar estudiants. Altres institucions que es van arris-

car a acollir l'alumnat van dissenyar un sistema de semipresencialitat. Aquest fragment d'un comunicat enviat pel cap de Secretaria mostra la situació:

L'únic problema que tenim aquest any és que hem perdut moltes ofertes d'empreses que han plegat amb motiu de la pandèmia sanitària per la COVID-19; també centres públics i privats, sanitaris o educatius que no admetran de moment alumnes, altres ofertes reduïdes en nombre d'alumnes, etc. I això suposa que l'inici de la preinscripció s'estigui endarrerint. La previsió és que cap al 25 o el 27 de juliol ja puguem obrir la preinscripció a través de l'aplicació GIPE, i esperem que llavors el nombre d'ofertes sigui suficient i al més ampli i variat possible. Després el procés estarà obert segurament fins al 3 o el 4 de setembre, amb la qual cosa tindràs temps suficient per revisar ofertes i fer la teva preselecció durant molts dies.

Independentment dels diferents comunicats que va emetre el Rectorat, és interessant destacar alguns dels posicionaments més importants de l'actual rector de la UB, Joan Guàrdia, després de l'experiència adquirida amb la pandèmia, orientats a la necessitat futura d'adaptar-nos-hi.

El doctor Joan Guàrdia va prendre possessió del càrrec de rector el 12 de gener de 2021, en plena tercera onada de la pandèmia. Una de les qüestions principals a què es va haver d'enfrontar van ser les queixes de l'alumnat per haver de fer els exàmens de manera presencial. En arribar al càrrec, es va decidir flexibilitzar l'avaluació del primer semestre i permetre els exàmens no presencials; el resultat van ser percentatges elevadíssims d'avaluació no presencial a la majoria de les facultats. En aquest sentit, defensava que s'havien d'anteposar els criteris sanitaris i que l'objectiu era «no contribuir de cap manera a la percepció d'inseguretat o de risc». A més, es van posar mans a l'obra per estar preparats per si calia que els exàmens del segon semestre fossin també majoritàriament virtuals: «El que no volem és no tenir preparats tots els escenaris, perquè no volem improvisar», va explicar.

També en l'àmbit de la pandèmia, valorava molt positivament que els alumnes de primer curs poguessin recuperar la docència teòrica presencial. El doctor Guàrdia assegurava que tant l'alumnat com el professorat tenien moltes ganes de recuperar la presencialitat, però apuntava que se sentia incapaç de preveure quan podria passar: «Confiem que sigui al més aviat possible», va dir. En tot cas, era garantia que la UB treballava amb tots els escenaris possibles a fi de portar-los a la pràctica quan es pogués. El nou rector reconeixia també que els efectes de la pandèmia a escala social eren indubtables, però que també s'havien de reflectir en l'àmbit universitari. «No deixa de ser un punt de partida a partir del qual moltes coses en l'àmbit acadèmic i científic han de canviar», va afirmar. El doctor Guàrdia afegia que el sistema universitari i de recerca postpandèmia no pot ser igual a l'anterior. En aquest sentit, es preguntava qui, després de gairebé un any de pandèmia, podia discutir que cal més tecnològització i més inversió en recerca bàsica, entre d'altres. «Esperem que l'endemà de les eleccions i quan Catalunya tingui Govern tot el que hem estat aprenent es tradueixi en fets», va declarar. El rector apuntava que la pandèmia també havia portat coses positives, com obrir la porta a noves formes de comunicació amb l'alumnat. Guàrdia puntualitzava que no hi ha un sol tipus d'estudiant i que l'objectiu de la UB ha de ser apropar-se més a la seva realitat. Per això, creu que les noves possibilitats de comunicació que ha normalitzat la pandèmia són una via per explorar. D'altra banda, assevera que es consulta amb el Consell de l'Alumnat qualsevol decisió estratègica per escoltar-ne l'opinió. No obstant això, pensa que s'ha d'aconseguir que el Consell sigui més conegut entre l'alumnat mateix.

Tancaré la qüestió amb el curt comunicat amb què la UB va posar fi al malson de la pandèmia: «En data 29 d'abril de 2022, davant la situació de millora en l'evolució de la pandèmia, es va acordar deixar sense efectes el Pla sectorial d'universitats del curs 2021-2022, aprovat pel Comitè Tècnic del Pla territorial de protecció civil de Catalunya (PROCICAT).»

He volgut destacar el període més important de la pandèmia (en realitat, encara hi som immersos), ja que ens va canviar la vida a tots i va afectar de manera especial tant la docència com l'alumnat. En qualsevol cas, i per seguir en la mateixa línia que en la resta dels períodes dels degans, tot seguit veurem com es va desenvolupar tot mitjançant les actes de les reunions que, lògicament, es van fer per videoconferència.

El període s'inicia amb la reunió del 4 de maig del 2020, la primera després del confinament, en què es debat la conveniència d'enregistrar els alumnes mentre fan els exàmens en línia i es recomana que no s'enregistren, malgrat que no es prohibeix fer-ho. També es mostra preocupació pels problemes d'alumnes i professors per fer la docència en línia, si bé es considera que no s'han registrat problemes greus entre el professorat. Ignoro on se situa el llistó que separa els problemes greus dels no greus, però tant per a alumnes com per a professors no era gens fàcil mantenir la coherència i l'atenció en unes classes que sempre començaven tard pels problemes de connexió i que es tallaven contínuament pels problemes de línia. A més, els professors es queixaven —amb tota la raó— de com n'era de difícil i frustrant donar classe davant una pantalla fosca, ja que la major part dels estudiants no connectaven la càmera (alguns, perquè no en tenien, però la majoria, per comoditat).

D'altra banda, es decideix canviar les cadires de les aules 2203 i 2204 pel mateix model que hi ha a les aules 2004 i 2005. També es demana que el Rectorat emprengui accions de formació en docència virtual i tecnològica, i s'aproven algunes modificacions aportades pels Serveis Jurídics per al Reglament de la Facultat, que es van incloure en la reunió de 25 de juny del 2020. Finalment, es considera que ha de ser una prioritat de la Facultat que els exàmens siguin presencials, ja que és un punt clau perquè les avaluacions puguin tenir validesa interna i externa: «caldria prioritzar l'organització per poder preservar la presencialitat dels exàmens». La UB aleshores no ho preveia fins que hi hagués una fase 4 de la pandèmia, i va prohibir la presencialitat en el primer parcial i la va desaconsellar en el segon.

Ja a finals de curs, el 24 de juliol del 2020, es fa una nova reunió, en la qual s'agraeixen els esforços fets durant el confinament, i s'inicia una tecnificació de les aules 1101/2/3/4, 1201/2/3/4, 2101/2/3/4 i Antonio Caparrós, per permetre que, amb la instal·lació d'una càmera de vídeo, els estudiants puguin seguir en remot les imatges de la pissarra tradicional, la pissarra blanca, el professor a la taula o el professor a la tarima; tot, amb uns botons de selecció. Per a la resta de les aules es considera un sistema de docència en *streaming* que es pot fer mitjançant una càmera a la pantalla de l'ordinador i un micròfon també connectat a l'ordinador. Un professor comenta que «en ser les classes en *streaming*, l'alumnat segurament demanarà que es pengin les sessions». Davant això, demana que la Facultat tingui un criteri comú per respondre. La resposta del degà és que només es poden fer recomanacions, però no es pot obligar el professorat a enregistrar o no les sessions. Aleshores, el professor afirma que, si no es dona cap consigna, es posa els professors que no volen gravar en una situació difícil, perquè hi ha altres professors que sí que graven. El mateix professor proposa que les classes sincròniques no s'enregistrin, ja que tampoc es gravaven amb les classes presencials, i també pregunta si les retallades del govern a l'educació ens afectaran.

Després de l'estiu, comença el nou curs. El 17 de setembre del 2020 es fa una reunió extraordinària per aprovar, com és prescriptiu, la memòria actualitzada del RUCT de grau i la modificació del pla d'estudis de Psicologia, per adaptar-lo a les modificacions fetes en la memòria de la titulació.

El 27 d'octubre del 2020 s'informa sobre la inauguració de la Clínica Psicològica i que el grau en Psicologia de la UB és ja el segon més demandat, amb 1.113 sol·licituds, només per darrere de Medicina. Acaba l'any amb la presentació de les propostes de modificació de les titulacions oficials de la Facultat, que són aprovades.

L'any 2021 comença amb una reunió extraordinària l'11 de gener per presentar i aprovar l'informe de seguiment del centre, a la qual se-

gueix una reunió extraordinària, el 17 de febrer, per aprovar la data d'inici presencial de l'alumnat de primer curs del grau. Després de molt debat, es retorna al Consell d'Estudis, perquè decideixin si s'inicia l'1 o el 8 de març. També hi ha una altra reunió extraordinària el 26 de febrer per tractar sobre la reducció del nombre de places ofertes a partir del trasllat d'expedients i l'aprovació del procés d'acreditació del grau en Psicologia i del màster, amb la possibilitat de reduir l'oferta de places de 480 a 400; no es pren cap decisió en aquest sentit. El 6 juny del 2021 es tanca l'exercici (i l'any acadèmic) amb una reunió extraordinària per informar i debatre sobre la proposta d'un màster Erasmus Mundus (màster en Ciberespai, Comportament i Teràpia Electrònica).

Comencem l'últim any inclòs en aquest recorregut històric de la Facultat, amb una reunió del 18 de març del 2022 en què es condemna la invasió russa a Ucraïna. Així mateix, s'informa de la idea de posar en marxa el Museu de Psicologia a la Facultat i de la pròrroga del conveni d'usdefruit dels edificis de Mundet, que pertanyen a la Diputació de Barcelona, per vint-i-cinc anys més, fins al 2047. Continua la baixa participació dels alumnes en les enquestes d'avaluació de l'activitat docent i del professorat.

El 30 de març se celebra una altra reunió extraordinària, per aprovar el període per convocar eleccions de la Junta i de degà —es decideix que serà per als pròxims tres anys (perquè es convoquin en anys senars a tota la UB)— i per aprovar o no l'informe del sistema d'assegurament intern de la qualitat (SAIQU) de la UB. En aquest punt, cal destacar la implicació de la Facultat de Psicologia per assegurar la qualitat dels ensenyaments que imparteix, amb un recorregut des de mitjan dècada dels noranta del segle xx, quan es van establir criteris i usos d'indicadors, en clara sintonia amb els models d'avaluació que es fan servir als països europeus amb més tradició en l'avaluació institucional. Posteriorment, a través de la metodologia utilitzada per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya), el sistema AUDIT, es va avaluar el sistema d'assegurament intern de la qualitat l'any 2008.

El 2016 es van acreditar el grau en Psicologia i els màsters oficials de la Facultat de Psicologia, excepte el màster en Psicologia General Sanitària, que s'havia acreditat el 2018, ja dins del període de gestió que s'està descrivint. L'últim procés d'acreditació es va fer l'any 2021, per als màsters oficials següents: màster interuniversitari en Psicologia de l'Educació, màster per a la Gestió i el Desenvolupament de Persones i Equips en les Organitzacions, màster en Recerca en Comportament i Cognició, màster en Mediació de Conflictes i màster en Intervenció Psicosocial. L'any 2022 s'acrediten el grau en Psicologia i el màster en Psicologia General Sanitària. En el moment que s'escriuen aquestes paraules, tots els ensenyaments de la Facultat de Psicologia estan acreditats, i cal destacar que el grau en Psicologia, el màster en Psicologia General Sanitària, el màster en Recerca i Cognició, i el màster en Psicologia de l'Educació estan acreditats en progrés cap a l'excel·lència. Fruit del procés de revisió i millora, i per donar compliment a les directrius de l'AQU Catalunya, el model del sistema d'assegurament intern de la qualitat de la UB es va actualitzar el 2019 i, en conseqüència, durant el 2022 la Facultat de Psicologia el va revisar per adaptar-lo a les noves directrius.

El 23 de maig del 2022 es fa la votació en què surt reelegit el degà Antonio Solanas, amb vint-i-vuit vots a favor i nou en blanc. El 22 de juliol es fa la primera reunió presencial després de pandèmia, i el 14 de setembre, juntament amb l'inici del curs, se celebra l'última reunió fins a la data actual (27 d'octubre del 2022), per aprovar la memòria del màster Erasmus Mundus en Ciberespai, Comportament i Teràpia Electrònica.

Com a resum dels últims mesos, és a dir, entre maig de 2022 i juliol de 2023, d'allò que es va comunicar en les diferents juntes celebrades i abans de tancar els continguts d'aquesta breu història de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, mencionaré algunes de les informacions facilitades al conjunt del representants dels estudiants, el PAS i el PDI. Primer, continua organitzant-se, des de l'any acadèmic 2021-2022, el Taller d'autocura, adreçat a estudiants del grau en Psicologia, realitzat per personal de la Clínica Psicològica de la Univer-

sitat de Barcelona i finançat per la Facultat de Psicologia. Cada semestre, 12 estudiants són seleccionats per participar-hi i, així, adquirir recursos tècnics que els facilitin resoldre problemes psicològics que pateixen. Segon, des de l'any acadèmic 2022-2023, a l'inici del curs, es reuneix presencialment el professorat que ha estat contractat recentment i es du a terme el pla d'acollida, és a dir, hi ha una sessió de rebuda i s'explica al nou professorat l'estructura, l'organització i els recursos de la Facultat de Psicologia. A més a més, a la pàgina web del centre s'ha incorporat informació fonamental per tal de permetre al nou professorat un desenvolupament eficaç en la Facultat. Tercer, el mes de desembre del 2022, es va recuperar un acte de reconeixement destinat al professorat i al personal d'administració i serveis recentment jubilat. Quart, continua el reconeixement, durant l'acte de graduació, d'aquells docents que han estat reconeguts com a professorat excel·lent o distingit amb els mèrits manifestats l'any acadèmic anterior. Cal destacar que el 50% de la puntuació màxima per obtenir aquest reconeixement es fonamenta en l'opinió dels estudiants, que es manifesta en les enquestes que poden respondre en relació amb l'activitat docent del seu professorat. Cinquè, el gener del 2023 es va celebrar un acte per commemorar els 40 anys de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona. Aquest llibre és part d'aquesta commemoració. Sisè, finalment, l'acte d'inauguració de les aules Emili Mira i Jordi Sabater es va celebrar el juliol del 2023, amb la presència d'un dels nets del primer i el fill del segon. Setè, la Clínica Psicològica de la Universitat de Barcelona ha estat inscrita com a centre sanitari un altre cop, però ara amb la denominació de Centre de Serveis Psicològics de la Universitat de Barcelona.

Epíleg

Finalitzada la meva feina i, per tant, l'encàrrec de l'últim i actual degà de la Facultat, Antonio Solanas, només em resta, d'una banda, expressar el meu sincer desig que, si algun dia qualsevol altra persona reprèn la història de la Facultat i la prossegueix fins aquell moment, mai hagi d'abordar no ja la caiguda de l'Imperi romà, sinó ni tan sols la seva progressiva decadència, com va succeir durant el període anomenat baix Imperi.

D'altra banda, crec que haig d'indicar que, quan vaig assumir l'encàrrec de realitzar aquest treball, em vaig proposar únicament tres objectius, però tots ells molt importants per a mi:

- 1) Escriure la història amb una seriosa tasca d'investigació de manera que realment abastés la totalitat del període estudiat i des de tots els angles possibles, és a dir, no solament des de la formalitat dels fets oficials.
- 2) Divertir-me particularment amb el treball, igual que ho he aconseguit gairebé sempre en aquells projectes que he abordat en la meua vida.
- 3) Escriure la història de manera que la seva lectura sigui agradable (i si pot ser divertida encara millor) per a tots aquells lectors que s'atreveixin a intentar-ho.

No vull pecar de falsa modèstia i sincerament estic raonablement satisfet dels dos primers objectius. Pel que fa al tercer, superada la realització de l'examen, hauré d'esperar la sortida de la nota que se m'atorgui per saber si també he assolit aquest tercer propòsit. Caldrà, doncs, esperar l'opinió de les persones que ho llegeixin.

Agraïments

Dedico aquest llibre als qui van lluitar per col·locar les primeres llambordes del camí que s'ha recorregut fins ara, a tots els professors que han dedicat la vida a ensenyar psicologia a la UB, a tothom que —des de qualsevol posició laboral, organitzativa o educativa— ha contribuït a la bona feina de la Facultat de Psicologia i a tots els estudiants que han desfilat per les diverses seus que ha ocupat i als qui, impulsats per la vocació —i malgrat les dificultats pròpies de la carrera, especialment pel poc suport que rep de l'Administració autonòmica i de l'Estat—, continuen els estudis fins a finalitzar el grau i posteriorment segueixen lluitant per trobar una feina afí a la salut mental.

Per descomptat, aquesta dedicatòria també és per a tots els qui, amb la col·laboració o oferint informacions, han fet possible que s'hagi escrit aquesta història i, en aquest punt en especial, per a la doctora Maria Teresa Anguera i el degà Jaume Arnau.

No voldria oblidar-me de totes aquelles persones que, sense ser del col·lectiu acadèmic i amb el seu tarannà positiu del dia a dia, hi han col·laborat de forma molt significativa, com ho han estat el Javier i l'Antonio (bar dels iaïos), l'Adrià i la Montse (del servei de reprografia del Campus Mundet) i tot el personal d'administració i serveis de la Facultat de Psicologia (especialment el David, la Josefina, la María Ángeles, la Marina, la Merche i, particularment, la Sole, per les moltes vegades que m'ha ajudat personalment).

Finalment, s'ha d'esmentar el degà Antonio Solanas, perquè va ser qui va tenir la idea d'escriure aquesta història i, per tant, només a ell se li ha d'atribuir potser l'error i indubtablement la responsabilitat d'haver-m'ho encarregat a mi. Si al final l'objectiu proposat s'ha assolit —amb més o menys fortuna—, serà també en gran part gràcies a ell.

Bibliografia

- GABUCIO, F. *et al.* (1994). «El desarrollo de la enseñanza (1969-1993): planes de estudio, profesorado y alumnado». *Anuario de Psicología*, 63(4), 109-166.
- Historia de la CDPUE. Conferencia de Decanos y Decanas de Psicología de la Universidades Españolas (1990-2019)*, octubre 2019.
- Llibres oficials d'actes de les reunions de Junta de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona. Anys 1983 – actualitat.
- LÓPEZ-FEAL, R. i MALAPEISA, J. M. (1979). *La sección de Psicología de la Universidad Central de Barcelona: historia y perspectivas*. Col·lecció Informes 1-16. Institut de Ciències de l'Educació. Universitat de Barcelona.
- MIRAS, M. (1987). «Homenaje al profesor Miguel Siguan. Entrevista con el Dr. Siguan». *Anuario de Psicología*, 63(4), 14-32.
- SIGUAN, M. (1978). «La enseñanza de la psicología en España. Notas para su historia». *Anuario de Psicología*, 19(2), 127-137.
- SIGUAN, M. (1994). «Tema monográfico: 25 años del Anuario». *Anuario de Psicología*, 63(4), 7-23.
- SIGUAN, M. (2002). «In memoriam Antonio Caparrós Benedicto». *Anuario de Psicología*, 33(2), 159-167.

Annex

A continuació es relacionen les persones que han tingut un càrrec estatutari a la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, ja sigui formant part d'equips deganals, caps d'estudis o equips departamentals. La informació s'estructura per tipologies de gestió i les persones s'ordenen alfabèticament pel seu primer cognom.

Degans/anes

Dr. Jaume Arnau Gras
Dr. Josep Batista Trobalon
Dr. Antonio Caparrós Benedicto
Dra. Montserrat Freixa Blanxart
Dra. María del Carmen Giménez Segura
Dr. Antonio Solanas Pérez
Dr. Josep Maria Tous Ral
Dra. Carme Triadó Tur
Dr. Manel Viader Junyent

Vicedegans/anes

Dr. Joaquim Arnau Querol
Dr. José Antonio Aznar Casanova
Dr. Antonio Caparrós Benedicto
Dra. Maria Victòria Carreras Archs
Dra. Immaculada Clemente Lapena
Dr. Antonio del Cerro Ramón
Dra. Montserrat Freixa Blanxart
Dr. David Gallardo Pujol

Dra. Maria del Carme Giménez Segura

Dr. Adolfo Jarne Esparcia

Dra. Mercè Martínez Torres

Dr. Frederic Munné Matamala

Dra. Maribel Però Cebollero

Dra. Magdalena Rivero García

Dr. Miquel Sánchez Turet

Dr. Joan Sansa Aguilar

Dra. Carme Triadó Tur

Dra. Elisabet Tubau Sala

Dr. Sergi Valera Pertegas

Dr. Manel Viader Junyent

Dra. Montserrat Yepes Baldó

Secretaris/àries

Dr. Antonio Andrés Pueyo

Dra. María Teresa Anguera Argilaga

Dra. Montserrat Celdrán Castro

Dra. Immaculada Clemente Lapena

Dra. Marta Ferrer García

Dra. Maria Forns Santacana

Dra. Adela Fusté Escolano

Dra. María Luisa Honrubia Serrano

Dra. Mercè Martínez Torres

Dra. María Ramona Palacín Lois

Dr. Joaquim Josep Veà Baró

Caps d'estudis

Dr. Juan Antonio Amador Campos

Dra. María Teresa Anguera Argilaga

Dr. Antonio del Cerro Ramón

Dr. Joan Guàrdia Olmos
Dra. María Jayme Zaro
Dr. Joan Maria Malapeira Gas
Dr. Enric Pol Urrutia
Dr. Josep Maria Tous Ral
Dr. Pere Vendrell Gómez

Directors/ores de departament

Departament de Psicologia Bàsica

Dr. Josep Batista Trobalon
Dr. Humbert Boada Calbet
Dr. Antonio Caparrós Benedicto
Dra. Victòria Díaz Chamizo
Dra. Núria Sebastián Gallés
Dr. Miquel Serra Raventós
Dra. Elisabet Tubau Sala

*Departament de Psicologia Evolutiva i Diferencial / Psicologia
Evolutiva i de l'Educació*

Dr. Joaquim Aragó Mitjans
Dr. Joaquim Arnau Querol
Dr. César Coll Salvador
Dr. Eduard Martí Sala
Dra. Mariana Miras Mestre
Dra. Isabel Soler Gallart
Dra. Ana Teberosky Coronado
Dra. Carme Triadó Tur

Departament de Cognició, Desenvolupament i Psicologia de l'Educació

Dra. Elisabet Tubau Sala
Dr. Feliciano Villar Posada

*Departament Psicologia Experimental / Metodologia
de les Ciències del Comportament*

Dra. María Teresa Anguera Argilaga

Dr. Jaume Arnau Gras

Dra. Montserrat Freixa Blanxart

Dra. María Luisa Honrubia Serrano

Dr. Rafael López-Feal Ramil

Dra. Maribel Peró Cebollero

Dr. Antonio Solanas Pérez

Departament de Psicologia Social

Dr. Alfred Bechini Tejados

Dr. Federico Javaloy Mazón

Dr. Frederic Munné Matamala

Dr. José Navarro Cid

Dr. Enric Pol Urrutia

Dr. Álvaro Rodríguez Carballeira

Departament de Psicologia Social i Psicologia Quantitativa

Dra. Núria Codina Mata

Dr. José Navarro Cid

Departament de Psiquiatria i Psicobiologia Clínica

Dr. Cristòbal Gascó Ferrer

Dra. Carme Junqué Plaja

Dra. Wilma Penzo Giacca

Dr. Miquel Sánchez Turet

Dr. Pere Vendrell Gómez

Departament d'Avaluació, Personalitat i Tractament Psicològic

Dr. Ángel Aguilar Alonso

Dr. Antonio Andrés Pueyo

Dr. José Gutiérrez Maldonado

Dra. Carmina Saldaña García

Departament de Psicologia Clínica i Psicobiologia

Dr. Antonio Andrés Pueyo

Dra. Carmina Saldaña García

Secretaris/àries de departament

Departament de Psicologia Bàsica

Dr. Joaquim Arnau Querol

Dr. José Antonio Aznar Casanova

Dr. Josep Batista Trobalon

Dr. Humbert Boada Calbet

Dra. Àngels Colomé González

Dr. Fernando Gabucio Cerezo

Dra. Elizabeth Gilboy Rubio

Dra. Núria Sebastián Gallés

Dra. Elisabet Tubau Sala

*Departament de Psicologia Evolutiva i Diferencial / Psicologia
Evolutiva i de l'Educació*

Dr. Joaquim Arnau Querol

Dra. Inés de Gispert Pastor

Dr. Francisco Javier Onrubia Goñi

Dra. María Magdalena Rivero García

Dr. Gerard Martínez Criado

Dra. Teresa Mauri Majós

Dr. José Manuel Soler Pérez

Dr. Feliciano Villar Posada

Departament de Cognició, Desenvolupament i Psicologia de l'Educació

Dra. Mercè Garcia-Milà Palaudarias

Dr. Javier Rodríguez Ferreiro

*Departament Psicologia Experimental / Metodologia
de les Ciències del Comportament*

Dr. Ángel Blanco Villaseñor
Dr. Antoni Cosculluela Mas
Dra. Georgina Guilera Ferré
Dr. José Luis Losada López
Dr. Antonio Solanas Pérez
Dr. Jaume Turbany Oset

Departament de Psicologia Social

Dr. Alfred Bechini Tejados
Dr. Antonio del Cerro Ramón
Dr. Pep García Borés
Dr. Federico Javaloy Mazón
Dra. Neus Roca Cortés
Dr. Tomeu Vidal Moranta

Departament de Psicologia Social i Psicologia Quantitativa

Dra. Georgina Guilera Ferré
Dr. David Leiva Ureña
Dr. Tomeu Vidal Moranta

Departament de Psiquiatria i Psicobiologia Clínica

Dra. Glòria Canalda Sahli
Dra. Imma Clemente Lapena
Dr. Josep Coromina Busqueta
Dra. M. Àngels Jurado Luque
Dra. Wilma Penzo Giacca
Dra. M. Dolors Segarra Castell
Dr. Pere Vendrell Gómez

Departament d'Avaluació, Personalitat i Tractament Psicològic

Dr. Juan Antonio Amador Campos
Dra. María Jayme Zaro

ANNEX

Dra. Consol Marcet Cabral

Dra. Noemí Pereda Beltran

Dr. Santiago Redondo Illescas

Dra. Mercedes Torres Viñals

Departament de Psicologia Clínica i Psicobiologia

Dra. Ana Adán Puig

Dra. M. Àngels Jurado Luque

El 1983 es va inaugurar la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona. Els inicis d'aquells estudis havien arrencat tres dècades enrere, quan Miquel Siguan, un home d'intel·ligència privilegiada i avançat al seu temps, començà a impartir una assignatura de psicologia general a la Facultat de Filosofia i Lletres.

Poc després el mateix Siguan va organitzar uns cursos que van posar les bases de la futura Escola de Psicologia, amb un programa centrat en les modalitats escolar, industrial i clínica. El centre va anar superant les dificultats i, ja a les acaballes dels anys seixanta, la disciplina va rebre un reconeixement propi dins de la Facultat de Filosofia i Lletres i va consolidar el seu rang acadèmic amb l'*Anuario de Psicología*, encara avui una publicació de referència.

Aquesta obra, que repassa les vicissituds dels estudis de psicologia a la Universitat de Barcelona i en recorda els principals impulsors, s'inscriu en la línia de recuperació històrica de les facultats, font de memòria, coneixement i identitat.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions